



ÅRSRAPPORT 2015



Lærling Ida Gunstveit
Foss t.v. og fagarbeider
maskin Halldis Marita
Fagerbakke i Agder
Energi Vannkraft på
jobb ved Skjerka
kraftverk i Åseral.



INNHold

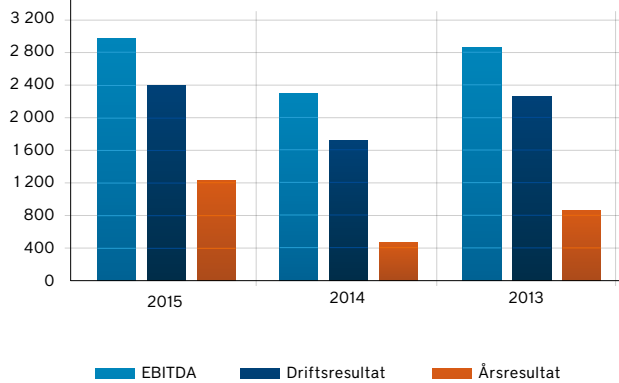
Klikk på teksten for å komme til ønsket sidetall

<i>Hovedtall</i>	3
<i>Kornsernledelsen</i>	6
<i>Konsernstruktur</i>	7
<i>Her er Agder Energi</i>	8
<i>Kort om Agder Energi</i>	9
<i>Virksomhetsbeskrivelse</i>	10
<i>Viktige begivenheter</i>	11
<i>Konsernsjefens side</i>	13
<i>Eierstyring og selskapsledelse</i>	15
<i>Helhetlig risikostyring</i>	18
<i>Samfunnsansvar</i>	21
<i>Årsberetning</i>	23
<i>Erklæring fra styret</i>	33
Agder Energi konsern	34
<i>Resultatregnskap</i>	36
<i>Totalresultat</i>	37
<i>Oppstilling av finansiell stilling</i>	38
<i>Kontantstrømoppstilling</i>	39
<i>Egenkapitaloppstilling</i>	40
<i>Regnskapsprinsipper</i>	41
<i>Noter</i>	49
Agder Energi AS	88
<i>Resultatregnskap</i>	90
<i>Balanse</i>	91
<i>Kontantstrømoppstilling</i>	92
<i>Regnskapsprinsipper</i>	93
<i>Noter</i>	95
<i>Revisjonsberetning</i>	105
Samfunnsrapport	108
<i>Samfunnsrapport i Agder Energi</i>	109

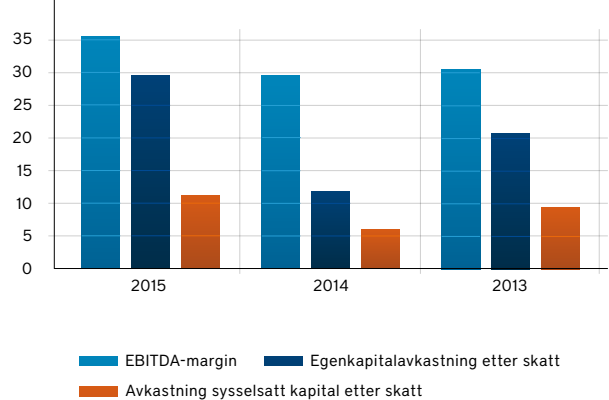
HOVEDTALL

RESULTAT

Mill. kr

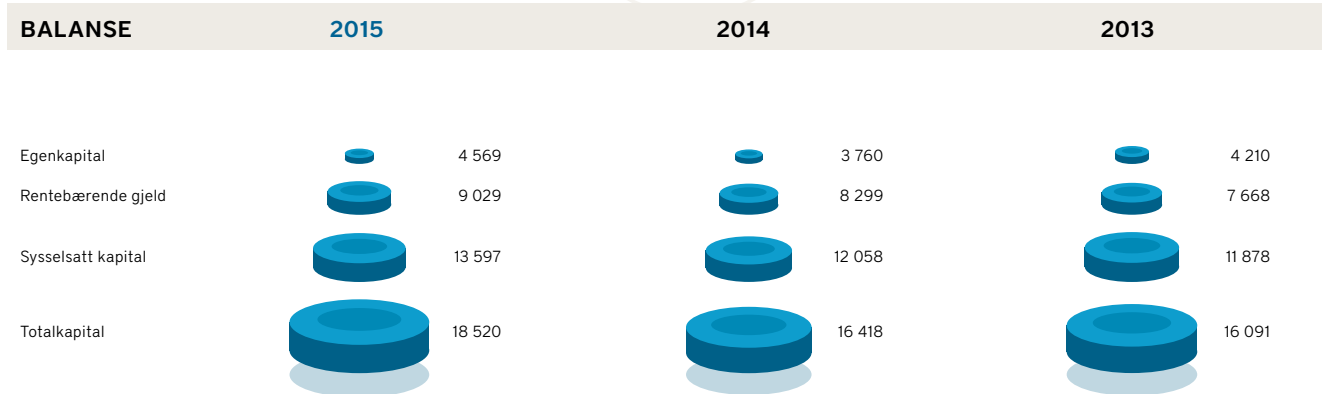


%



	Def.	2015	2014	2013	2012	2011
FRA RESULTATREGNSKAPET						
Driftsinntekter		mill. kr	8 361	7 808	9 391	8 946
EBITDA	1	mill. kr	2 975	2 303	2 856	2 283
Driftsresultat		mill. kr	2 399	1 715	2 354	1 818
Resultat før skatt		mill. kr	1 929	998	1 726	1 581
Årsresultat		mill. kr	1 220	475	846	1 045
POSTER EKSKLUDERT FRA UNDERLIGGENDE DRIFT						
Urealiserte verdiendringer energikontrakter		mill. kr	740	-156	552	326
Urealiserte verdiendringer valuta- og rentekontrakter		mill. kr	-138	-449	-403	-25
Vesentlige engangsposter		mill. kr	0	-7	0	0
Resultat fra ikke videreført virksomhet		mill. kr	0	-33	-35	145
UNDERLIGGENDE DRIFT						
EBITDA		mill. kr	2 235	2 466	2 304	1 957
Driftsresultat		mill. kr	1 658	1 878	1 802	1 492
Resultat før skatt		mill. kr	1 221	1 609	1 577	1 280
Årsresultat		mill. kr	664	875	772	683
BALANSE						
Totalkapital		mill. kr	18 520	16 418	16 091	15 243
Egenkapital		mill. kr	4 569	3 760	4 210	3 917
Rentebærende gjeld		mill. kr	9 029	8 299	7 668	7 222
Sysselsatt kapital	2	mill. kr	13 597	12 058	11 878	11 139
Frie likviditetsreserver	3	mill. kr	1 969	1 416	1 412	1 265
Netto rentebærende gjeld	4	mill. kr	8 560	8 257	7 647	7 155
Forfall rentebærende gjeld neste 12 måneder		mill. kr	1 745	1 184	1 773	2 433
Bankinnskudd eksklusive bundne midler		mill. kr	469	42	21	67
KONTANTSTRØM						
Netto kontantstrøm fra driften		mill. kr	1 502	1 512	1 486	970
Betalt utbytte		mill. kr	706	713	626	653
Vedlikeholdsinvesteringer		mill. kr	571	331	509	355
Ekspansjonsinvesteringer		mill. kr	715	805	790	601
Netto endring utlån til tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		mill. kr	-105	22	23	44
Kjøp av aksjer/andeler og kapitalutvidelser		mill. kr	81	42	56	60

HOVEDTALL



	Def.	2015	2014	2013	2012	2011
FINANSIERINGSSTØRELSE						
Funds from operations (FFO)	5 mill. kr	1 865	1 992	1 611	1 438	1 398
FFO/Netto rentebærende gjeld	%	21,9	25,1	21,8	20,0	19,8
Netto rentebærende gjeld/EBITDA underliggende		3,8	3,3	3,3	3,7	3,6
FFO rentedeckningsgrad	6	6,7	6,8	5,4	4,6	4,1
Egenkapitalandel	7 %	24,7	22,9	26,2	25,7	21,3
NØKKELTALL						
EBITDA margin	8 %	35,6	29,5	30,4	25,5	27,2
EBITDA margin, underliggende	%	29,3	31,0	26,1	22,7	19,8
Avkastning sysselsatt kapital før skatt	9 %	17,3	10,8	17,6	17,8	23,5
Avkastning sysselsatt kapital etter skatt	10 %	11,1	5,8	9,2	11,9	13,0
Egenkapitalavkastning etter skatt	11 %	29,3	11,9	20,8	29,7	35,1
VANNKRAFT						
EBITDA underliggende	mill. kr	1 920	1 920	1 675	1 570	1 440
Faktisk produksjon	12 GWh	8 995	9 060	7 738	8 138	6 550
Normalårsproduksjon	12 GWh	7 900	7 900	7 700	7 700	7 700
Magasinbeholdning pr. 31.12.	GWh	5 185	3 900	4 250	4 450	4 500
Magasinkapasitet	GWh	5 250	5 250	5 250	5 250	5 250
Gjennomsnittlig spotpris	øre/kWh	17,7	22,8	29,1	21,8	36,0
Oppnådd kraftpris	øre/kWh	25,8	28,2	29,0	26,3	30,0
Produksjonskostnad/kWh	øre/kWh	10,9	10,6	9,1	8,7	8,3
NETT						
EBITDA underliggende	mill. kr	410	359	685	324	328
Antall nettkunder	1 000	190	190	188	184	178
Leverert energi	GWh	5 624	5 454	5 308	5 295	5 422
Nettkapital (NVE-kapital)	13 mill. kr	3 833	3 691	3 523	3 322	3 139
KILE-kostnad	14 mill. kr	61	50	45	27	55



HOVEDTALL

	Def.	2015	2014	2013	2012	2011
STRØMSALG						
EBITDA underliggende	mill. kr	104	114	101	61	81
EBITDA margin	%	4,6	4,2	2,6	1,8	1,7
Strømsalg	GWh	8 470	8 670	9 849	9 777	10 409
ENTREPRENØR						
EBITDA underliggende	mill. kr	-8	22	16	-31	40
EBITDA margin	%	-0,8	2,4	1,9	-2,0	2,8
Andel intern omsetning	%	17,5	20,1	25,1	15,2	16,5
Ordreservere	mill. kr	791	625	810	823	842
FJERNVARME						
EBITDA underliggende	mill. kr	28	25	29	29	20
Levert fjernvarme	GWh	125	118	130	122	105
Salgspris energi	Øre/kWh	56	57	60	56	70
Dekningsbidrag	Øre/kWh	24	25	39	44	39
Fornybarandel	%	98	98	97	97	92
MEDARBEIDERE, HELSE OG SIKKERHET						
Antall faste og midlertidige ansatte pr. 31.12.		1 294	1 245	1 551	1 529	1 579
Antall faste og midlertidige årsverk pr. 31.12.		1 270	1 220	1 526	1 494	1 536
Sykefravær	%	3,5	3,6	3,6	3,9	4,7
Skader (H1) med fravær pr. mill. arbeidstimer		3,0	3,5	3,9	6,8	7,9
Skader (H2) med og uten fravær pr. mill. arbeidstimer		6,4	8,4	11,2	12,9	16,2

DEFINISJONER

1. Driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger
2. Egenkapital + rentebærende gjeld
3. Bankinnskudd samt ubenyttede kredittrammer.
Eksklusive bundne midler.
4. Rentebærende gjeld – frie likvider
5. EBITDA underliggende + utbytte fra TS og FKV +
finansinntekter – betalbar skatt
6. FFO/rentekostnader
7. Egenkapital/totalkapital
8. EBITDA/driftsinntekter
9. (Driftsresultat + finansinntekter)/gjennomsnittlig
sysselsatt kapital
10. (Årsresultat + rentekostnader etter skatt)/gjennomsnittlig
sysselsatt kapital
11. Årsresultat/gjennomsnittlig egenkapital
12. Alle produksjonstall er før pumping og tap
13. Avkastningsgrunnlag for beregning av inntektsrammen.
Fastsatt av NVE.
14. Justering av inntektsrammen for ikke levert energi



KONSERNLEDELSEN



Tom Nysted



Steffen Syvertsen



Pernille Kring Gulowsen



Frank Håland



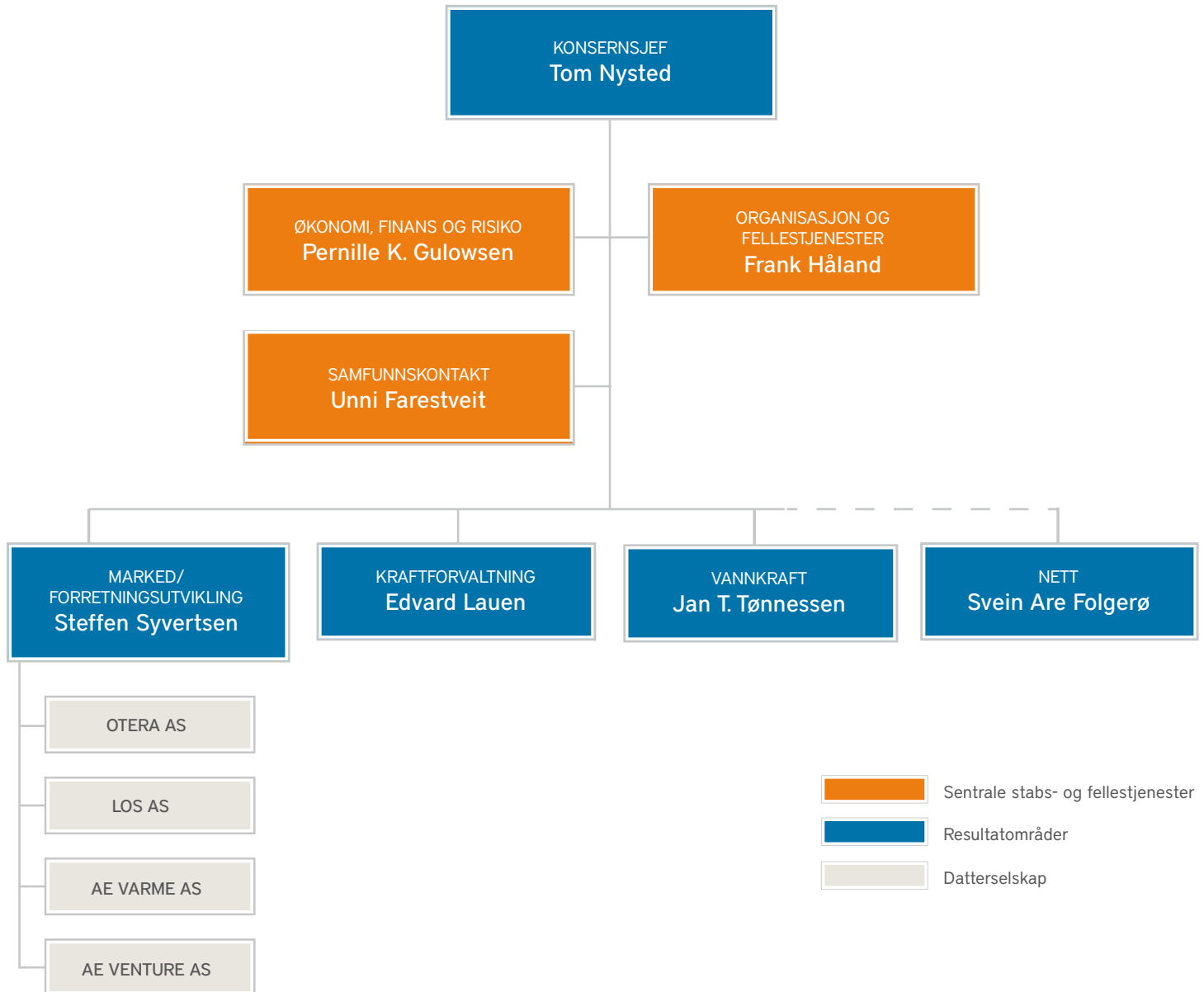
Jan T. Tønnessen



Edvard Lauen



KONSERNSTRUKTUR





HER ER AGDER ENERGI



KORT OM AGDER ENERGI

Agder Energi foredler og forvalter naturlig, fornybar energi. Konsernets virksomhet omfatter produksjon, distribusjon og salg av fornybar energi, samt energitilknyttede tjenester.

Vannkraft er en evigvarende naturressurs og er grunnlaget for at Agder Energi gjennom sin virksomhet skaper verdier for eiere, ansatte og samfunnet. For Sørlandet skaper Agder Energi betydelige ringvirkninger gjennom innkjøp av varer og tjenester i regionen, samt årlig utbytte, skatter og avgifter til eierkommunene.

Agder Energi eies av de 30 kommunene på Agder (54,5 %) og Statkraft Industrial Holding AS (45,5 %). Agder Energi er en betydelig kompetansebedrift og arbeids-

giver. Konsernet har rundt 1 250 egne ansatte, først og fremst i Agder-fylkene, men også flere andre steder i Norge, samt i Sverige, Belgia og Sveits. Hovedkontoret er i Kristiansand.

Målt i vannkraftproduksjon er Agder Energi landets fjerde største energikonsern. Årlig produserer konsernets 49 hel- og deleide kraftverk rundt 7,9 TWh fornybar energi.

Agder Energi Netteier og har driftsansvaret for regional- og fordelingsnettene i begge Agder-fylkene, til sammen 20 600 kilometer linjer og kabler. Selskapet har 190 000 nettkunder.

Markedsselskapet LOS driver de to merkevarene LOS Energy og LOS i

henholdsvis det nordiske bedriftsmarkedet og det norske privatmarkedet. LOS Energy er den største aktøren i det norske bedriftsmarkedet, mens LOS er blant landets tre største i privatmarkedet.

Otera leverer tekniske tjenester til kunder som har ansvaret for å bygge, drifte og vedlikeholde infrastruktur. Hovedsatsningsområdet er kraftforsyning og fornybar energi. Otera har Norge og Sverige som markedsområde.

Agder Energi Varme har fjernvarmeanlegg blant annet i Kristiansand, Arendal og Grimstad.

VISJON OG VERDIER

Visjonen til Agder Energi er å bli et ledende norsk konsern innen fornybar energi. Dette innebærer at virksomheten er langsiktig og industriell. I tillegg betyr det at konsernet er regionalt og nasjonalt forankret, med internasjonale perspektiver.

Konsernets verdier er definert som nærhet, troverdighet, handlekraft og nytenkning:

- Agder Energi har nærhet til kundene og regionen.
- Agder Energi er troverdig ved å holde løftene sine, eksternt og internt.
- Agder Energi skal vise handlekraft gjennom å ha en bevisst strategi og sikre gjennomføringsevne som skaper resultater.
- Agder Energi skal stimulere til nytenkning og kreativitet for at de ansatte skal bli dyktigere, mer effektive og bidra til vekst og utvikling av konsernet.

VIRKSOMHETSBEKRIVELSE

Agder Energi er organisert i fire resultat-områder som gjenspeiler konsernets kjernevirksomhet og verdiskaping: Vannkraft, kraftforvaltning, nett og marked/forretningsutvikling.

Morselskapet, Agder Energi AS, består av strategiske staber og sentraliserte felles-tjenester.

Resultatområdene og stabsenhetene i morselskapet blir ledet av konsern-direktører, som sammen med konsern-sjefen utgjør konsernledelsen.

Vannkraft

Resultatområdet har ansvar for utvikling, drift og vedlikehold av konsernets hel- og deleide vannkraftanlegg. Den største verdidriveren for virksomheten er tilgjengelighet i produksjonsanlegg. Dette omfatter teknisk tilgjengelighet for kraftanleggene, nyttbart volum gjennom konsesjonsvilkår og ny produksjon gjennom reinvesteringer og nye konsesjoner.

Virksomheten drives gjennom selskapet Agder Energi Vannkraft AS.

Kraftforvaltning

Resultatområdet har ansvar for å maksimere resultatet knyttet til konsernets kraftproduksjon. Resultater skapes gjennom fysisk disponering av vannressursene og finansiell styring av markedsrisiko, basert på hydrologi, værdata og markedsinformasjon. Resultatområdet har også ansvar for konsernets trading-porteføljer.

Virksomheten drives gjennom selskapet Agder Energi Kraftforvaltning AS, på vegne av Agder Energi Vannkraft AS.

Nett

Resultatområdet skal ivareta samfunnsansvaret knyttet til forsyningsplikt av elektrisk energi. Inntektsrammen settes av myndighetene. Det er effektiv drift kombinert med god forvaltning av strømmettet som er resultatområdets verdidrivere.

Virksomheten drives gjennom selskapet Agder Energi Nett AS, som har monopol på utbygging, drift og vedlikehold av regional- og distribusjonsnettet i Agder. Selskapet er en autonom enhet styrt gjennom selskapets generalforsamling og styre.

Marked/forretningsutvikling

Resultatområdet består av entreprenøren Otera AS, sluttbrukerleverandøren LOS AS, fjernvarmeleverandøren Agder Energi Varme AS, samt konsernets strategiske og finansielle eierposisjoner.

- Otera AS er blant landets største entreprenører innen elektrisk infrastruktur. Resultatene skapes gjennom god og effektiv prosjektgjennomføring.

- LOS AS er Norges største strømleverandør i bedriftsmarkedet, og landets tredje største kraftleverandør totalt. LOS skaper verdier gjennom marginen selskapet genererer ved salg av strøm kombinert med en kostnadseffektiv driftsmodell.

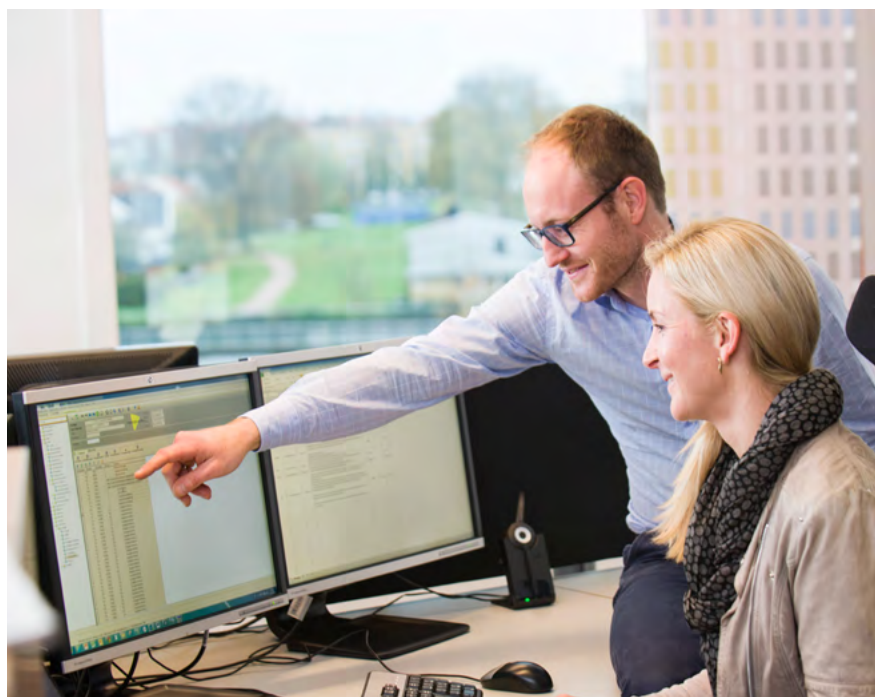
- Agder Energi Varme AS leverer fjernvarme og fjernkjøling på Agder. Selskapet skaper verdier gjennom å etablere infrastruktur for å produsere og distribuere vannbåren varme og kjøling til bygg. Produksjonen er basert på spillvarme og fornybare energikilder.

- Agder Energi Venture AS investerer i energirelaterte virksomheter fra tidlig til moden fase og skaper verdi gjennom å være en sterk pådriver i aktiv selskapsutvikling.

Mål og resultater

Mål og resultater for resultatområdene er omtalt i årsberetningen og Note 1 Segmentinformasjon i regnskapet for Agder Energi konsern.

Seniorrådgiver forretningsprosesser
Eli Eik-Hvidsten og seniorrådgiver IKT
Ole Fredrik Sunde-Dahl i Agder Energi.



VIKTIGE BEGIVENHETER I 2015

Regjeringen varslet i april at den ønsker å innføre krav om selskapsmessig og funksjonelt skille for alle selskap med nettvirksomhet. Agder Energi har allerede organisert seg i tråd med forslaget fra regjeringen, og for Agder Energi vil det derfor kun dreie seg om mindre tilpasninger. For nettbransjen som helhet kan imidlertid forslaget bidra til større enheter.

Otera fikk i mars kontrakt med Nordlandsnett om bygging av 132 kV høyspentledninger på Svartisen. Kontrakten har en verdi på om lag 60 millioner kroner.

Bergen kommune valgte i juni LOS Energy som ny strømleverandør. Avtalen har en årlig verdi på nærmere 80 millioner kroner og løper over to år med mulighet for to års forlengelse.

Norges vassdrags- og energidirektorat anbefalte i september Olje- og energidepartementet å gi konsesjon til Åseral-prosjektene. Prosjektene omfatter nytt aggregat i Skjerka kraftverk, tunnel mellom Langevatn og Nåvatn, to nye kraftverk og ny dam og regulering av Langevatn. Dersom prosjektene blir realisert vil de bidra til en produksjon av 143 GWh pr. år.

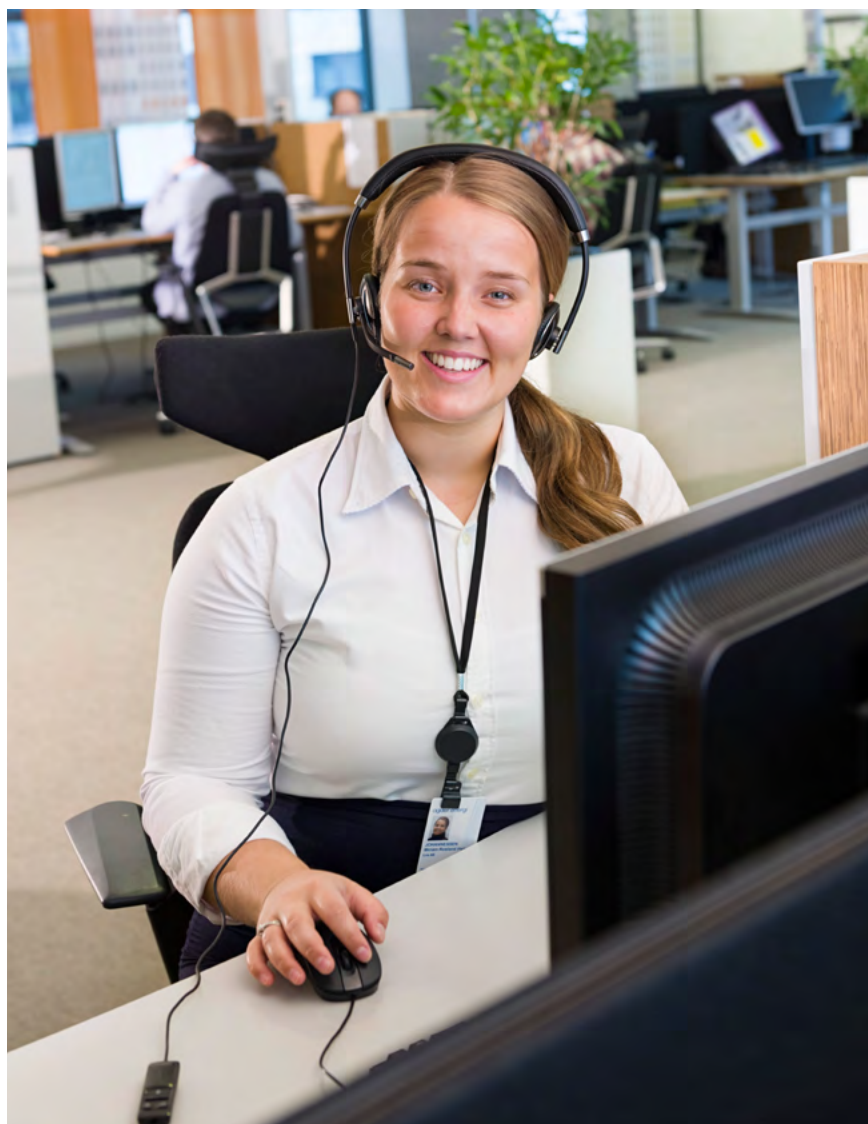
I september fikk Otera kontrakt med Sognekraft om bygging av 132 kV kraftlinje i Sogn og Fjordane. Kontrakten har en verdi på i overkant av 30 millioner kroner.

Agder Energi, Statkraft, BKK og Skagerak Energi inngikk i november avtale om salg av alle aksjene i Småkraft AS, Norges største småkraftselskap. Gjennomføring av transaksjonen skjedde i desember, og kjøper var det tyske investeringsfondet Aquila Capital. Salget frigjorde kapital som kan reinvesteres i Agder Energis kjernevirksomhet, og bekreftet verdiene skapt i Småkraft AS.

Lislevatn kraftverk i Evje og Hornnes kommune ble offisielt åpnet i oktober. Det har en installert effekt på 4,2 MW og en

årsproduksjon på 18,5 GWh, tilsvarende forbruket til rundt 900 husstander.

Norgesgruppen inngikk i desember en treårig avtale om strømleveranser med LOS Energy. Avtalen har en verdi av rundt 600 millioner kroner og omfatter 1 600 utsalgssteder med et årlig forbruk på 730 GWh. Det tilsvarer forbruket til rundt 40 000 husholdninger.



Miriam Rosland Hvass Johannessen er kundekonsulent i LOS.



Agder Energi Vannkraft bygger to nye dammer ved Skjerkevatn i Åseral. De erstatter fem gamle dammer, og vannstanden i Skjerkevatn heves med 23 meter. Det bygges også et åpent flomløp, samt en omløpstunnel med tappeluker for å sikre at flomvann ledes trygt forbi. Bildet er fra arbeidet med tunnelen.

Kraftproduksjonen i Skjerka kraftverk vil etter utbyggingen øke med ca. 35 gWh pr. år. Det tilsvarer det gjennomsnittlige energi-behovet til 1 750 boliger.

AGDER ENERGI OG ENERGIBRANSJEN

AGDER ENERGI OG ENERGIBRANSJEN MOT 2030



Vannkraft er fremtiden for Norge – og for Agder Energi. Norge er en unik vannkraftnasjon, med over 1 500 vannkraftverk, 1 200 kraftmagasiner, 25 prosent av Europas vannkraftproduksjon og 50 prosent av Europas magasinkapasitet. Norge er et lite land i verden, men likevel verdens sjette største produsent av elektrisitet fra vannkraft.

Vi er stolte av at Agder Energi er blant de store aktørene i vannkraftnasjonen Norge. Prisen på det vi leverer varierer – som i andre bransjer. I 2015 har prisene gjennomgående vært svært lave. Trolig kommer de til å forbli lave en stund. Samtidig må vi tenke og handle i et langsiktig perspektiv. Det grønne skiftet i Europa trenger kraften vår, atomkraften er på hell, olje- og gassnæringen er i en dypere krise enn på lenge. Prisene vil stige, selv om det tar tid. Vi har den sikreste, reneste og mest langsiktige energiressursen som finnes.

I det korte bildet er jobben vår å forvalte denne verdien best mulig. Dette har vi gjort i 2015. Til tross for at kraftprisene i 2015 var like lave som bunnivået på begynnelsen av 2000-tallet, leverte Agder Energi et bra resultat. I 2001 var resultatet etter skatt (GRS) på 134 millioner kroner, i 2015 ble det 746 millioner kroner.

I det lange bildet må vi arbeide for større verdiskaping. Det handler blant annet om tettere integrasjon i det europeiske energisystemet og om mer effektive løsninger i en fragmentert norsk kraftbransje. Her kan flere forslag til lovendringer i 2016 bidra til utviklingen. Viktigst er trolig lovendringer som vil åpne for en mer offensiv utbygging av mellomlandskabler, lettere adgang for kraftintensiv industri for investeringer i vannkraft, og krav om selskapsmessig og funksjonelt skille for alle selskaper som har produksjon og nettvirksomhet. Agder Energi har jobbet mye med disse problemstillingene i året som gikk.

Større verdiskaping handler dessuten om hva vi gjør med oss selv. De senere årene har vi gjennomført en rekke tiltak som omorganisering, nøkterne lønnsoppgjør og reforhandling av avtaleverket. Vi arbeider målbevisst med kontinuerlig forbedring i hele organisasjonen. Vi er godt forberedt til å møte fremtidens utfordringer på en offensiv måte, slik at vi kan utnytte mulighetene som kommer til fortsatt å skape verdier for våre eiere, våre ansatte og for befolkningen i Agder-fylkene.

Et signal på at organisasjonen trives med, og inspireres av, utfordringer og endringer, er sykefraværet. I 2014 hadde vi et historisk lavt sykefravær på 3,6 prosent. I 2015 sank sykefraværet ytterligere, til 3,5 prosent. Målet vårt for 2016 er å redusere det til 3 prosent.

Agder Energi jobber med andre ord for å bli en stadig sunnere virksomhet, på alle områder.

Tom Nysted
Konsernsjef

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Samsvarserklæring (Statement of compliance)

Agder Energi plikter gjennom regnskapsloven §3-3b å redegjøre for prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring. Agder Energi har valgt å følge anbefalingene for eierstyring og selskapsledelse slik de er utformet gjennom Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES), utgave 8, utgitt 30. oktober 2014.

Agder Energi er ikke et børsnotert selskap, og dermed er ikke anbefalingene i NUES obligatoriske for selskapet. Agder Energi benytter likevel NUES ved at anbefalingene er implementert i konsernet i den grad de er vurdert formålstjenlige.

Nedenfor er gitt en fremstilling av hvordan Agder Energi har valgt å følge anbefalingene. Framstillingen følger inndelingen og emnene i anbefalingen. Agder Energi har valgt en relevant tilpassning av punkt 4 til punkt 8 ut fra Agder Energis virksomhet og eierstruktur. For øvrig vurderer Agder Energi at NUES' anbefalinger følges på alle punkter.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

De nedfelte prinsippene for eierstyring regulerer relasjonene mellom eiere, styret og ledelsen i selskapet. Prinsippene for selskapsledelse beskriver rollene og samhandlingsmodellene for styring og ledelse av de enkelte selskapene.

Etiske retningslinjer

Etikk er en integrert del av forretningsvirksomheten og den helhetlige risikostyringen. Sammen med konsernets verdier danner vedtatte etiske retningslinjer grunnlaget og rammene for virksomheten, og angir ønsket og pålagt atferd i organisasjonen. Målgruppen er alle ansatte, styremedlemmer, innleide, konsulenter, mellommenn, politiske påvirkere og andre som opptre på vegne av Agder Energi.

Agder Energi krever at alle som opptre på konsernets vegne holder en høy etisk standard, og holder en åpen dialog om etiske spørsmål både internt og eksternt. Det forventes også at samarbeidspartnere har etiske standarder som er forenlige med konsernets. Konsernet ivaretar organisasjonens og de ansattes evne til å følge vedtatte etiske retningslinjer gjennom konsernets etablerte rutiner for internkontroll, herunder konsernets varslingsfunksjoner og et etablert etisk råd.

De etiske retningslinjene er tilgjengelige på konsernets nettside ae.no.

Samfunnsansvar

Regnskapsloven, Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse fra NUES og Det globale rapporteringsinitiativet (GRI) stiller krav til hvordan Agder Energi skal forvalte og kommunisere sitt samfunnsansvar. Felles for disse nasjonale og internasjonale føringene er oppmerksomheten om de fire områdene: Menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, det ytre miljø og anti-korrupsjon. I Agder Energis strategi for samfunnsansvar finnes konsernets definisjon, målsetting, handlingsplan, ansvarsfordeling og rapporteringsstruktur på området.

Mer om Agder Energis samfunnsansvar er beskrevet i eget kapittel i denne årsrapporten.

Unntak fra konsernets felles retningslinjer

Enkelte datterselskaper i konsernet har virksomhet med stor avstand til kjernevirksomheten i Agder Energi, med få likhetstrekk og med lite synergipotensial ved tett styring og samordning fra konsernet. Det kan gjelde selskaper i konsernets utviklingsportefølje, datterkonsern eller felleskontrollerte selskaper. Disse selskapene er unntatt fra enkelte av konsernets felles retningslinjer. Unntakene fremgår av respektive vedtatte interne føring, og egne

interne regler er etablert som erstatning for disse kravene.

2. Virksomhet

Agder Energis formål er definert i selskapets vedtekter: «Selskapets formål er å utnytte, produsere, distribuere og omsette energi; bidra til en sikker og rasjonell energiforsyning; utnytte beslektede og lønnsomme forretningsmuligheter innen energi og infrastruktur.»

Agder Energi er et av Norges største energikonsern og er en betydelig arbeidsgiver med rundt 1 250 egne ansatte. Konsernets kjernevirksomhet er vannkraftproduksjon, kraftforvaltning og nett. I tillegg har Agder Energi omfattende aktiviteter innen områdene entreprenør, sluttbrukersalg av strøm og fjernvarme.

Mål og strategier for Agder Energi er utarbeidet både på konsernnivå, for hvert resultatområde og datterselskap, og for enkelte deler av driften.

Mer detaljert virksomhetsbeskrivelse finnes i eget kapittel i denne årsrapporten.

3. Selskapskapital og utbytte

Pr. 31. desember 2015 var konsernets egenkapital 4 569 millioner kroner, dvs. en egenkapitalandel på 24,7 %. Styret vektlegger at egenkapitalen må være tilpasset konsernets behov for soliditet overfor uttalte mål, strategi og risikoprofil.

Konsernets utbyttepolitikk gjenspeiler intensjonen om at eierne skal få stabil og forutsigbar avkastning gjennom utbetaling av kontantutbytte. Premisser for utbetaling av fremtidige utbytter vil blant annet være konsernets strategiske prioriteringer, forventet kontantstrømutvikling, investeringsplaner, finansieringsbehov og hensiktsmessig økonomisk fleksibilitet og gjelds-betjeningsevne.

Egenkapitalutvidelse

Egenkapitalutvidelser skal behandles i generalforsamlingen etter forslag fra styret. Styret har for tiden ikke fullmakt til å foreta egenkapitalutvidelser.

4. Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

Agder Energi har to aksjeklasser, A og B. A-aksjer kan bare eies av konsesjonærer til vannkraftanlegg. For øvrig har A-aksjer og B-aksjer like rettigheter i selskapet.

Ved ikke uvesentlige transaksjoner mellom selskapet og aksjeeiere, styremedlemmer, ledende ansatte eller nærstående av disse, vil styret sørge for at det foreligger en verdivurdering fra en uavhengig tredjepart.

5. Fri omsettelighet

Begrensninger i aksjonæravtalen mellom eierne av Agder Energi gjør at aksjene ikke er fritt omsettelige.

6. Generalforsamling

I samsvar med det som er bestemt i avtaler mellom eierne møter bare én representant for eierkommunene og én representant for Statkraft Industrial Holding i generalforsamlingen. Styreleder, konsernsjef og ekstern revisor skal møte. Valgkomité og styremedlemmer har møterett.

7. Valgkomité

I vedtektene er det nedfelt at selskapet skal ha en valgkomité. Den består av fem medlemmer og oppnevnes for to år av gangen. Det følger av den gjeldende aksjonæravtalen at de kommunale eierne får peke ut tre og Statkraft to medlemmer. Valgkomitéen nominerer kandidater til bedriftsforsamlingen og til styret.

Aksjonæravtalen angir enkelte regler for valgkomitéens arbeid som har til hensikt å sikre at avtalens bestemmelser etterleves.

8. Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet

Agder Energis bedriftsforsamling består av 15 personer. Fem representanter velges av og blant de ansatte, fem fra de kommunale eierne og fem fra Statkraft. Bedriftsforsamlingen velges for to år om gangen, og velger selv sin leder og nestleder. Bedriftsforsamlingen er tillagt den myndighet og de oppgaver som til enhver tid framgår av gjeldende aksjelovgivning.

Informasjon om hvem som sitter i bedriftsforsamlingen er tilgjengelig på konsernets nettside ae.no.

I henhold til aksjonæravtalen består konsernstyret av 12 medlemmer. Fire medlemmer, inkludert styrets leder og nestleder, velges etter forslag fra de kommunale eierne, fire medlemmer velges etter forslag fra Statkraft, og fire etter forslag fra de ansatte. Den daglige ledelsen er ikke representert i styret. Styremedlemmer velges for to år av gangen.

Styrets medlemmer fremgår av note 32 i konsernregnskapet.

Styrets adgang til å eie aksjer

I henhold til selskapets vedtekter og aksjonæravtale kan styremedlemmer eller andre privatpersoner ikke eie aksjer i Agder Energi.

9. Styrets arbeid

Styrets oppgaver reguleres av aksjeloven og andre relevante lover, selskapets vedtekter og en styreinstruks. Styret utfører en årlig egevaluering av sitt arbeid og sin kompetanse.

Styret ansetter konsernsjef. Styret har utarbeidet instruks og fullmakter for konsernsjefen.

Revisjonsutvalg

I henhold til børsforskriften har styret i Agder Energi etablert et revisjonsutvalg

som har som formål å være et saksforberedende og rådgivende organ i forhold til styrets tilsynsfunksjon når det gjelder regnskapsrapporteringen og effektiviteten i selskapets internkontrollsystem.

10. Risikostyring og internkontroll

Agder Energi har bygget opp prinsippene for risikostyring i konsernet med veiledning i COSO-rammeverket for helhetlig risikostyring (2004/2005), og utøver risikostyring og internkontroll som en integrert del av virksomhetsstyringen.

Konsernet er naturlig eksponert for risiko på en rekke områder og gjennom hele verdikjeden. De viktigste risikoene er knyttet til markedsmessige prisdannelser, knapphet på kapital, driftsoperasjoner, rammevilkår og omstillinger.

I tråd med styrets instruks har konsernet årlig gjennomgang av internkontroll og risikostyring i samarbeid med ekstern revisor. Risikovurderinger og utviklingstrekk i eksterne rammevilkår rapporteres regelmessig til styret, og alle datterselskapene leverer årlig en egenerklæring for status på internkontroll.

Agder Energis systemer for internkontroll og risikostyring er beskrevet mer utfyllende i eget kapittel i denne årsrapporten.

11. Godtgjørelse til styret

Medlemmer av styret mottar godtgjørelse i henhold til den enkeltes rolle. Styremedlemmenes godtgjørelse er ikke resultatavhengig. Ingen av styremedlemmene har avtale om pensjonsordning, opsjoner eller etterlønn fra selskapet, ut over de avtaler ansatte-representantene i styrene har som del av sitt ansettelsesforhold i selskapet.

Informasjon om alle godtgjørelser utbetalt til de enkelte styremedlemmer er presentert i note 32 i konsernregnskapet.

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Konsernledelsens godtgjørelser følger konsernets retningslinjer for belønning. Konsernledelsen har ingen former for opsjoner, bonuser eller resultatavhengig belønning.

Informasjon om godtgjørelser utbetalt til hvert av medlemmene i konsernledelsen er presentert i note 32 i konsernregnskapet.

13. Informasjon og kommunikasjon

Agder Energi tilfredsstiller alle lovpålagte krav til finansiell rapportering og informasjon. Konsernet legger i tillegg stor vekt på å ivareta en god og riktig kommunikasjon med eiere og eksterne interessenter.

De 30 kommunale eierne koordinerer seg gjennom to samarbeidsfora som er opprettet for dette formålet: Eiermøtet og Arbeidsutvalget.

De kommunale eierne er innforstått med at det er innført rutiner for rapportering av økonomisk informasjon til Statkraft som gjør at denne eieren regelmessig blir oppdatert før kommunene.

Konsernets nettside ae.no inneholder finansielle rapporter og annen vesentlig informasjon om Agder Energi.

14. Selskapsovertakelse

Aksjonærvikten definerer prinsipper for aksjonærenes interne forkjøpsrett ved salg av aksjer.

Salg og kjøp av eierposter eller datterselskaper følger vedtatte fullmakter i Agder Energi. Salg eller oppkjøp kan skje gjennom konsernets selskaper som del av deres selskapsstrategier, eller gjennom det heleide datterselskapet Agder Energi Venture.

15. Ekstern revisjon

Ernst & Young har vært konsernets eksterne revisor i 2015.

Ekstern revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen av foregående regnskapsår og eventuelle vesentlige svakheter avdekket i internkontrollen knyttet til den finansielle rapporteringen.

Ekstern revisor skal også:

- bekrefte sin uavhengighet hvert år
- opplyse om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til konsernet i løpet av regnskapsåret
- opplyse om eventuelle trusler mot uavhengigheten og dokumentere tiltak som er iverksatt for å redusere disse

Konsernets sentrale økonomifunksjon holdes løpende orientert om bruken av den eksterne konsernrevisjonen til rådgivingstjenester, skattetjenester og andre tjenester utenfor det ordinære revisjonsomfanget. Den eksterne konsernrevisoren er ansvarlig for å utføre en fortløpende uavhengighetsvurdering.

Ekstern revisor deltar på revisjonsutvalgets møter og på det styremøtet der regnskapet godkjennes. Revisor møter i tillegg styret minst en gang i året uten at ledelsen i Agder Energi er til stede. Norske lover og forskrifter definerer hvilke typer ikke-revisjonsrelaterte tjenester ekstern revisor kan gjøre for Agder Energi. Revisors godtgjørelse fremgår av note 10 til konsernregnskapet.

HELHETLIG RISIKOSTYRING

RISIKOSTYRING

I Agder Energi er risikostyring en integrert del av virksomhetsstyringen, både på strategisk og operativt nivå.

Eierstyring og selskapsledelse

For å sikre at eiernes føringer blir ivarettatt og at selskapet forvaltes på en forsvarlig måte, har konsernstyret etablert styreinstruks for eget arbeid, aksjonærinstruks i datterselskap samt instruks og fullmaktmatrise for konsernsjef. Dette danner et fundament for å fastsette konsernstrategien som angir målsettinger og veivalg for konsernet og dets resultatområder. Styret har i tillegg fastsatt en overordnet beskrivelse av modellen for virksomhetsstyring og ledelse, som sammen med vedtatte risikorammer og retningslinjer utgjør ledelsens grunnlag for en helhetlig risikostyring.

Forretningsplaner og risikostrategier

Som en nedbryting av konsernstrategien og risikorammene, er det utarbeidet forretningsplaner i alle konsernets resultatområder. Forretningsplanene inneholder målsettinger, satsningsområder og strategier for håndtering av risiko. Dette omfatter både HMS, marked,

økonomi og operasjonell dyktighet. De fire perspektivene vektlegges i forskjellig grad basert på virksomhetenes art og forretningsmodell. For områder som innebærer handel i finansielle markeder er det utarbeidet særegne risikostrategier og risikorammer.

Risikovurderinger og risikohåndtering

Konsernets systemer for risikostyring omfatter potensielle positive og negative utfall relatert til selskapets målsettinger. HMS har høyeste prioritet og står alltid først på agendaen i ledermøter, både i konsernledelsen og selskapenes ledergrupper.

De enkelte selskapene har selv ansvar for å kartlegge og følge opp sitt risikobilde, og den operative risikohåndteringen skjer ute i organisasjonen som en integrert del av forretningsaktivitetene. Selskapenes risikovurderinger og håndtering av risiko rapporteres til konsern.

Det er etablert fagfora for HMS, kvalitet, risikostyring og controlling på tvers av selskapene. Dette bidrar til styrket fagkompetanse og effektivisering gjennom

erfaringsdeling, koordinering av aktiviteter og en felles informasjonskanal.

Den overordnede analysen av Agder Energis samlede risiko skjer på konsern nivå. Analysen er basert på selskapenes rapporter, med tillegg av strategiske vurderinger fra konsernledelsen, faglige vurderinger fra sentraliserte funksjoner og konsernets fagfora, samt anmerkninger fra konsernrevisjonen. Analysen oppsummeres etter tre hovedgrupper: HMS-risiko som omfatter sykefravær og ulykker, lønnsomhet i form av utfallsrom for økonomiske resultater, og langsiktig verdiskaping som særlig er knyttet til endringer i rammevilkår. Risikovurderingen inngår i rapporteringen til styret.

Verktøy og prosesser

For å støtte opp under prinsippet om integrerte virksomhetsstyringsprosesser, har konsernet etablert et helhetlig ledelsesstyrings- og informasjonssystem som ytterligere integrerer økonomi- og risikostyringen i ledelsesprosessene. Virksomhetsstyringen vil være gjenstand for kontinuerlig utvikling også fremover i tråd med utviklingen av konsernet for øvrig.

INTERNKONTROLL

Internkontrollsystem

Internkontrollen i selskapet er satt i system gjennom tydelige føringer og etablerte prosesser. Dette er dokumentert ved at styrende dokumenter er gjort tilgjengelig for alle ansatte gjennom kvalitetssystemet «SLIK gjør vi det i Agder Energi», til daglig kalt SLIK. SLIK er etablert i samsvar med anbefalinger i COSO-rammeverket og i «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse» (NUES).

SLIK sikrer en komplett og helhetlig oversikt gjennom å presentere alle styringsdokumenter, fra overordnede styrende

dokumenter til håndbøker og beskrivelser av arbeidsprosesser, i et strukturert system på konsernets virksomhetsportal Energisk. Datterselskapene i konsernet viderefører SLIK ut i organisasjonen med egne styringssystemer som inneholder selskaps-spesifikke styrende dokumenter.

SLIK er et viktig grunnlag for helhetlig risikostyring, internkontroll og forbedringsarbeid. Det er etablert systemer som sikrer at innspill og ideer til endringer blir ivarettatt og behandlet. Dette gir bidrag til kontinuerlig utvikling og forbedring av selskapets etablerte praksiser.

Kontrollmekanismer

Agder Energi har etablert kontroller knyttet til kritiske deler av prosesser for å unngå, eller raskt korrigere, eventuelle avvik. Dette er en kombinasjon av manuelle kontroller gjennom eksempelvis sjekklister, tilgangskontroller som f.eks. elektronisk godkjenning med fire øynes prinsipp, og automatiske varslinger som f.eks. posisjonskontroller på tradingporteføljer.

I tillegg skal alle datterselskapene årlig levere en egenerklæring som rapporterer status på internkontroll. Dette gjøres gjennom et felles rapportformat, hvor

konsernet tydeliggjør hva det forventes at selskapene skal ha kontroll på.

Overvåking

For å fange opp endringer av betydning for selskapets virksomhet har Agder Energi etablert et Early Warning-system. Gjennom dette systemet følges utviklingen i konsernets rammevilkår og markeder, samt utviklingen i relevant teknologi nøye. Informasjonen som fremskaffes benyttes som grunnlag i strategiske og forretningsmessige beslutningsprosesser. Utviklingen rapporteres til ledelsen og styret regelmessig, og kritiske scenarier varsles eksplisitt.

Revisjon

Agder Energi har en konsernrevisjon som bistår styret, konsernledelsen og resultat-områdene med en uavhengig og nøytral vurdering av konsernets risikohåndtering og -kontroll. Konsernrevisjonens mandat

og overordnede retningslinjer er godkjent av styret som også behandler konsernrevisjonens årsrapport og revisjonsplaner.

Ekstern revisor velges av generalforsamlingen, og er ansvarlig for den finansielle revisjonen av morselskapet, konsernet og datterselskapene. Agder Energi har en konsernavtale med Ernst & Young som benyttes av alle datterselskap til den lovpålagte revisjonen. Selskaper i konsernets såkorn- og ventureporteføljer kan ha annen revisor.

Varsling

Konsernet har flere varslingskanaler hvorav en kanal er ekstern. Det er etablert formelle rutiner for behandling av varsler. Varsler behandles strengt konfidensielt såfremt det ikke gjelder straffbare forhold. Agder Energi har etablert rutiner som ivaretar varslernes rettigheter.

Agder Energis system for registrering av uønsket hendelse (RUH) har tidligere primært vært koblet opp mot HMS. I 2015 ble systemet utvidet til også å inkludere forbedringsforslag (FF), og omfanget av registreringer knyttet til ikke HMS-relaterte prosesser har økt. Systemet for RUH/FF ble i løpet av 2015 tilgjengelig via flere plattformer, blant annet en app for mobiltelefon og en ny web-rapporteringsløsning. Her rapporteres og registreres avvik, observasjoner, forbedringsforslag, ulykker og nestenulykker. Rapportene analyseres for å begrense eventuelle konsekvenser, sikre oppfølging av årsaks-sammenhenger og etablere tiltak for en kontinuerlig forbedring.

RISIKOHÅNDTERING

Konsernet er naturlig eksponert for risiko på en rekke områder og gjennom hele verdikjeden. De viktigste risikoene er knyttet til markedsmessige prisdannelser, knapphet på kapital, driftsoperasjoner, rammevilkår og omstillinger.

Markedsrisiko

Agder Energi er eksponert for betydelig markedsrisiko i forbindelse med produksjon og handel med kraft ved at energiomsetningen er utsatt for kraftpris- og valutarisiko.

Sikringsstrategier for produksjonsporteføljen reguleres av volumrammer for forhåndssalg og tett oppfølging av resultat-nedside. Agder Energi har bygget et betydelig miljø knyttet til kraftforvaltning, analyser og modellapparat. Forhåndssalg av kraft justeres fortløpende innenfor nevnte rammer og ses i sammenheng med forventning om fremtidige

priser og egen produksjonsevne. Salg av valutaterminer ses også i sammenheng med kraftprissikring og total risiko i produksjonsporteføljen. Sikringsstrategien har gitt betydelig risikodempende effekt for resultatet i 2015.

Sluttbrukervirksomheten betraktes som marginforretning hvor kraft- og valutarisiko minimeres ved bruk av finansielle instrumenter.

Kapitalprioritering

Agder Energi styrer mot et tydelig uttrykt mål for skyggerating både for å ivareta god internstyring, og for å sikre tilgang på kapital i lånemarkedene. I den investeringstunge perioden kraftbransjen er inne i, både innenfor produksjon og nettvirksomhet, har Agder Energi flere investeringsmuligheter enn konsernet har mulighet til å løfte. Kapitalprioritering vurderes i Agder Energi som en av de

viktigste strategiske risikoene i denne perioden. Beslutningsgrunnlag fra investeringsprosjekter tas inn i en modell for langsiktig kapitalprioritering, som skal bidra til en optimal bruk av kapital i konsernet.

I den samme langsiktige kapitalmodellen stresstestes også konsernets resultat- og gjeldssituasjon mot kritiske scenarier fra Early Warning-systemet. Konsernet har etablert en finansiell beredskapsplan for å ha oversikt over økonomiske tiltak som kan trekkes frem dersom behovet skulle oppstå.

Operasjonell risiko

Det er operasjonelle risikoer knyttet til alle prosesser i verdikjeden. De viktigste er risiko for skader på konsernets ansatte og tredjepart, skader og tap på produksjons- og fordelingsanlegg og øvrige eiendeler, negative påvirkninger på miljø

og klima, negative påvirkninger på konsernets omdømme og risiko for svikt i støtte- og ledelsesprosesser. Den operasjonelle risikoen håndteres gjennom prosedyrer for aktiviteter i de operative enhetene, og i beredskapsplaner. Agder Energi inngår i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) som kraftprodusent, fjernvarmeselskap og nettselskap. Dette stiller krav til både beredskapsplaner og forebyggende tiltak. For risikostyringsformål har Agder Energi valgt å etablere beredskapsplaner, øvelser og forebyggende tiltak også i selskaper som ikke omfattes av KBO.

Rammevilkår

Endringer i rammevilkår, samt politiske beslutninger, påvirker handlingsrommet og utgjør en betydelig del av konsernets risikobilde. Agder Energi jobber

systematisk for å forstå utviklingen i rammevilkår og utnytte tilgjengelig spillerom. Gjennom rapporter fra Early Warning-systemet beskrives eksterne utviklingstrekk, usikkerhet og hvilke effekter det kan ha for konsernet, og det fastsettes hvilken posisjon konsernet skal ta i saker og prosesser relatert til rammevilkår. Posisjonene vil være grunnlag for Agder Energis budskap i eksterne påvirkningsprosesser og angi retning for hvilke interne tilpasninger Agder Energi bør gjøre. Konsernet vektlegger en åpen dialog med beslutningstakere på alle relevante arenaer og er opptatt av å ha gode relasjoner med alle interessenter.

Omstillinger

Kraftbransjen står foran store endringer, der ulike energiløsninger tilbys i markedet og der nye aktører kjemper

om plassen med tradisjonelle aktører. Aktører innenfor batteri, vind, solar, vann og hydrogen kjemper alle om å vinne fremtidens energislag. Skal Agder Energi være med i fremtidens kraftbransje, vil det være behov for omstillinger i ukjent omfang og retning. Konsernet jobber internt med å forberede organisasjonen på omstilling, blant annet gjennom lederutviklingsprogram med fokus på endringsledelse og medarbeiderskap, og en betydelig satsning på rammeverk og verktøy for kontinuerlig forbedring.

SAMFUNNSANSVAR

Fornybar energi er en del av løsningen på den globale klimakrisen, og elektrisitet spiller en sentral rolle i samfunnet. Dermed er konsernets kjernevirksomhet i seg selv bærekraftig. Like fullt er det et sterkt fokus på hvordan kjernevirksomheten blir utført i Agder Energi.

Agder Energis mål for samfunnsansvar:

Som en av Norges største kraftprodusenter av fornybar energi, har Agder Energi som mål for sitt samfunnsansvar å drive virksomheten på en bærekraftig og etisk ansvarlig måte.

Regnskapsloven, Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse fra NUES og Det globale rapporteringsinitiativet (GRI) stiller krav til hvordan Agder Energi skal forvalte og kommunisere sitt samfunnsansvar. Felles for disse nasjonale og internasjonale føringene er oppmerksomheten om de fire områdene: Menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, det ytre miljø og anti-korrupsjon. Agder Energi ønsker å integrere hensyn til samfunn og miljø i sin virksomhet, sine beslutningsprosesser og i underleverandørenes aktiviteter.

Agder Energi har vedtatt en konsernstrategi og metode som gir føringer for resultatatområdenes oppfølging av samfunnsansvar.

Agder Energi vedtok en ny strategi for samfunnsansvar i juni 2014 og konsernmål for samfunnsansvar ble vedtatt høsten 2014. Konsernet sluttet seg til FNs samfunnsansvars-plattform Global Compact høsten 2014. Agder Energis mål for samfunnsansvar er koblet til Global Compact's ti bærende prinsipper for samfunnsansvar. De felles konsernmålene følges opp av de enkelte selskapene, som igjen lager selskapsvise mål. Agder Energi setter krav til at underleverandørene følger opp konsernets mål for samfunnsansvar.

De felles konsernmålene for samfunnsansvar er:

Menneskerettigheter

Agder Energi og konsernets underleverandører skal opptre i henhold til FNs internasjonalt anerkjente menneskerettighetskonvensjoner. Konsernet og underleverandørene skal ikke medvirke til brudd på menneskerettigheter.

Arbeidstakerrettigheter

Agder Energi og konsernets underleverandører skal følge Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILS) åtte grunnleggende konvensjoner om organisasjonsfrihet og retten til tariffavtaler, samt eliminering av tvangsarbeid, barnearbeid og diskriminering på arbeidsplassen.

Ytre miljø

Hvert selskap i Agder Energi utformer miljømål for sin virksomhet, tilpasset selskapets egenart. Underleverandører skal ha prosedyrer for å sikre ivaretagelse av ytre miljø.

Anti-korrupsjon

Agder Energi har som mål at ingen form for aktiv eller passiv korrupsjon finner sted i konsernets virksomhet.

Mer informasjon om konsernets arbeid med samfunnsansvar finnes i samfunnsansvar-delen av årsrapporten eller i samfunnsansvar-appendikset for 2015 på www.ae.no.



ÅRSBERETNING

ÅRSBERETNING

Agder Energi foredrer og forvalter fornybar energi. Konsernets virksomhet omfatter produksjon, distribusjon og salg av energi, samt energitilknyttede tjenester. Vår visjon er å være et ledende norsk konsern innen fornybar energi. Agder Energi har sin hovedvirksomhet på Sørlandet med hovedkontor i Kristiansand.

Konsernets årsresultat ble 1 220 mill. kr i 2015 (majoritetens andel) mot 475 mill. kr i 2014. Det ble produsert 8 995 GWh ren energi fra Agder Energis vannkraftanlegg i 2015 (2014: 9 060 GWh).

VIKTIGE HENDELSER I 2015

Regjeringen varslet i april at den ønsker å innføre krav om selskapsmessig og funksjonelt skille for alle selskap med nettvirksomhet. Agder Energi har allerede organisert seg i tråd med forslaget fra regjeringen, og for Agder Energi vil det derfor kun dreie seg om mindre tilpasninger. For nettbransjen som helhet kan imidlertid forslaget bidra til større enheter.

Statkraft, TrønderEnergi, NTE, Agder Energi og Statnett ble i juni enige om å gjøre en ny vurdering av mulighetene for å bygge ut vindkraftprosjekter på til sammen 1 000 MW i Midt-Norge. Alle relevante vindkraftprosjekter som de fire kraftselskapene har i Midt-Norge skal vurderes samlet, inkludert alle aktuelle

konsesjonsgitte prosjekter i Fosen Vind, SAE Vind og Sarepta Energi.

Norges vassdrags- og energidirektorat anbefalte i september Olje- og energidepartementet å gi konsesjon til Åseral-prosjektene. Prosjektene omfatter nytt aggregat i Skjerka kraftverk, tunnel mellom Langevatn og Nåvatn, to nye kraftverk og ny dam og regulering av Langevatn. Dersom prosjektene blir realisert vil de bidra til en produksjon av 143 GWh pr. år.

Lislevatn kraftverk i Evje og Hornnes kommune ble åpnet i oktober. Kraftverket har en installert effekt på 4,2 MW og en årsproduksjon på 19 GWh, tilsvarende forbruket til rundt 900 husstander.

Agder Energi, Statkraft, BKK og Skagerak Energi inngikk i november avtale om salg av alle aksjene i Småkraft AS, Norges største småkraftselskap. Gjennomføring av transaksjonen skjedde i desember, og kjøper var det tyske investeringsfondet Aquila Capital. Salget frigjorde kapital som kan reinvesteres i Agder Energis kjernevirksomhet. Salget ga en regnskapsmessig gevinst på 105 mill. kr.

LOS Energy inngikk i desember en treårig avtale om strømleveranser til Norgesgruppen. Avtalen har en verdi av rundt 600 mill. kr og omfatter 1 600 utsalgssteder med et årlig forbruk på 730 GWh. Det tilsvarer forbruket til rundt 40 000 husholdninger.

ØKONOMISKE RESULTATER

Agder Energis driftsinntekter ble 8 361 mill. kr i 2015, en økning på 553 mill. kr fra 7 808 mill. kr i 2014. Hovedforklaringen til økningen er urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter. I tillegg har økt omsetning hos Otera og i konsernets venturevirksomhet bidratt til å øke andre driftsinntekter med 245 mill. kr. Lavere kraftpriser i 2015 bidro til en reduksjon i energisalg på 520 mill. kr innen konsernets vannkraftproduksjon og sluttbrukervirksomhet, selv om solgt volum ikke er vesentlig redusert.

Konsernets driftsresultat ble 2 399 mill. kr (1 715 mill. kr), en økning på 684 mill. kr fra 2014. Høye bidrag fra endring i urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter er den viktigste forklaringsfaktoren. Samtidig har det vært et fall i driftsresultatet innen vannkraft.

Netto finansposter utgjorde -470 mill. kr mot -717 mill. kr i 2014. Bedringen kan tilskrives høyere resultat fra tilknyttede selskaper og reduksjon i urealiserte tap på

valuta- og renteområdet. Realiserte valutatap trekker motsatt vei.

Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak er positivt påvirket med 115 mill. kr fra gevinst ved salg av Småkraft og etteroppgjør fra salg av NorGer i 2013.

Urealiserte verdiendringer på rente- og valutaområdet påvirker finanspostene i betydelig grad. Svingningene i rente- og valutamarkedet har imidlertid vært

mindre i 2015 enn i 2014, men det er likevel et resultatført tap på 138 mill. kr (449 mill. kr) knyttet til endring i urealiserte verdier på rente- og valutakontrakter, samt lån i euro. Resultatført urealisert tap på rentekontrakter utgjør 14 mill. kr, mot et tap i 2014 på 161 mill. kr. Urealisert tap på valutakontrakter og -lån utgjør henholdsvis 26 mill. kr (178 mill. kr) og 98 mill. kr (110 mill. kr).

Finanskostnadene på 424 mill. kr (283 mill. kr) består hovedsakelig av rentekostnader og realiserte valutatap. Renter på låneporteføljen holdt seg relativt stabil på 277 mill. kr mot 293 mill. kr i 2014. Økningen i rentebærende gjeld ble oppveid av en nedgang i renten. Høy prosjektaktivitet innen vannkraft og nett medførte at 31 mill. kr (26 mill. kr) ble aktivert som byggelånsrenter på prosjekter i arbeid. Resultatført rentekostnad ble dermed 246 mill. kr (267 mill. kr). Realisert tap på valutasikringskontrakter utgjorde 150 mill. kr, mot 3 mill. kr i 2014. Det er kostnadsført nedskrivning av finansielle eiendeler med 11 mill. kr mot 2 mill. kr i 2014.

Resultat før skatt ble 1 929 mill. kr (998 mill. kr), og skattekostnaden ble 718 mill. kr (473 mill. kr). Den viktigste årsaken til økningen i overskuddsskatten er høyere resultat før skatt. Kostnadsført grunnrenteskatt er redusert fra 295 mill. kr i 2014 til 251 mill. kr i 2015. Innføringen av nye skattesatser fra 2016 har redusert skattekostnaden i 2015 med 32 mill. kr.

Resultat etter skattekostnad ble 1 220 mill. kr (majoritetens andel) mot 475 mill. kr i 2014.

Kapitalstruktur og kontantstrøm

Agder Energis totalbalanse utgjorde 18 520 mill. kr ved utgangen av 2015 sammenlignet med 16 418 mill. kr i 2014. Økningen skyldes flere forhold. Høye investeringer innen vannkraft og nett øker verdien av varige driftsmidler. Konsernets bankinnskudd var midlertidig høyt ved årsskiftet og verdien av konsernets derivatbeholdning har steget betydelig gjennom 2015. Den bokførte egenkapitalen økte til 4 569 mill. kr (3 760 mill. kr). I tillegg til et høyt resultat etter skatt har også årets estimatavvik på

pensjon bidratt til økningen. Egenkapitalandelen ved utgangen av året var 25 % (23 %). Konsernets rentebærende gjeld utgjorde 9 029 mill. kr (8 299 mill. kr) ved utgangen av året. Fallet i rentemarkedet har gitt positive effekter på Agder Energis lånekostnad og gjennomsnittlig rente på låneporteføljen var 3,4 % i 2015 mot 3,7 % i 2014. Frie likvide midler og ubenyttede lånerammer var 1 969 mill. kr (1 458 mill. kr).

Kontantstrøm fra driften var god og utgjorde 1 502 mill. kr (1 512 mill. kr). Underliggende EBITDA er noe redusert sammenlignet med 2014, men dette oppveies av en reduksjon i betalt skatt.

Agder Energi er inne i en periode med store investeringer, og netto investeringer utgjorde 885 mill. kr i 2015 mot 1 156 mill. kr året før. Investeringer i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler utgjorde 1 286 mill. kr (1 136 mill. kr). Av dette gjelder 90 mill. kr (100 mill. kr) investeringer i nettanlegg som er betalt av kunder. I kontantstrømoppstillingen presenteres investeringene brutto, og kundebetalingene inngår i netto kontantstrøm tilført fra driften. Over 90 % av investeringene i varige driftsmidler ble foretatt i resultatområdene nett og vannkraft. Innbetaling ved salg av Småkraft er årsaken til at netto kontantstrøm benyttet til investeringsaktiviteter er redusert i 2015 selv om bruttoinvesteringene har økt.

Betalt utbytte til majoritets- og minoritetsaksjonærer utgjorde 706 mill. kr (713 mill. kr). Netto kontantstrøm fra drift fratrukket betalt utbytte var dermed 796 mill. kr (799 mill. kr). Det betyr at 90 % (69 %) av årets netto investeringer ble finansiert av kontantstrøm fra drift, resterende 10 % (31 %) ble gjeldsfinansiert.

Disponeringer

Agder Energis utbyttepolitikk legger til grunn at foreslått utbytte for 2015 skal fastsettes basert på konsernets årsresultat etter GRS-prinsipper (god regnskapsskikk) for 2014. Dette for å sikre en forutsigbarhet i utbyttennivået for eierne. Det legges til grunn et minimumsutbytte på 400 mill.

kr. Dersom resultatet etter GRS-prinsipper overstiger 400 mill. kr skal 60 % av overskytende deles ut som utbytte. Majoritetens andel av GRS-resultatet i 2014 ble 834 mill. kr. Styret foreslår på denne bakgrunn et utbytte på 660 mill. kr for regnskapsåret 2015.

Årsresultatet for morselskapet Agder Energi AS er utarbeidet etter god regnskapsskikk og ble 688 mill. kr (888 mill. kr). Styret foreslår følgende disponering av årsresultatet i Agder Energi AS:

(Beløp i mill. kr)	
Avsatt til utbytte	660
Overført til annen egenkapital	28
Sum disponert	688

Fortsatt drift

I samsvar med regnskapslovens krav bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er til stede og at årsregnskapet er avlagt under denne forutsetningen.

Regnskapsprinsipper

Agder Energi har i 2015 endret prinsipp for regnskapsføring av nettleie som faktureres av sluttbrukervirksomheten på vegne av nettselskapene. Tidligere år er denne blitt ført brutto i resultatregnskapet som energisalg og energikjøp. Det er i 2015 gjort en ny vurdering av dette forholdet, og fra og med 2015 gjennomføres et nettoprinsipp. Prinsippendringen er implementert også for sammenligningstallene for 2014. Dette har medført at energisalg i sammenligningstallene for 2014 er redusert med 459 mill. kr til 5 355 mill. kr. Tilsvarende er energikjøp redusert med 459 mill. kr til 2 624 mill. kr. Endringen har ikke medført justering av rapportert resultat.

Agder Energi har inngått leveranseavtaler til kraftkrevende industri med oppgjør i euro. Det er ulik praksis i kraftbransjen for hvordan valutaelementet i disse kontraktene regnskapsføres. Agder Energi har valgt en løsning hvor valutadelen behandles som en integrert del av avtalene og resultatføres ved levering av kraften. Finanstilsynet har i mars 2016 varslet at de vurderer å pålegge

Agder Energi å skille ut valutaelementet som et innebygd derivat til virkelig verdi i sin fremtidige regnskapsrapportering. Agder Energi er uenig i Finanstilsynets syn og vil

derfor gi et tilsvarende innenfor fristen. Om varselet blir stående som endelig vedtak, vil det kunne påvirke regnskapet i betydelig grad. Dersom Finanstilsynet syn hadde blitt lagt

til grunn ved regnskapsavleggelsen for 2015, ville det ha medført en vesentlig økning i konsernets bokførte egenkapital.

RESULTATOMRÅDENE I 2015

Regnskapene for resultatområdene er utarbeidet etter GRS.

Resultatområdene vannkraft og kraftforvaltning

Resultatområdene vannkraft og kraftforvaltning har ansvar for utvikling, drift og vedlikehold av konsernets vannkraftanlegg og optimalisering av konsernets produksjonsrelaterte kraftomsetning. Det ble i 2015 produsert 8 995 GWh (9 060 GWh). Volumet omfatter både produksjon i heleide kraftverk, samt Agder Energis del av produksjonen i deleide kraftverk. Middelproduksjonen er på 7 900 GWh.

Gjennomsnittlige spotpriser i Agder Energis prisområde (NO2) var 17,7 øre/kWh (22,8 øre/kWh), en nedgang på 22 % fra 2014. Salg av konsesjonskraft og levering av kraft i henhold til enkelte eldre avtaler med industrien skjer til priser som ligger under prisen i spotmarkedet. Realiserte verdier på fysiske og finansielle sikringskontrakter medførte at Agder Energi likevel oppnådde en gjennomsnittspris på 25,8 øre/kWh (28,2 øre/kWh) på produsert volum i 2015.

Resultatområdene omsatte i 2015 for 2 513 mill. kr (2 773 mill. kr). Driftsresultatet ble 1 350 mill. kr mot 1 623 mill. kr i 2014. Nedgangen skyldes at spotverdien av produksjonen falt med 18 %, fra 2 102 mill. kr til 1 731 mill. kr. Samtidig økte realiserte merverdier fra sikringskontrakter fra 482 mill. kr til 570 mill. kr.

I tillegg til alminnelig overskuddsskatt betales det også grunnrenteskatt i vannkraftvirksomheten. Ved fastsettelse av grunnrenteskatten holdes gevinst og tap fra finansielle sikringskontrakter utenfor

beregningen. Redusert spotverdi av produksjonen medførte en reduksjon i den betalbare grunnrenteskatten med 53 mill. kr til 216 mill. kr. Resultat etter skatt ble på 674 mill. kr (824 mill. kr).

Det er investert for 598 mill. kr (538 mill. kr) i 2015, hvorav 230 mill. kr (345 mill. kr) gjelder nyinvesteringer. Kraftverket Iveland 2 utgjør hoveddelen av nyinvesteringene. Iveland 2 ble satt i prøvedrift i februar 2016. I Åseral kommune pågår byggingen av to nye steinfyllingsdammer i Skjerkevatn. Prosjektet er hovedårsaken til at myndighetspålagte investeringer har økt til 201 mill. kr (69 mill. kr).

Resultatområde nett

Resultatområde nett har ansvar for utbygging, drift og vedlikehold av regional- og distribusjonsnettet i Agder. Resultatområdet hadde i 2015 driftsinntekter på 1 161 mill. kr (1 096 mill. kr). Driftsresultatet ble 212 mill. kr (141 mill. kr). Driftsresultatet har økt sammenlignet med 2014 hvor inntektsrammen var på et unormalt lavt nivå. Resultatet er likevel noe lavere enn forventet. Dette skyldes i hovedsak stormen Nina i januar, samt at satsene for ikke levert energi (KILE) har økt. I tillegg påvirker det lave rentenivået inntektsrammen negativt. Andre påvirkbare kostnader er redusert sammenlignet med fjoråret.

Innen resultatområdet er det i 2015 investert for netto 453 mill. kr (366 mill. kr), hvorav 299 mill. kr (229 mill. kr) gjelder nyinvesteringer. Investeringer i AMS-prosjektet utgjør 70 mill. kr (49 mill. kr). Anleggsbidrag fra kunder utgjør 90 mill. kr (100 mill. kr) slik at brutto investeringer i resultatområdet utgjør 543 mill. kr (466 mill. kr).

Resultatområde marked og forretningsutvikling

Resultatområdet omfatter selskapene LOS, Agder Energi Varme og Otera. I tillegg inngår konsernets venturevirksomhet samt strategiske eierposisjoner innen vind- og småkraft. Resultatområdet hadde i 2015 en omsetning på 4 196 mill. kr (4 337 mill. kr) og oppnådde et driftsresultat på 108 mill. kr (127 mill. kr).

Strømleverandøren LOS hadde en omsetning i 2015 på 2 279 mill. kr, mot 2 696 mill. kr i 2014. Driftsresultatet ble 100 mill. kr (110 mill. kr). Gjennom året leverte selskapet et samlet volum på 8 470 GWh (8 670 GWh). Nedgangen i omsetning skyldes i all hovedsak lavere spotpriser.

Otera leverer entreprenørtjenester knyttet til installasjon, drift, vedlikehold og service av infrastruktur innenfor elkraft, samferdsel og telekommunikasjon. Omsetningen utgjorde 996 mill. kr i 2015 (899 mill. kr). Driftsresultatet ble -20 mill. kr (10 mill. kr). Driftsresultatet er negativt påvirket av omstillingskostnader og avsetning til tap på fastpriskontrakter i Otera Infra, og som til sammen utgjør 20 mill. kr.

Agder Energi Varme hadde i 2015 en omsetning på 92 mill. kr (83 mill. kr) og oppnådde et driftsresultat på 10 mill. kr (7 mill. kr). Levert energi var 125 GWh (118 GWh). Også i 2015 bidro høyere temperaturer enn normalt til relativt lave leverte volumer. Vekst i antall kunder har bidratt positivt. Sikringsaktiviteter på kraft har gitt positive resultatbidrag i perioden. Det er investert for 25 mill. kr (27 mill. kr).

Konsernet har organisert sine ventureaktiviteter gjennom selskapet Agder

Energi Venture. Selskapet har i 2015 ikke foretatt vesentlige transaksjoner. Ventureporteføljens to største inves-

teringer, NEG og NetNordic, leverte en samlet omsetning på 609 mill. kr (490 mill. kr) og fikk et driftsresultat før av-

og nedskrivninger (EBITDA) på 52 mill. kr (46 mill. kr).

SAMFUNNSANSVAR

Som en av Norges største produsenter av fornybar energi, har Agder Energi som mål for sitt samfunnsansvar å drive hele virksomheten på en bærekraftig og etisk ansvarlig måte.

For å følge opp konsernets samfunnsansvar baserer Agder Energi seg på globalt anerkjente initiativer og standarder, herunder FNs samfunnsansvarsplattform Global Compact og den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILS sine konvensjoner.

Konsernstrategien forankrer Agder Energis verdier og har et tydelig fokus på etikk. De etiske retningslinjene er grunnlaget for all atferd i konsernet. Agder Energi har etablert et etisk råd som skal gi råd til ledere og ansatte i etisk vanskelige saker. Rådet fungerer også som kontrollinstans for håndtering av varslinger.

Personal og organisasjon

Ved årets utløp hadde konsernet til sammen 1 294 (1 245) faste og midlertidige ansatte, som til sammen utførte 1 270 (1 220) årsverk. Økningen i antall ansatte har i hovedsak skjedd innen ventureselskapene. I morselskapet var det ved utgangen av året 154 (161) fast ansatte.

Agder Energi arbeider for å beholde og utvikle dyktige medarbeidere. Blant virkemidlene er konkurransedyktige lønnsvilkår, aktiv bruk av livsfasetilpasset personalpolitikk, kompetanseutvikling og fokus på prestasjonskultur, HMS og ledelse.

Helse og sikkerhet

I 2015 utgjorde sykefraværet i konsernet 3,5 % mot 3,6 % i 2014. Korttidsfraværet utgjorde 1,3 % (1,4 %), og langtidsfraværet (mer enn 16 dager) var 2,2 %

(2,2 %). Sykefraværet er det laveste som er målt siden etableringen av Agder Energi i 2000. Konsernet har mål om at sykefraværet skal være under 3 % og har ut fra det over tid arbeidet målrettet med bedre fraværsoppfølging. Selskapene i konsernet har inngått avtale om et mer inkluderende arbeidsliv for perioden 2014-2018.

Det er registrert 13 (19) arbeidsulykker med personskader i konsernet. Av disse medførte 6 (8) fravær på til sammen 88 (42) dager. Ulykkestallene gir H1-verdi (skader med fravær pr. mill. arbeidstimer) på 3,0 (3,5), H2-verdi (skader med og uten fravær pr. mill. arbeidstimer) på 6,4 (8,4) og F-verdi (skadefraværskdager pr. mill. arbeidstimer) på 43,4 (19,0).

I 2015 ble det lagt stor vekt på rapportering og behandling av uønskede hendelser. Ny systematikk og nye verktøy er implementert og dette har resultert i en høyere meldefrekvens pr. medarbeider. Agder Energi vil fortsette det skadeforebyggende arbeidet og her vil erfaringsoverføring relatert til rapportering av uønskede hendelser være sentralt.

Likeverd og mangfold

Agder Energis etiske retningslinjer viser hvordan konsernet skal styres og drives, og hvordan det forventes at ansatte i Agder Energi og konsernets forretningspartnere opptrer. I dette ligger også konsernets prinsipper for likeverd og mangfold.

Agder Energi skal vise respekt for enkeltmennesket og arbeide aktivt for et godt arbeidsmiljø preget av likeverd og mangfold. Arbeidet skjer innenfor rammene til FNs Global Compact 10 prinsipper for samfunnsansvar.

Agder Energi aksepterer ingen form for diskriminering. Diskriminering er all forskjellsbehandling, eksklusjon eller preferanser gjort med grunnlag i kjønn, alder, funksjonshemming, seksuell legning, religion, politisk oppfatning, nasjonal eller etnisk opprinnelse eller andre lignende forhold som fører til opphevelse eller svekking av likebehandling. Det kan dog enkelte ganger være lovlig og saklig begrunnet å forskjellsbehandle for å oppnå likeverd og mangfold.

Av konsernets ansatte var 16 % (17 %) kvinner. Kvinneandelen i morselskapet var 42 %. Konsernledelsen består av én kvinne og fem menn. Kvinneandelen i konsernstyret var 33 % (42 %).

Ytre miljø

Konsernets virksomhet innenfor vannkraft og nett drives gjennom hel- og deleide selskaper. Selskapene driver i henhold til offentlige konsesjoner og et omfattende lovverk.

Vannkraft

Reguleringsanlegg og kraftstasjoner medfører at de naturgitte forhold endres, men konsernets virksomhet belaster ikke natur eller samfunn utover det som er normalt for denne type virksomhet. Agder Energi gir samtidig et betydelig positivt bidrag til miljøet med en årlig middelproduksjon på 7,9 TWh ren, fornybar energi.

Regulering av vassdrag kan påvirke livsgrunnlaget for fisk. For å kompensere for dette har selskapet iverksatt både pålagte og frivillige tiltak i flere vassdrag.

I vassdragene på Agder vokser det mye krypsiv. Årsakene til dette er sammensatte. Selskapet deltar i krypsivprosjektet

på Sørlandet. Dette er tiltak for å redusere krysiv i vassdragene og som støttes av Fylkesmannen.

Konsesjonsmyndighetene har lovhjemmel til å endre gjeldende konsesjonsvilkår, blant annet vilkår om minstevannsføring og magasinrestriksjoner. Med utgangspunkt i vannforskriften har Vest-Agder Fylkeskommune utarbeidet «Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder». Et viktig formål er å karakterisere hver vannforekomst og etablere konkrete miljømål for disse. Planen skal godkjennes av Klima- og miljødepartementet i løpet av første halvår 2016.

Driftssentralen har registrert ti brudd på manøvreringsreglementet i 2015. Det er ikke registrert miljøhendelser som følge

av bruddene, og avvikene er behandlet i henhold til gjeldende retningslinjer.

Nett

Agder Energis nettvirksomhet er i prinsippet ikke forurensende, men av driftshensyn benyttes komponenter som ved arbeidsuhell kan medføre miljøbelastninger. Nettvirksomheten foregår i stor utstrekning i naturen og nærmiljøet til både byer og tettsteder. I 2015 har det inntruffet fem mindre alvorlige hendelser med lekkasje av transformatorolje fra nettstasjoner/trafostasjoner. Selskapet har prosedyrer som beskriver hvordan disse hendelsene skal håndteres for å begrense skaden.

Fjernvarme

Agder Energi Varmes virksomhet bidrar vesentlig til å øke bruken av miljøvennlige

fornybare energikilder. Dette skjer blant annet gjennom gjenbruk av spillvarme fra avfallsforbrenning og nikkerverk i Kristiansand og biobasert forsyning i Arendal og Grimstad. Av virksomhetens samlede varmeproduksjon i 2015 var 97,6 % basert på fornybare innsatsfaktorer som blant annet gir reduserte utslipp av CO₂ og NO_x.

Agder Energi Varme har som mål å fase ut fossile energikilder fra fjernvarmeproduksjon i et normalår, inkludert spisslast. Spesielle situasjoner, beredskap og langvarig kulde kan imidlertid kreve noe bruk av fossile energikilder i kortere perioder.

Rapportering om konsernets arbeid med samfunnsansvar er ytterligere utdypet i samfunnsansvarsdelen av årsrapporten.

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Risikostyring og internkontroll

Styret har lagt overordnede føringer for modellen for virksomhetsstyring og ledelse. Konsernstrategien angir målsettinger og veivalg for konsernet og dets resultatområder, og sammen med vedtatte fullmakter, risikorammer og retningslinjer utgjør dette ledelsens grunnlag for en helhetlig risikostyring.

Som en nedbryting av konsernstrategien og risikorammene er det utarbeidet forretningsplaner i alle konsernets resultatområder. Forretningsplanene inneholder målsettinger, satsningsområder og strategier for håndtering av risiko. For områder som innebærer handel i finansielle markeder er det utarbeidet egne risikostrategier og -rammer.

Konsernets systemer for risikostyring omfatter potensielle positive og negative utfall relatert til selskapets målsettinger. De enkelte selskapene har selv ansvar for å kartlegge og følge opp sitt risikobilde, og den operative risikohåndteringen skjer ute i organisasjonen som en integrert del

av forretningsaktivitetene. Den overordnede analysen av Agder Energis samlede risiko skjer på konsernnivå, og inngår i rapporteringen til styret.

For å støtte opp under prinsippet om integrerte virksomhetsstyringsprosesser, har konsernet etablert et helhetlig ledelsesstyrings- og informasjonssystem som ytterligere integrerer økonomi- og risikostyringen i ledelsesprosessene.

Internkontrollen i selskapet er satt i system gjennom tydelige føringer og etablerte prosesser som er gjort tilgjengelig for alle ansatte gjennom kvalitetssystemet SLIK. SLIK presenterer alle styringsdokumenter, fra overordnede styrende dokumenter til håndbøker og beskrivelser av arbeidsprosesser, på konsernets virksomhetsportal. Datterselskapene i konsernet viderefører SLIK ut i organisasjonen med egne styringssystemer som inneholder selskaps-spesifikke styrende dokumenter.

Agder Energi har etablert kontroller knyttet til kritiske deler av prosesser for å

unngå eller raskt korrigere eventuelle avvik. Dette er en kombinasjon av manuelle kontroller, tilgangskontroller og automatiske varslinger. I tillegg skal alle datterselskapene årlig levere en egenerklæring som rapporterer status på internkontroll. Risikostyring og internkontroll i Agder Energi er ytterligere utdypet i kapitlet «Helhetlig risikostyring» i årsrapporten.

Risikoforhold

De viktigste risikoene er knyttet til markedsmessige prisdannelser, knapphet på kapital, driftsoperasjoner, rammevilkår og omstillinger. Nedenfor beskrives risikoene i korte trekk. Risikoforholdene, og håndtering av disse, er ytterligere utdypet i kapitlet «Helhetlig risikostyring» i årsrapporten.

Markedsrisiko

Agder Energi er eksponert for betydelig markedsrisiko i forbindelse med produksjon og handel med kraft ved at energiomsetningen er utsatt for kraftprisrisiko og valutarisiko. Sikringsstrategier for produksjonsporteføljen reguleres av

volumrammer for forhåndssalg og tett oppfølging av resultat-nedside. Sluttbrukervirkersomheten betraktes som marginforretning hvor kraft- og valutarisiko minimeres ved bruk av finansielle instrumenter.

Kapitalprioritering

Agder Energi styrer mot et tydelig uttrykt mål for skyggerating på BBB+. Kapitalprioritering vurderes i Agder Energi som en av de viktigste strategiske risikoene for tiden. En modell for langsiktig kapitalprioritering skal bidra til en optimal bruk av kapital i konsernet. Konsernet har etablert en finansiell beredskapsplan for å ha oversikt over økonomiske tiltak som kan trekkes frem dersom behovet skulle oppstå.

Operasjonell risiko

De viktigste operasjonelle risikoene er skader på konsernets ansatte og tredje-

part, skader og tap på produksjons- og fordelingsanlegg og øvrige eiendeler, negative påvirkninger på miljø og klima, negative påvirkninger på konsernets omdømme og risiko for svikt i støtte- og ledelsesprosesser. Den operasjonelle risikoen håndteres gjennom prosedyrer for aktiviteter i de operative enhetene, og i beredskapsplaner. For risiko-styringsformål har Agder Energi valgt å etablere beredskapsplaner, øvelser og forebyggende tiltak også i selskaper som ikke omfattes av Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO).

Rammevilkår

Endringer i rammevilkår, samt politiske beslutninger, påvirker handlingsrommet og utgjør en betydelig del av konsernets risikobilde. Gjennom rapporter fra Early Warning-systemet beskrives eksterne utviklingstrekk, usikkerhet og hvilke

effekter det kan ha for konsernet, og det fastsettes hvilken posisjon konsernet skal ta i saker og prosesser relatert til rammevilkår. Posisjonene vil være grunnlag for Agder Energis budskap i eksterne påvirkningsprosesser og angi retning for hvilke interne tilpasninger Agder Energi bør gjøre.

Omstillinger

Kraftbransjen står foran store endringer, der ulike energiløsninger tilbys i markedet og der nye aktører kjemper om plassen med tradisjonelle aktører. Konsernet jobber internt med å forberede organisasjonen på omstilling, blant annet ved lederutviklingsprogram og en betydelig satsing på rammeverk og verktøy for kontinuerlig forbedring.

AKSJEEIERFORHOLD

Selskapets aksjekapital består av 2 700 000 aksjer hver pålydende 670 kr. 1 800 000 er A-aksjer og 900 000 er B-aksjer. Aksjer i aksjeklasse A kan kun eies av aksjonærer som oppfyller betingelsene for å få tidsbegrenset konsesjon til vann-

fall i henhold til den enhver tid gjeldende konsesjonslovgivning. Aksjer i aksjeklasse B er fritt omsettelige.

En avtale mellom Agder Energis eiere inneholder blant annet bestemmelser om

forkjøpsrett for eksisterende aksjonærer ved salg av aksjer i selskapet. Videre har de kommunale eierne inngått avtale om samordning av stemmegivning på generalforsamling.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Eierstyring og selskapsledelse er beskrevet i kapitlet «Eierstyring og selskapsledelse» i årsrapporten.

FORSKNING OG UTVIKLING

Konsernets arbeid med FoU og innovasjon tilfører relevant kunnskap som grunnlag for langsiktig lønnsom vekst og utvikling av konsernet.

Innenfor vannkraftområdet deltar konsernet i flere fellesfinansierte forskningsprosjekter sammen med NTNU, andre forskningsinstitusjoner, bransjeorganisasjonen Energi Norge og andre energi- og industriselskaper.

Nettselskapet har i 2015 hatt FoU-aktiviteter innenfor utvikling av smarte nett, spenningskvalitet, miljøtiltak og vedlikeholdsstyring.

HENDELSER ETTER UTGANGEN AV REGNSKAPSÅRET

Det har ikke vært hendelser i 2016 som har hatt vesentlig innvirkning på årsregnskapet for 2015.

Agder Energi har i 2016 solgt sine investeringer i Fosen Vind og Bjerkreim Vind. Salgene har hatt en positiv kontantstrøm-

effekt i 2016, men vil kun gi uvesentlige resultateffekter i 1. kvartal 2016.

FREMTIDSUTSIKTER

Kraftproduksjon

En unormalt høy beholdning av vann og snø ved inngangen til året medfører at Agder Energi forventer en høy vannkraftproduksjon også i 2016. Kraftprisene bestemmes blant annet av hydrologi, tilbud og etterspørsel etter kraft og økonomiske og regulatoriske forhold i Norden og Europa. Den gjennomsnittlige spotprisen var i 2015 på 17,7 øre/kWh, en nedgang på 22 % fra året før. Terminmarkedet indikerer at de lave prisene vil holde seg både i 2016 og årene fremover. Konsernets sikringsaktiviteter ga vesentlige bidrag i 2015, og det forventes vesentlige bidrag også i 2016. De oppnådde prisene forventes likevel å falle framover.

Agder Energi har flere store prosjekter som gradvis vil øke konsernets kraftproduksjon og gi rett til elsertifikater. Innen vannkraft har Agder Energi en portefølje av nyinvesteringer, inkludert igangsatte prosjekter på 400-500 GWh.

Klimatoppmøtet i Paris ga en ny, ambisiøs klimaavtale. Størsteparten av de globale klimagassutslippene kommer fra energisektoren, og Paris-avtalen legger grunnlag for fortsatt reduksjon av utslipp og omlegging fra fossil til fornybar energi. Norge har sluttet seg til EUs klimamål om å redusere utslippene med minst 40 % innen 2030.

I dag er fornybarandelen i EUs elektrisetsproduksjon omtrent 30 %, og forventes å øke videre i årene framover. Økningen i elektrisetsproduksjon fra sol og vind medfører mindre behov for elektrisetsproduksjon fra fossil energi.

Kraftprisen i dagens marked bestemmes av kostnaden på den siste (marginale) kraftproduksjon som må produseres for å møte etterspørselen i markedet. I dag er dette ofte kullkraft. Med økende andel sol- og vindkraft i kraftsystemet kan det forventes lavere kraftpriser i perioder med stor produksjon fra sol- og vindkraft.

I et kraftsystem med en stor andel ikke-regulerbar produksjon fra sol og vind vil det i perioder kunne bli for lite produksjon til å møte forbrukernes etterspørsel. I disse periodene vil det bli behov for fleksibel kraft, og det kan forventes at verdien på fleksibilitet vil kunne øke. Regulerbar vannkraft fra Norge kan via mellomlandsforbindelser levere fleksibel kraft til utenlandske markeder. Samtidig skjer det mye for å sikre tilstrekkelig tilgang på fleksibel kraft, både innen utviklingen av ulike lagringsteknologier og innen smarte løsninger som kan bidra til økt forbrukerfleksibilitet.

Overgangen fra et kraftsystem basert på fossil energi til et kraftsystem som i økende grad baseres på fornybar energi, har gitt utfordringer i form av lavere kraftpriser samtidig som behovet for fleksibel kraft øker. EU har derfor satt i gang et arbeid for å lage et nytt markedsdesign som skal være tilpasset det nye fornybare kraftsystemet.

Vannregionmyndigheten på Agder har utarbeidet en regional plan for vannforvaltning med utgangspunkt i vannforskriften. Planen skal godkjennes av Klima- og miljødepartementet i første halvår 2016. De miljømålene som fastsettes her kan få

konsekvenser for framtidige beslutninger om minstevannføringer og magasinrestriksjoner. Det arbeides aktivt for å fremme selskapets synspunkter i forbindelse med at miljømål og tiltaksprogram blir fastsatt. Kraftverkene har ikke bare en bedriftsøkonomisk verdi, men representerer store samfunnsmessige verdier i tillegg til at de er av stor betydning for flomberedskapen og forsyningssikkerheten i regionen. Det er sannsynlig at vilkårene i flere konsekvensjoner vil bli strammet noe inn. Det vil i så fall redusere kraftverkernes verdiskaping.

Nett

Høyere inntektsramme i nettselskapet forventes å gi et bedre resultat i nettselskapet i 2016 sammenlignet med 2015. Nettselskapets inntektsramme og resultater forventes også i årene fremover å være på et høyere nivå enn i 2015. Inntektsrammen har variert betydelig fra år til år. Fra 2016 iverksetter NVE justeringer i forskriftsreguleringen som vil redusere de årlige variasjonene.

Stortingets vedtak om å innføre krav om selskapsmessig og funksjonelt skille for alle selskap med nettvirksomhet kan gi store endringer i nettbransjen. Agder Energi er gjennom sin størrelse og de tiltak som er gjennomført i Agder Energi Nett, godt posisjonert for den strukturendring som forventes i bransjen.

Nye digitale løsninger gir muligheter for forbedringer innenfor både drift og investeringer, og nettselskapet fokuserer på hvordan man kan realisere nettnytte ved hjelp av fremtidsrettet teknologi.

Marked og forretningsutvikling

Framtidsutsiktene til selskapene i forretningsområdet marked og forretningsutvikling er preget av endring i rammebetingelser, kundeorientering og teknologiutvikling.

Sluttbrukerselskapet LOS har i 2015 hatt en god utvikling. Bedriftssatsingen skjer nå gjennom LOS Energy med et forretningskonsept som bygger på å være kundens foretrukne energipartner.

For entreprenørselskapet Otera forventes det vekst i hovedmarkedene både i Norge og Sverige, og særlig innen nett- og kraftutbygging. Dette skaper muligheter, men nye aktører kommer inn i markedet og konkurransen øker i enkelte leveranseområder. Dette stiller krav til operasjonell dyktighet, evne til å tilpasse seg markedet samt å skape lønnsom vekst i nye områder.

Fjernvarmeselskapet Agder Energi Varme er involvert i å utvikle løsninger for å gjøre

vannbåren energi enklere og billigere i boligbygg. Sammen med fortetting i områder med allerede etablert infrastruktur, vil videre utvikling av kjøletilbudet i Kristiansand også være en viktig forutsetning for fortsatt vekst i varmesalg til næringsbygg.

Kristiansand, 5. april 2016
I styret for Agder Energi AS

Lars Erik Torjussen
styreleder

Lars Petter Maltby

Bente Rist

Leif Atle Beisland

Steinar Bysveen

Marit Grimsbo

Steinar Asbjørnsen

Siw Linnea Poulsson

Johan Ekeland

Øyvind Østensen

Tore Kvarsnes

Gro Granås

Tom Nysted
konsernsjef



*Helge Håland t. h. og Roar Heimdal
i Agder Energi Vannkraft i arbeid i
Rygene kraftstasjon ved Arendal.*



KONSERNSTYRET



Lars Erik Torjussen



Bente Rist



Leif Atle Beisland



Steinar Bysveen



Marit Grimsbo



Steinar Asbjørnsen



Siw Linnea Poulsson



Johan Ekeland



Øyvind Østensen



Tore Kvarnes



Gro Granås

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Vi bekrefter at årsregnskapet for 2015, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet. Vi bekrefter også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretakene står overfor.

Kristiansand, 5. april 2016
I styret for Agder Energi AS

Lars Erik Torjussen
styreleder

Lars Petter Maltby

Bente Rist

Leif Atle Beisland

Steinar Bysveen

Marit Grimsbo

Steinar Asbjørnsen

Siw Linnea Poulsson

Johan Ekeland

Øyvind Østensen

Tore Kvarnes

Gro Granås

Tom Nysted
konsernsjef

AGDER ENERGI KONSERN

AGDER ENERGI KONSERN

REGNSKAP OG NOTER

Klikk på teksten for å komme til ønsket sidetall

<i>Resultatregnskap</i>	36
<i>Totalresultat</i>	37
<i>Oppstilling av finansiell stilling</i>	38
<i>Kontantstrømoppstilling</i>	39
<i>Egenkapitaloppstilling</i>	40
<i>Regnskapsprinsipper</i>	41
<i>Noter</i>	49
<i>Note 1 Segmentinformasjon</i>	49
<i>Note 2 Energiomsetning</i>	52
<i>Note 3 Overføringsinntekter</i>	54
<i>Note 4 Andre driftsinntekter og andre varekostnader</i>	54
<i>Note 5 Langsiktige tilvirkningskontrakter</i>	55
<i>Note 6 Urealiserte verdiendringer energikontrakter</i>	55
<i>Note 7 Lønn og personalkostnader</i>	55
<i>Note 8 Eiendomsskatt og konsesjonsavgifter</i>	56
<i>Note 9 Andre driftskostnader</i>	56
<i>Note 10 Honorar til ekstern revisor</i>	57
<i>Note 11 Finansielle inntekter og finanskostnader</i>	57
<i>Note 12 Skatt</i>	58
<i>Note 13 Av- og nedskrivninger</i>	59
<i>Note 14 Immaterielle eiendeler</i>	60
<i>Note 15 Varige driftsmidler</i>	61
<i>Note 16 Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet</i>	63
<i>Note 17 Finansielle anleggsmidler</i>	65
<i>Note 18 Fordringer</i>	66
<i>Note 19 Betalingsmidler</i>	66
<i>Note 20 Aksjekapital og aksjonærinformasjon</i>	66
<i>Note 21 Avsetninger for forpliktelser</i>	68
<i>Note 22 Pensjoner</i>	68
<i>Note 23 Rentebærende gjeld</i>	72
<i>Note 24 Annen kortsiktig rentefri gjeld</i>	72
<i>Note 25 Finansielle instrumenter</i>	72
<i>Note 26 Derivater</i>	73
<i>Note 27 Virkelig verdi av finansielle instrumenter</i>	75
<i>Note 28 Finansiell risikostyring</i>	76
<i>Note 29 Regnskapsmessig sikring</i>	80
<i>Note 30 Pantstillelser, forpliktelser og garantiansvar</i>	81
<i>Note 31 Betingede utfall og hendelser etter balansedagen</i>	82
<i>Note 32 Ytelser til ledelsen, mv.</i>	82
<i>Note 33 Nærstående parter</i>	84
<i>Note 34 Tilgang og avgang av virksomhet samt utkjøp av minoriteter</i>	84
<i>Note 35 Konsernets sammensetning</i>	85
<i>Note 36 Endring i regnskapsprinsipp</i>	87



RESULTATREGNSKAP

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014*
Energisalg	2	4 835	5 355
Overføringsinntekter	3	1 071	1 139
Andre driftsinntekter	4	1 715	1 470
Urealiserte verdiendringer energikontrakter	6	740	-156
Sum driftsinntekter		8 361	7 808
Energikjøp	2	-2 212	-2 624
Overføringskostnader		-247	-220
Andre varekostnader	4	-1 006	-815
Lønnskostnader	7	-899	-810
Avskrivninger og nedskrivninger	13	-577	-588
Eiendomsskatt og konsesjonsavgifter	8	-214	-209
Andre driftskostnader	9	-807	-827
Sum driftskostnader		-5 962	-6 093
Driftsresultat		2 399	1 715
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	11	84	-11
Finansinntekter	11	8	26
Urealiserte verdiendringer valuta og rente	11	-138	-449
Finanskostnader	11	-424	-283
Netto finansposter		-470	-717
Resultat før skattekostnad		1 929	998
Overskuddsskatt	12	-467	-178
Grunnrenteskatt	12	-251	-295
Skattekostnad		-718	-473
Resultat etter skatt fra videreført virksomhet		1 211	525
Resultat etter skatt fra ikke videreført virksomhet	34	0	-33
Resultat etter skattekostnad		1 211	492
Herav minoritetens andel	35	-9	17
Herav majoritetens andel		1 220	475
Resultat pr. aksje/Resultat pr. aksje utvannet (kr)		452	176

* Omarbeidet



TOTALRESULTAT

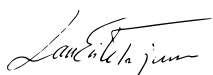
(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Resultat etter skattekostnad		1 211	492
Andre inntekter og kostnader			
Kontantstrømsikring	29	8	-95
Valutaomregningsdifferanser		1	3
Skatteeffekt	12	2	26
Sum poster som vil kunne reverseres over resultat		11	-66
Estimatavvik pensjoner	22	487	-209
Skatteeffekt	12	-151	63
Sum poster som ikke vil reverseres over resultat		336	-146
Sum andre inntekter og kostnader		347	-212
Totalresultat		1 558	280
Herav minoritetens andel	35	-6	17
Herav majoritetens andel		1 564	263



OPPSTILLING AV FINANSIELL STILLING

(Beløp i mill. kr)	Note	31.12.15	31.12.14
Utsatt skattefordel	12	374	415
Immaterielle eiendeler	14	277	223
Varige driftsmidler	15	13 143	12 534
Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	16	61	297
Andre finansielle anleggsmidler	17	819	455
Sum anleggsmidler		14 674	13 924
Varelager		37	38
Fordringer	18	1 512	1 538
Derivater	26	1 824	864
Betalingsmidler	19	473	54
Sum omløpsmidler		3 846	2 494
SUM EIENDELER		18 520	16 418
Innskutt egenkapital	20	1 907	1 907
Optjent egenkapital		2 604	1 770
Minoritetsinteresser		58	83
Sum egenkapital		4 569	3 760
Utsatt skatt	12	817	439
Avsetning for forpliktelser	21	1 348	1 475
Langsiktig rentebærende gjeld	23	7 284	7 115
Sum langsiktig gjeld		9 449	9 029
Kortsiktig rentebærende gjeld	23	1 745	1 184
Betalbar skatt		463	498
Derivater	26	924	710
Annen kortsiktig rentefri gjeld	24	1 370	1 237
Sum kortsiktig gjeld		4 502	3 629
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		18 520	16 418


Kristiansand, 5. april 2016
I styret for Agder Energi AS


Lars Erik Torjussen
styreleder



Lars Petter Maltby


Bente Zeline Rist


Leif Atle Beisland


Steinar Bysveen


Marit Grimsbo


Steinar Asbjørnsen

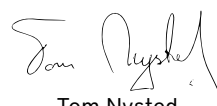

Siw Linnea Poulsson


Johan Ekeland


Øyvind Østensen


Tore Kvarnes


Gro Granås


Tom Nysted
konsernsjef



KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Kontantstrøm fra driften			
Resultat før skattekostnad videreført virksomhet		1 929	998
Resultat før skattekostnad ikke videreført virksomhet	34	0	-37
Avskrivninger og nedskrivninger	13	588	590
Urealiserte verdiendringer energi-, valuta- og rentekontrakter	6, 11	-602	604
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	11	-84	11
Tap/gevinst ved salg av virksomhet		0	21
Betalte skatter		-484	-755
Endring kundefordringer	18	-41	176
Endring leverandørgjeld	24	107	-122
Endring netto driftskapital, mv.		89	26
Netto kontantstrøm tilført fra driften		1 502	1 512
Investeringsaktiviteter			
Investeringer i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	14, 15	-1 196	-1 036
Investeringer i varige driftsmidler betalt av kunder	14, 15	-90	-100
Kjøp av virksomhet/finansielle investeringer		-81	-42
Netto endring i utlån		105	-22
Salg av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		11	2
Salg av virksomhet/finansielle investeringer		366	42
Netto kontantstrøm benyttet til investeringsaktiviteter		-885	-1 156
Finansieringsaktiviteter			
Opptak av ny langsiktig gjeld		1 450	2 325
Nedbetaling av langsiktig gjeld		-1 108	-1 344
Netto endring kortsiktig gjeld		166	-603
Betalt utbytte		-706	-713
Netto kontantstrøm benyttet til finansieringsaktiviteter		-198	-335
Netto endring i betalingsmidler			
Betalingsmidler ved periodens begynnelse		54	33
Betalingsmidler ved periodens utgang	19	473	54



EGENKAPITALOPPSTILLING

(Beløp i mill. kr)	Innskutt egenkapital	Kontantstrømsikring	Valutaomregningsdifferanser	Tilbakeholdt resultat	Sum majoritet	Minoritetsinteresser	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.14	1 907	-74	7	2 284	4 124	86	4 210
Årets resultat	0	0	0	475	475	17	492
Andre inntekter og kostnader	0	-69	3	-146	-212	0	-212
Utbetalt utbytte	0	0	0	-707	-707	-6	-713
Andre egenkapitaltransaksjoner	0	0	0	-3	-3	-14	-17
Egenkapital 31.12.14	1 907	-143	10	1 903	3 677	83	3 760
Egenkapital 01.01.15	1 907	-143	10	1 903	3 677	83	3 760
Årets resultat	0	0	0	1 220	1 220	-9	1 211
Andre inntekter og kostnader	0	10	6	336	352	-5	347
Utbetalt utbytte	0	0	0	-700	-700	-6	-706
Andre egenkapitaltransaksjoner	0	0	0	-38	-38	-5	-43
Egenkapital 31.12.15	1 907	-133	16	2 721	4 511	58	4 569

REGNSKAPSPRINSIPPER

Generell informasjon

Agder Energis virksomhet omfatter produksjon, distribusjon og salg av energi, samt energitilknyttede tjenester. Konsernet har sin hovedvirksomhet på Sørlandet. Morselskapet Agder Energi AS er et norsk aksjeselskap, stiftet og hjemmehørende i Norge. Selskapets hovedkontor har adresse Kjølita 18, 4630 Kristiansand.

Grunnlaget for utarbeidelse av regnskapet

Agder Energi avlegger konsernregnskapet i henhold til «International

Financial Reporting Standards» (IFRS) som godkjent av EU. Konsernregnskapet er utarbeidet etter historisk kostprinsippet med unntak av enkelte finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder finansielle derivater), vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Endring i regnskapsprinsipper

Agder Energi har i 2015 endret prinsipp for regnskapsføring av nettleie som faktureres av sluttbrukervirksomheten på vegne av nettselskapene. Tidligere år har denne blitt ført brutto i resultat-

regnskapet som energisalg og energikjøp. Det er i 2015 gjort en ny vurdering av dette forholdet, og fra og med 2015 gjennomføres et nettoprinsipp. Prinsippendringen er implementert også for sammenligningstallene for 2014. Dette har medført at energisalg i sammenligningstallene for 2014 er redusert med 459 mill. kr til 5 355 mill. kr. Tilsvarende er energikjøp redusert med 459 mill. kr til 2 624 mill. kr. Endringen har ikke medført justering av rapportert resultat. Se også note 36.

SAMMENDRAG AV DE VIKTIGSTE REGNSKAPSPRINSIPPENE

Konsolidering og konsernregnskap

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den finansielle stillingen når morselskapet og datterselskapene presenteres som én økonomisk enhet. Selskaper hvor konsernet har bestemmende innflytelse (kontroll) er konsolidert. Bestemmende innflytelse vil normalt foreligge når Agder Energi har en stemmeandel på mer enn 50 % gjennom eierskap eller avtaler. Datterselskaper kjøpt eller etablert i løpet av året konsolideres fra og med kjøps- eller etableringstidspunktet. Minoritetens andel av resultat etter skatt er spesifisert på egen linje.

Alle selskapsregnskapene som konsolideres i konsernregnskapet er omarbeidet slik at like poster og transaksjoner er behandlet konsistent i konsernregnskapet. Alle interne transaksjoner, fordringer, gjeld og urealisert fortjeneste og tap mellom konsernselskaper elimineres i konsernregnskapet.

Oppkjøp

Fastsetting av kostpris og mer- eller mindreverdier regnskapsføres og måles på tidspunktet for kontrollovertakelse. Tidspunktet for kontrollovertakelse er når risiko og kontroll er overdratt og sammenfaller normalt med gjennom-

føringstidspunktet. Transaksjonskostnader inngår ikke i kostpris, men kostnadsføres direkte. Kostpris på aksjer i datterselskaper elimineres mot egenkapitalen på oppkjøpstidspunktet. Merverdier fastsettes ut fra virkelig verdi. Merverdier utover regnskapsført egenkapital henføres til de av selskapets eiendeler og forpliktelser som har andre verdier enn de balanseførte. Det avsettes for utsatt skatt på mer- eller mindreverdier. Eventuell merverdi som ikke kan henføres til identifiserbare eiendeler og forpliktelser, behandles som goodwill. Det avsettes ikke til utsatt skatt på goodwill. Dersom verdien av de eiendeler og den gjeld som overtas ved et oppkjøp overstiger verdien av vederlaget i transaksjonen, inntektsføres differansen som annen driftsinntekt.

Minoritetsinteresser i den oppkjøpte virksomheten måles enten til virkelig verdi, eller til minoritetsinteressenes andel av netto identifiserbare eiendeler i den oppkjøpte virksomheten. Valg av målemetode gjøres ved hver enkelt virksomhets-sammenslutning.

Når en virksomhet erverves i flere trinn vil tidligere eierandeler verdsettes til virkelig verdi på det tidspunktet hvor kontroll oppnås. Verdiendringen resultatføres.

Endring av eierandel i datterselskap

Endring i eierandel i datterselskap som ikke medfører tap av kontroll, regnskapsføres som en egenkapitaltransaksjon.

Felles drift

Andeler i deleide kraftverk og vassdragsreguleringsforeninger klassifiseres som felles drift og er innregnet ved å inkludere konsernets andel av eiendeler, gjeld, inntekter og kostnader linje for linje i konsernregnskapet (forholdsmessig konsolidering).

Felles virksomhet og tilknyttede selskaper

En felles virksomhet er et selskap som er gjenstand for kontraktsfestet felles kontroll. Spesielle stemmerettsregler kan gi eierne beslutningsmyndighet ut over det som følger av eierandel.

Tilknyttede selskaper er foretak hvor konsernet har betydelig innflytelse. Dette vil normalt gjelde ved 20-50 % eierandel.

Felles virksomhet og tilknyttede selskaper blir regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Forholdsmessig andel av årsresultatet i disse resultatføres under finansposter. I balansen er investeringene klassifisert som finansielle anleggsmidler og står oppført til kostpris

korrigert for akkumulerte resultatandeler, nedskrivninger og egenkapitalføringer i selskapene.

Inntekter

Inntektsføring generelt

Salg av varer og tjenester regnskapsføres som inntekt når varen blir levert eller tjenesten blir utført.

Energiinntekter

Inntekter fra kraftsalg regnskapsføres som salgsinntekter ved levering. Realiserte inntekter fra fysisk og finansiell handel i energikontrakter presenteres som energisalg under driftsinntekter. For fysiske og finansielle energikontrakter som er finansielle instrumenter (derivater), presenteres endring i virkelig verdi som driftsinntekt under linjen urealiserte verdiendringer energikontrakter. Realiserte inntekter fra tradingporteføljer presenteres netto som energisalg. Ved realisasjon reverseres de urealiserte verdiendringene og presenteres under linjen energisalg.

Overføringsinntekter

Nettvirksomhet er underlagt inntektsrammeregulering fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). NVE fastsetter hvert år en maksimal inntektsramme for den enkelte netteier. Inntekter innregnet i resultatregnskapet tilsvarer periodens leverte volum avregnet til den enhver tid fastsatte tariff. Forskjellen mellom inntektsrammen og faktiske tariffinntekter utgjør mer- eller mindreinntekt. Mer- eller mindreinntekten resultatføres ved faktisk tariffing. Størrelsen på denne er opplyst i note 3.

Anleggskontrakter

Inntekter knyttet til kontrakter med lang tilvirkningstid blir behandlet i henhold til løpende avregningsmetode. Etter denne metoden blir inntekter og fortjeneste resultatført etter hvert som arbeid under avtalen blir utført. Fullføringsgraden blir normalt beregnet med utgangspunkt i påløpte prosjektkostnader i forhold til forventede samlede prosjektkostnader.

Opptjente, ikke-fakturerte prosjektinntekter balanseføres som kortsiktig fordring, mens forskuddsfakturering balanseføres som kortsiktig gjeld.

Salg av varige driftsmidler

Ved salg av varige driftsmidler beregnes gevinst/tap ved å sammenholde salgsum med gjenværende innregnet verdi av det solgte driftsmiddelet. Beregnet gevinst/tap presenteres som henholdsvis andre driftsinntekter eller andre driftskostnader.

El-sertifikater

El-sertifikater som mottas som følge av sertifikatberettiget produksjon, inntektsføres som energisalg på produksjonstidspunktet til virkelig verdi. Beholdning av el-sertifikater i produksjonsvirksomheten presenteres som omløpsmiddel i balansen og er vurdert til laveste av verdien på tildelingstidspunktet og salgsverdi fratrukket salgskostnader.

I sluttbrukervirksomheten vil det ved salg av strøm kostnadsføres estimat på utgifter knyttet til kjøp av elsertifikater på det solgte volumet. Avsetning, som det ikke er dekning for gjennom kjøpte el-sertifikater, regnskapsføres som kortsiktig gjeld målt til markedspris. Kjøpte elsertifikater regnskapsføres til anskaffelseskost. Hvis beholdningen av el-sertifikater overstiger avsetningsbehov, presenteres overskytende som omløpsmiddel. Beholdningen vurderes da til laveste av kostpris og salgsverdi fratrukket salgskostnader.

Utenlandsk valuta

Konsernregnskapet er presentert i norske kroner. Norske kroner er funksjonell valuta for morselskapet og de vesentligste datterselskapene. Datterselskaper med annen funksjonell valuta enn norske kroner står for mindre enn 5 % av konsernets omsetning. Disse regnes om til norske kroner etter dagskursmetoden.

Ved utarbeidelse av regnskapene til de enkelte selskapene blir transaksjoner i

andre valutaer enn selskapets funksjonelle valuta omregnet til funksjonell valuta ved å benytte kursen på transaksjonsdagen. Balanseposter i utenlandsk valuta er vurdert til balansedagens kurs. Disse valutaeffektene føres under finansposter.

Finansielle instrumenter

Konsernet klassifiserer finansielle instrumenter i følgende kategorier:

a) Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet, b) Utlån og fordringer, c) Finansielle forpliktelser til amortisert kost. Klassifiseringen avhenger av type instrument og hensikten med instrumentet. Klassifiseringen foretas ved anskaffelse.

a) Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet er finansielle instrumenter holdt for handelsformål. Alle derivater må klassifiseres som holdt for handelsformål, med mindre de er en del av en regnskapsmessig sikring. For derivater som ikke er kontantstrømsikring vil verdiendringer føres over resultatet.

Fysiske kontrakter om kjøp og salg av energi og CO₂-kvoter, som er inngått i kraft av fullmakter som følger av handelsbøker (trading), er definert som finansielle instrumenter. Disse er, sammen med tilsvarende kontrakter som gjøres opp finansielt, vurdert til virkelig verdi.

Fysiske kontrakter om kjøp og salg av energi og CO₂-kvoter, som er inngått i kraft av fullmakter knyttet til eget behov for bruk eller avsetning for egen produksjon, og som ikke inneholder innebygde derivater, regnskapsføres ved levering. Kontrakter inngått for ulike formål føres i adskilte bøker.

Agder Energi har fysiske kontrakter om salg av energi hvor oppgjørsvalutaen er euro. Valutadelen i slike kontrakter

vurderes ikke til å være et innebygd derivat som må skilles ut og regnskapsføres separat som et frittstående derivat. Slike kontrakter regnskapsføres i sin helhet ved levering. Finanstilsynet har i mars 2016 varslet at de vurderer å pålegge Agder Energi å skille ut valutaelementet som et innebygd derivat til virkelig verdi i sin fremtidige regnskapsrapportering. Agder Energi er uenig i Finanstilsynets syn og vil derfor gi et tilsvarende svar innenfor fristen. Om Finanstilsynets varsel blir stående som endelig vedtak, vil det kunne påvirke regnskapet i betydelig grad. Dersom Finanstilsynet syn hadde blitt lagt til grunn ved regnskapsavleggelsen for 2015, ville det ha medført en vesentlig økning i konsernets bokførte egenkapital.

Presentasjon av derivater i resultat og balanse

Derivater er presentert på egne linjer i balansen under henholdsvis eiendeler og gjeld. Derivater presenteres brutto i balansen så langt det ikke foreligger juridisk rett til motregning, og slik motregningsrett faktisk vil bli benyttet i de løpende kontantoppgjør under kontraktene. For kraftkontrakter handlet over kraftbørs tilfredsstilles kravene til motregning og disse presenteres derfor netto i balansen for kontrakter med forfall innen samme kalenderår.

I resultatregnskapet vises endring i virkelig verdi av derivater på egne linjer. Endring i verdi av energiderivater presenteres under driftsinntekter, mens endring i verdi av rente- og valutaderivater presenteres under finansposter. Ved realisering presenteres realiserte verdier på kraftderivater under energisalg, mens realiserte verdier på valutaderivater presenteres som netto finansinntekt eller -kostnad. Løpende oppgjør på rentederivater presenteres som finanskostnad.

b) Utlån og fordringer

Utlån og fordringer måles ved første-gangs innregning til virkelig verdi tillagt direkte henførbare transaksjonskost-

nader. I senere perioder måles utlån og fordringer til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

Kundefordringer og andre fordringer hvor renteeffekten er ubetydelig, regnskapsføres til pålydende fratrukket nedskrivning. Nedskrivning foretas når det foreligger objektive indikasjoner på at konsernet ikke vil motta oppgjør i samsvar med opprinnelige betingelser.

c) Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles ved første-gangs innregning til virkelig verdi tillagt direkte henførbare transaksjonskostnader. I senere perioder måles finansielle forpliktelser til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

Sikring

For å styre risikoeksponeringen knyttet til endringer i kraftpriser, valuta og rente benytter konsernet valutalån i euro og derivater, slik som kontrakter for kjøp og salg av kraft, valuta- og rentebytteavtaler. Formålet med disse er å sikre kontantstrømmene fra fremtidig kraftproduksjon samt å unngå kraftige svingninger i rentekostnaden knyttet til låneporteføljen.

For hoveddelen av konsernets sikringsforhold oppfylles ikke regnskapsstandards krav til dokumentasjon av sikrings-effektivitet. Derfor reflekteres ikke sikringen i regnskapet for disse kontraktene selv i de tilfellene hvor formålet med inngåelsen av disse er sikring. I disse tilfellene regnskapsføres sikringsinstrumentene som finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet.

For enkelte rentebytteavtaler, herunder kombinerte valuta- og rentebytteavtaler, oppfylles vilkårene for sikringsbokføring etter IAS 39, og sikringsbokføring benyttes. Disse sikringsforholdene regnskapsføres i konsernregnskapet på følgende måte:

Kontantstrømsikring

Agder Energi benytter kontantstrømsikring for i størst mulig grad å fjerne eksponeringen mot fluktasjoner i kontantstrømmer. Dette gjelder sikring av faste rentebetalinger for en mindre andel av konsernets innlån.

Den effektive delen av verdiendringer på sikringsinstrumentet føres som andre inntekter og kostnader i totalresultatet, mens den ineffektive delen innregnes under finansposter i resultatregnskapet. Den effektive delen av verdiendringene på sikringsinstrumentet resirkuleres over resultatregnskapet når det sikrede objektet påvirker resultatregnskapet.

Virkelig verdi-sikring

Agder Energi benytter virkelig verdisikring for å sikre valutarisikoen for rentebærende gjeld i USD og renterisikoen for fastrentelån.

For konsernets virkelig verdi-sikringer er sikringsinstrumentet et derivat som regnskapsføres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Sikringsobjektet er lån hvor regnskapsført verdi justeres med verdiendringer knyttet til de sikrede risikoene. Også disse verdiendringene resultatføres. Verdiendringer på sikringsobjekt og sikringsinstrument resultatføres som finanskostnad.

Erstatninger

Konsernet betaler erstatning til grunneiere for å få bruksrett til vannfall og grunn. I tillegg betales det erstatning for eventuelle skader som er påført skog, grunn og lignende. Erstatningene er dels engangsutbetalinger og dels evigvarende i form av utbetalinger eller plikt til å levere erstatningskraft. Nåverdien av årlige erstatningsutbetalinger og kostnader til leveranse av frikraft er klassifisert som avsetninger for forpliktelser. Dersom frikraftavtalen inneholder en mulighet for finansielt oppgjør, er avtalen vurdert som et derivat som regnskapsføres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Ved første gangs innregning

er motposten til forpliktelsen en vassdragsrettighet, som presenteres under varige driftsmidler. I etterfølgende perioder vil årlige erstatningsutbetalinger samt endring i avsetning føres som andre driftskostnader, mens engangsoppgjør regnskapsføres mot forpliktelsen.

Konsesjonskraft og konsesjonsavgifter

Det blir årlig levert konsesjonskraft til kommuner til myndighetsbestemte priser fastsatt av Stortinget. Levering av konsesjonskraft inntektsføres løpende i henhold til fastsatt konsesjonspris. Nåverdi av mindreværdien knyttet til salg av konsesjonskraft i forhold til spotpris er ikke balanseført, men er presentert i note 2.

Det blir årlig betalt konsesjonsavgifter til stat og kommuner for den økningen i produksjonsevnen som oppnås ved regulering og vannoverføringer. Konsesjonsavgifter blir kostnadsført når de påløper. Kapitalisert verdi av fremtidige avgifter er ikke regnskapsført, men er beregnet og vist i note 8.

Skatt

Alle selskaper i konsernet er underlagt ordinær overskuddsbeskatning. Agder Energi Vannkraft er i tillegg underlagt de særskilte reglene for beskatning av kraftforetak. Konsernet står derfor overfor både overskuddsskatt, naturressursskatt og grunnrenteskatt.

Overskuddsskatt

Overskuddsskatt blir beregnet etter ordinære skatteregler. Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel. Dette gjelder ikke for utsatt skatt/skattefordel på poster som er ført som andre inntekter og kostnader i totalresultatet eller direkte mot egenkapitalen samt utsatt skatt/skattefordel oppstått i forbindelse med virksomhetssammenslutninger. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi, samt

skattevirkninger av underskudd til fremføring. Utsatt skatt og utsatt skattefordel knyttet til overskuddsskatt presenteres netto så langt de forventes å reversere i samme periode. Det vurderes om utsatt skattefordel kan utnyttes og beløp som sannsynlig kan utnyttes, blir balanseført.

Naturressursskatt

Naturressursskatt er en overskudds-uavhengig skatt og beregnes på grunnlag av det enkelte kraftverks gjennomsnittlige produksjon de siste syv årene. Skattesatsen er satt til 1,3 øre pr. kWh. Overskuddsskatt kan avregnes mot naturressursskatten. Muligheten for avregning medfører at naturressursskatten normalt verken påvirker Agder Energis skattekostnad eller betalbare skatt.

Grunnrenteskatt

Grunnrenteskatt blir beregnet etter skattelovens særregler for beskatning av kraftforetak. Kostnad i resultatregnskapet består av betalbar grunnrenteskatt og endring i utsatt skatt/skattefordel grunnrente.

Grunnrenteskatten er overskuddsavhengig og utgjør 31 % av netto grunnrenteinntekt beregnet for hvert enkelt kraftverk. Grunnrenteinntekten blir beregnet på grunnlag av det enkelte kraftverks produksjon time for time, multiplisert med spotprisen i den korresponderende timen. For leveranser av konsesjonskraft og for kraft på langsiktige kontrakter over syv år brukes faktisk kontraktspris. Den beregnede inntekten reduseres med faktiske driftskostnader, skattemessige avskrivninger og en friinntekt for å komme frem til netto skattepliktig grunnrenteinntekt. Friinntekten fastsettes årlig på grunnlag av skattemessig verdi av driftsmidlene i kraftverket multiplisert med en normrente fastsatt av Finansdepartementet. Den aktuelle normrenten er 0,7 % for 2015. For grunnrenteskatt gjelder såkalt «verksamordning» hvor man kan samordne positiv og negativ grunnrenteinntekt mellom kraftverk. Verksamordning gjelder kun for negativ

grunnrenteinntekt oppstått i 2007 eller senere. Negativ grunnrenteinntekt oppstått før 2007 kan kun utnyttes i det kraftverket hvor den har oppstått. Eventuell negativ grunnrenteinntekt til fremføring kan fremføres med renter mot senere positiv grunnrenteinntekt. Fremføringsrenten er 2,4 % for 2015.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt grunnrente

I beregningen av balanseført utsatt skatt og utsatt skattefordel inngår midlertidige forskjeller samt deler av akkumulert negativ grunnrente. Negativ grunnrente balanseføres for den delen som kan motregnes mot midlertidige forskjeller i tillegg til den delen som det er sannsynliggjort at vil kunne utnyttes innenfor en tidshorison på 10 år. Friinntekt behandles som en permanent forskjell i det året som den beregnes for, og påvirker således ikke beregningen av utsatt skatt knyttet til grunnrente. Utsatt skatt og utsatt skattefordel knyttet til grunnrenteskatt presenteres brutto.

Klassifisering som kortsiktig/langsiktig

En eiendel klassifiseres som omløpsmiddel når den oppfyller ett av følgende kriterier:

- Den forventes å bli realisert i, eller holdes for salg eller forbruk i foretakets ordinære driftssyklus.
- Den primært holdes for handel.
- Den forventes å bli realisert innen tolv måneder etter balansedagen, eller:
- Den er i form av kontanter eller en kontantekvivalent med mindre den er underlagt en begrensning som gjør at den ikke kan realiseres eller benyttes til å gjøre opp en forpliktelse i minst tolv måneder etter balansedagen.

En forpliktelse klassifiseres som kortsiktig når den oppfyller ett av følgende kriterier:

- Den forventes å bli gjort opp i foretakets ordinære driftssyklus.
- Den primært holdes for handel.

- c) Den forfaller til oppgjør innen tolv måneder etter balansedagen, eller:
- d) Foretaket har ingen ubetinget rett til å utsette oppgjøret av forpliktelsen i minst tolv måneder etter balanse dagen.

Alle andre eiendeler klassifiseres som anleggsmidler og alle andre forpliktelser klassifiseres som langsiktige.

For langsiktig gjeld er første års avdrag presentert som kortsiktig post.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler, herunder goodwill, er balanseført til historisk kost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger i den utstrekning kriteriene for balanseføring er oppfylt. Immaterielle eiendeler med udefinert utnyttbar levetid, herunder goodwill, avskrives ikke, men testes årlig for verdifall.

Varige driftsmidler

Investeringer i produksjonsanlegg og andre varige driftsmidler innregnes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Vassdragsrettigheter klassifiseres som varige driftsmidler. Avskrivningene starter når eiendelene er tilgjengelige for bruk. Anskaffelseskost for varige driftsmidler inkluderer utgifter for å anskaffe og sette eiendelen i stand for bruk. Lånerenter for større investeringer beregnes basert på konsernets gjennomsnittlige lånerente i tilvirkningsperioden og balanseføres som en del av anskaffelseskost. Utgifter pådratt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, kostnadsføres.

Påløpte kostnader til egne investeringsarbeider i konsernet balanseføres. Anskaffelseskost består kun av direkte henførbare kostnader.

Avskrivning er beregnet ved bruk av lineær metode over forventet brukstid. Restverdi hensyntas ved beregning av årlige avskrivninger. Tomter er ikke gjenstand for avskrivning. Vassdragsrettigheter avskrives heller ikke siden disse ikke

er omfattet av hjemfall. Periodisk vedlikehold blir balanseført og avskrives over perioden frem til neste vedlikehold forventes gjennomført. Estimert brukstid, avskrivningsmetode og restverdi vurderes årlig.

Når eiendeler selges eller utrangeres, blir balanseført verdi fraregnet og eventuelt tap eller gevinst resultatført som annen driftskostnad eller -inntekt. Reparasjoner og løpende vedlikehold innregnes i resultatet når det påløper. Hvis nye deler innregnes i balansen, fraregnes balanseført verdi av de delene som ble skiftet ut og eventuelt tap eller gevinst resultatføres.

Agder Energi Nett mottar hvert år anleggsbidrag fra kunder som helt eller delvis finansierer nytilknytninger eller forsterkninger i nettet. Mottatt anleggsbidrag balanseføres som en uopptjent inntekt under avsetninger for forpliktelser og inntektsføres over anleggets brukstid.

Leieavtaler

Agder Energi har i hovedsak kun operasjonelle leieavtaler. For disse kostnadsføres leiebetalinger løpende.

Nedskrivninger

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives, vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at framtidig inntjening ikke kan forsvare balanseført verdi. En nedskrivning resultatføres med forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi.

Ved vurdering av verdifall grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantgenererende enheter, KGE). Hoveddelen av konsernets driftsmidler finnes i vannkraft- og nettvirksomheten. Innenfor vannkraft vurderes kraftverk som ligger i samme vassdrag og som styres samlet som én KGE.

Ved hver rapporteringsdato vurderes

mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler unntatt goodwill.

Varebeholdninger

Balanseført verdi av varelager er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi minus salgskostnader. Anskaffelseskost fastsettes etter FIFO-prinsippet.

Magasinbeholdning

Konsernets mest verdifulle råvarelager består av lagret vann i magasinene. Verdien av vannmagasinbeholdningene er ikke balanseført.

Konsernkontoordning

Agder Energi AS inngår i konsernkontoordning med datterselskapene, og konsernet har en felles bankkonto for plassering av kortsiktig likviditet og kortsiktige låneopptak. Eksterne renteinntekter og rentekostnader knyttet til konsernkontoordningen presenteres som renteinntekter og rentekostnader i resultatregnskapet til konsernet. I konsernets balanse presenteres netto innestående eller trekk som henholdsvis betalingsmidler eller kortsiktig rentebærende gjeld.

Likvide midler

Betalingsmidler omfatter kontanter og bankinnskudd.

Utbytte

Foreslått utbytte er klassifisert som egenkapital. Utbyttet reklassifiseres til kortsiktig gjeld når det blir vedtatt av generalforsamlingen.

Avsetninger, betingede eiendeler og betingede forpliktelser

Avsetning for forpliktelser innregnes når konsernet har en eksisterende forpliktelse som resultat av en tidligere hendelse, og det er sannsynlig at konsernet vil måtte gjøre opp for forpliktelsen. Avsetninger måles til ledelsens beste estimat av utgiftene for å gjøre opp forpliktelsene på balansedatoen og diskonteres til nåverdi der effekten er vesentlig.

Pensjoner

Ytelsesplaner

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer den pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de fremtidige pensjonsytelsene som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen, redusert for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av lineær opptjeningsmetode.

Estimatavvik som skyldes endringer i aktuarmessige forutsetninger eller grunnlagsdata føres over totalresultatet som andre inntekter og kostnader.

Endring i ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplaner som gis med tilbakevirkende kraft, det vil si hvor opptjening av rettigheten ikke er betinget av videre opptjeningsstid, resultatføres direkte. Endring som ikke gis med tilbakevirkende kraft resultatføres over gjenværende opptjeningsstid.

Netto pensjonsforpliktelser for underfinansierte ordninger og ikke-fondsbaserte ordninger som dekkes over drift, er klassifisert som avsetning for langsiktig forpliktelse. Overfinansierte ordninger presenteres som pensjonsfordring under andre finansielle anleggsmidler.

Periodens pensjonskostnad er inkludert i lønn og andre personalkostnader. Kostnaden består av summen av periodens pensjonsopptjening, rentekostnad på netto pensjonsforpliktelse og arbeidsgiveravgift.

Innskuddsplaner

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet uten ytterligere forpliktelser for konsernet etter at innskuddet er betalt.

Innskuddene kostnadsføres som lønnskostnad når de forfaller.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden.

Nye regnskapsstandarder og fortolkninger

Agder Energi har i 2015 ikke tatt i bruk nye regnskapsstandarder eller fortolkningsuttalelser som har hatt vesentlig effekt på regnskapet.

IASB har utgitt en rekke endringer i regnskapsstandarder og fortolkninger som ikke er trådt i kraft ved avleggelsen av regnskapet. Av disse er følgende endringer vurdert til å kunne få vesentlig betydning for Agder Energi:

IFRS 9 – Finansielle instrumenter: I juli 2014 publiserte IASB det siste delprosjektet i IFRS 9 og standarden er nå ferdigstilt. IFRS 9 innebærer endringer knyttet til klassifisering og måling, sikringsbokføring og nedskrivning. IFRS 9 vil erstatte IAS 39 Finansielle instrumenter - innregning og måling. De delene av IAS 39 som ikke er endret som ledd i dette prosjektet er overført og tatt inn i IFRS 9. For Agder Energi er det vesentligste endringen at den nye standarden forenkler reglene for bruk av regnskapsmessig sikring. Det er foreløpig ikke konkludert på hvorvidt Agder Energi som følge av dette

i større grad vil benytte sikringsvurdering i regnskapet. Ut over dette forventes ikke standarden å medføre vesentlige endringer for konsernet. IASB har satt ikrafttredelsesdato til 1. januar 2018. Standarden er foreløpig ikke godkjent av EU. Agder Energi har ikke vurdert virkningene av IFRS 9.

IFRS 15 Inntekter fra kundecontrakter: IASB og FASB har gitt ut en ny, felles standard for inntektsføring, IFRS 15. Standarden erstatter alle eksisterende standarder og fortolkninger for inntektsføring. Kjerneprinsippet i IFRS 15 er at inntekter innregnes for å reflektere overføringen av avtalte varer eller tjenester til kunder, og da til et beløp som gjenspeiler vederlaget selskapet forventer å ha rett til i bytte for disse varene eller tjenestene. Standarden gjelder for alle inntektskontrakter. IASB har satt ikrafttredelsesdato til 1. januar 2018. Standarden er foreløpig ikke godkjent av EU. Agder Energi har ikke vurdert virkningene av IFRS 15.

IFRS 16 Leieavtaler: Standarden erstatter eksisterende IFRS-standard for leieavtaler, IAS 17 Leieavtaler. IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler. Den nye standarden krever at leietager innregner eiendeler og forpliktelser for de fleste leieavtaler, noe som er en vesentlig endring fra dagens prinsipper. IASB har satt ikrafttredelsesdato til 1. januar 2018. Standarden er foreløpig ikke godkjent av EU. Agder Energi har ikke vurdert virkningene av IFRS 16.

SENTRALE VURDERINGER I ANVENDELSEN AV REGNSKAPSPRINSIPPENE

Nedenfor omtales de områder hvor ledelsens vurderinger er vesentlige ved anvendelsen av konsernets regnskapsprinsipper.

Ikke finansielle energikontrakter

Ikke finansielle energikontrakter, som i tråd med bestemmelsene i IAS 39 vurderes som kontrakter hvor «netto finansielt oppgjør» er mulig, behandles som om disse kontraktene var finansielle instrumenter. Dette gjelder med mindre kontraktene er inngått og fortsatt holdt med formål om mottak eller leveranse av energien i tråd med konsernets behov for å kjøpe, selge eller bruke energien (eget bruk-unntaket). Fastsetting av grenser for når slike kontrakter skal anses for å være gjort opp finansielt vil i enkelte tilfeller bygge på en skjønnsmessig vurdering.

Ikke-finansielle kraftkontrakter vil som hovedregel ha euro som oppgjørsv valuta.

Det er i bransjen ulik praksis for hvorvidt slike kontrakter for regnskapsformål i sin helhet skal vurderes som å komme inn under eget bruk-unntaket, eller om det skal skilles ut et innebygd derivat knyttet til valutadelen av kontrakten. I sistnevnte tilfelle vil kontraktene anses å være to-delt, hvor hovedkontrakten anses å være en kraftkontrakt i norske kroner, mens en konvertering fra norske kroner til euro vil anses som et valutaderivat som skal regnskapsføres til virkelig verdi.

Ledelsen har, basert på kriteriene i IAS 39, etter beste skjønn vurdert hvilke kontrakter som vil falle inn under definisjonen av finansielt instrument og hvilke kontrakter som faller utenfor. Blant annet har Agder Energi konkludert med at det ikke skal skilles ut et valutaderivat ved kraftkontrakter med euro som oppgjørsv valuta. Finanstilsynet har i mars 2016 varslet at de vurderer å pålegge Agder Energi å skille ut valutaelementet

som et innebygd derivat til virkelig verdi i sin fremtidige regnskapsrapportering.

Kontrakter som defineres som finansielle instrumenter regnskapsføres til virkelig verdi i balansen og med verdiendringer over resultatet, mens de som faller utenfor definisjonen regnskapsføres ved levering.

Konsesjonskraft og konsesjonsavgifter

Konsesjonskraft og konsesjonsavgifter til stat og kommuner er ment å skulle kompensere for skade eller ulempe som er påført ved vannkraftutbygginger. Forpliktelser knyttet til mindre verdi av fremtidige konsesjonskraftleveranser og fremtidige konsesjonsavgifter følger av lovbestemte krav og er ikke-kontraktsmessige forpliktelser. Forpliktelsene regnskapsføres derfor ikke, men nåverdien av disse er beregnet, og verdien fremgår i note 2 og note 8.

USIKKERHET I ESTIMATENE – SENTRALE REGNSKAPSESTIMATER

Utarbeidelse av regnskapet forutsetter at ledelsen gjør vurderinger og antakelser. Disse påvirker rapporterte eiendeler og gjeld, samt rapportering av betingede eiendeler og forpliktelser på balansedagen, og rapporterte inntekter og kostnader for rapporteringsperioden. De faktiske resultatene kan avvike fra disse estimatene. De viktigste antagelser vedrørende fremtidige hendelser og andre viktige kilder til usikkerhet i estimater er redegjort for nedenfor.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Virkelig verdi av langsiktige finansielle kraftkontrakter og kraftkontrakter som ikke faller inn under eget bruk-unntaket, er delvis beregnet basert på forutsetninger som ikke er observerbare i markedet. Ledelsen har i slike tilfeller basert sine

vurderinger på den informasjon som er tilgjengelig i markedet kombinert med bruk av beste skjønn. Nærmere forutsetninger ved verdsettelse av slike kontrakter er beskrevet i note 27. Virkelig verdi av rente- og valutaderivater samt kort-siktige kraftderivater er basert på markedspraksis og bekreftet fra eksterne markedsaktører.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives over forventet brukstid, og dette danner grunnlaget for årlige avskrivninger i resultatregnskapet. Forventet brukstid estimeres på bakgrunn av erfaring, historikk og skjønnsmessige vurderinger, og justeres dersom det oppstår endringer i slike estimater. Det tas hensyn til restverdi ved fastsettelse av avskrivningene, der vurdering av restverdi også er gjenstand for estimater.

Nedskrivninger

Konsernet har betydelige investeringer i immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og felleskontrollert virksomhet. Disse anleggsmidlene testes for nedskrivning

når det foreligger indikatorer på mulige verdifall. Slike indikatorer kan være endringer i markedspriser, avtalestrukturer, negative hendelser eller andre driftsforhold. Ved beregning av gjennvinnbart beløp må det gjøres en rekke estimater vedrørende fremtidige kontantstrømmer der avkastningskrav, priser, driftsmarginer og salgsvolum er de viktigste faktorene.

Utsatt skattefordel

Konsernet har balanseført utsatt skattefordel knyttet til negativ grunnrenteinntekt til fremføring. Utsatt skattefordel er balanseført der det forventes at negativ grunnrenteinntekt kommer til anvendelse innenfor en tidshorisont på ti år. Tidspunkt for når negativ grunnrenteinntekt kan komme til anvendelse er spesielt avhengig av forutsetninger om fremtidige kraftpriser. Ledelsen har anvendt sitt beste skjønn ved vurderinger knyttet til fremtidige kraftpriser og øvrige forutsetninger som bestemmer fremtidig grunnrenteinntekt. Det vises til note 12 for en nærmere beskrivelse.



NOTER

NOTE 1 SEGMENTINFORMASJON

(Beløp i mill. kr)		RO vannkraft og kraftforvaltning		RO nett		LOS	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014
RESULTAT	Note						
Driftsinntekter		2 513	2 773	1 161	1 096	2 279	2 696
- herav eksterne driftsinntekter		2 397	2 626	1 073	998	2 264	2 678
- herav interne driftsinntekter		116	147	88	98	15	17
Energi- og overføringskostnader		-260	-268	-305	-291	-2 025	-2 469
Andre varekostnader	4	0	0	0	0	-3	-1
Lønnskostnader	7	-176	-166	-95	-95	-70	-51
Andre driftskostnader	9	-470	-460	-351	-350	-77	-62
Driftsresultat før av- og nedskrivninger		1 608	1 878	410	359	104	114
Av- og nedskrivninger	13	-257	-255	-197	-218	-3	-4
Driftsresultat		1 350	1 623	212	141	100	110
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	11	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter	11	52	27	1	1	5	6
Finanskostnader	11	-128	-109	-74	-84	-4	-6
Netto finansposter		-76	-82	-73	-84	1	0
Resultat før skatt		1 274	1 542	139	57	102	110
Skattekostnad	12	-600	-717	-21	-16	-28	-30
Resultat etter skatt videreført virksomhet		674	824	118	42	74	80
Resultat etter skatt ikke videreført virksomhet		0	0	0	0	0	0
BALANSE							
Sum eiendeler		8 051	7 762	4 692	4 214	880	635
Egenkapital		2 281	2 257	759	665	335	330
Sum segmentgjeld		5 770	5 505	3 933	3 549	544	306
Sysselsatt kapital 1)		5 936	5 502	3 449	3 208	335	338
Rentebærende gjeld	23	3 655	3 245	2 690	2 543	0	8
Funds from operation (FFO) 2)		1 323	1 530	409	347	107	105
Bokført verdi i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	16	0	0	0	0	0	0
Investeringer i immaterielle eiendeler 3)		0	0	82	3	0	0
Investeringer i varige driftsmidler 3)		598	538	370	364	12	11
Årsverk videreført virksomhet		216	218	163	170	73	64

1) Egenkapital + rentebærende gjeld

2) Underliggende EBITDA + utbytte fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak + finansinntekter – betalbar skatt

3) Inklusiv tilgang av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler fra oppkjøpt virksomhet



(Beløp i mill. kr)		Otera		Mor/annet		Konsernposter/ elimineringer	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014
RESULTAT	Note						
Driftsinntekter		996	899	1 186	963	-687	-659
- herav eksterne driftsinntekter		822	718	922	762	-31	-15
- herav interne driftsinntekter		174	181	263	201	-656	-644
Energi- og overføringskostnader		0	0	-38	-37	180	224
Andre varekostnader	4	-534	-446	-470	-368	1	0
Lønnskostnader	7	-337	-297	-370	-348	149	148
Andre driftskostnader	9	-133	-134	-319	-261	327	293
Driftsresultat før av- og nedskrivninger		-8	22	-10	-51	-30	6
Av- og nedskrivninger	13	-12	-12	-69	-92	-37	-15
Driftsresultat		-20	10	-79	-142	-68	-10
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	11	0	0	96	-2	-12	-8
Finansinntekter	11	2	0	1 939	1 976	-1 840	-1 999
Finanskostnader	11	-9	-9	-1 104	-719	883	682
Netto finansposter		-8	-8	931	1 255	-969	-1 325
Resultat før skatt		-28	2	851	1 113	-1 037	-1 335
Skattekostnad	12	9	0	-168	-153	242	310
Resultat etter skatt videreført virksomhet		-19	2	682	959	-795	-1 025
Resultat etter skatt ikke videreført virksomhet		0	-29	0	0	0	0
BALANSE							
Sum eiendeler		615	459	13 415	12 440	-11 791	-10 873
Egenkapital		33	92	3 158	3 684	-3 645	-3 699
Sum segmentgjeld		582	367	9 597	8 755	-8 146	-7 175
Sysselsatt kapital 1)		251	224	13 243	12 426	-10 926	-10 073
Rentebærende gjeld	23	218	132	9 425	8 741	-7 281	-6 375
Funds from operation (FFO) 2)		-11	20				
Bokført verdi i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	16	0	0	67	423	-7	-126
Investeringer i immaterielle eiendeler 3)		0	1	36	-6	0	0
Investeringer i varige driftsmidler 3)		5	10	107	133	-25	-26
Årsverk videreført virksomhet		424	399	394	369		

1) Egenkapital + rentebærende gjeld.

2) Underliggende EBITDA + utbytte fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak + finansinntekter - betalbar skatt.

3) Inklusiv tilgang av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler fra oppkjøpt virksomhet.



(Beløp i mill. kr)		Totalt GRS		IFRS-justeringer		Totalt IFRS	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014
RESULTAT	Note						
Driftsinntekter		7 447	7 767	914	40	8 361	7 808
- herav eksterne driftsinntekter		7 447	7 767	914	40	8 361	7 808
- herav interne driftsinntekter		0	0	0	0	0	0
Energi- og overføringskostnader		-2 447	-2 840	-12	-3	-2 459	-2 843
Andre varekostnader	4	-1 006	-815	0	0	-1 006	-815
Lønnskostnader	7	-899	-810	0	0	-899	-810
Andre driftskostnader	9	-1 023	-973	2	-63	-1 021	-1 036
Driftsresultat før av- og nedskrivninger		2 072	2 329	904	-26	2 976	2 303
Av- og nedskrivninger	13	-577	-596	-1	7	-577	-588
Driftsresultat		1 495	1 733	903	-18	2 399	1 715
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	11	84	-11	0	0	84	-11
Finansinntekter	11	159	11	-289	-434	-130	-423
Finanskostnader	11	-436	-245	12	-38	-424	-283
Netto finansposter		-193	-244	-277	-472	-470	-717
Resultat før skatt		1 302	1 489	627	-491	1 929	998
Skattekostnad	12	-567	-607	-151	133	-718	-473
Resultat etter skatt videreført virksomhet		735	882	476	-357	1 211	525
Resultat etter skatt ikke videreført virksomhet		0	-29	0	-3	0	-33
BALANSE							
Sum eiendeler		15 861	14 636	2 659	1 782	18 520	16 418
Egenkapital		2 920	3 329	1 649	431	4 569	3 760
Sum segmentgjeld		12 280	11 307	1 670	1 352	13 951	12 659
Sysselsatt kapital 1)		12 287	11 624	1 310	433	13 597	12 058
Rentebærende gjeld	23	8 707	8 295	321	3	9 028	8 299
Funds from operation (FFO) 2)						1 631	1 992
Bokført verdi i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	16	61	297	0	0	61	297
Investeringer i immaterielle eiendeler 3)		118	-1	0	11	118	9
Investeringer i varige driftsmidler 3)		1 067	1 030	101	100	1 168	1 130
Årsverk videreført virksomhet		1 270	1 220			1 270	1 220

1) Egenkapital + rentebærende gjeld

2) Underliggende EBITDA + utbytte fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak + finansinntekter - betalbar skatt

3) Inklusiv tilgang av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler fra oppkjøpt virksomhet

Segmentinformasjonen presenteres i samsvar med rapportering til konsernledelsen. Segmentrapporteringen blir brukt av Agder Energis ledelse for å vurdere utviklingen og å allokere ressurser til de ulike virksomhetsområdene. Driftssegmentene presenteres i henhold til hvordan virksomheten styres, og tar utgangspunkt i de interne resultatområdene (RO). RO nett presenteres som eget segment. Resultatområdets virksomhet omfatter distribusjon av elektrisk kraft på Agder. RO vannkraft og RO kraftforvaltning presenteres samlet som ett segment. Resultatområdenes virksomhet er produksjon og salg av vannkraft. For RO marked og forretningsutvikling presenteres LOS og Otera som egne segmenter som følge av selskapenes størrelse og ulike virksomhet, mens resterende del av forretningsområdet presenteres under mor/annet. Virksomheten til LOS omfatter salg av energi til kunder i sluttbrukermarkedet, mens Oteras virksomhet omfatter elektroentreprenørtjenester. Regnskapstall er rapportert etter god regnskapsskikk (GRS) siden dette benyttes i den interne ledelses- og styringsoppfølgingen.

I Konsernposter/elimineringer inngår eliminering av konserninterne poster. Transaksjoner mellom segmentene er basert på markedsvilkår.

I IFRS-justeringer inngår poster i konsernregnskapet som følge av at segmentene vises etter GRS mens konsernregnskapet avlegges i henhold til IFRS. Den viktigste årsaken til forskjeller mellom segmentresultat og konsernets resultat er at endringer i urealiserte verdier på derivater ikke inngår i segmentresultatet. Videre er segmentresultatet i RO nett basert på tillatt inntektsramme, mens konsernresultatet er basert på fakturerte inntekter, se note 3.

Det alt vesentlige av Agder Energi sin omsetning skjer mot kunder i Norge eller mot Nord Pool Spot (markeds plass for krafthandel, fysiske kontrakter). Underkonsernet Otera AB sin omsetning er mot det svenske markedet.

NOTE 2 ENERGIOMSETNING

Agder Energi optimaliserer sin vannkraftproduksjon ut fra en vurdering av verdien av tilgjengelig vann mot faktisk og forventet fremtidig spotpris. Dersom Agder Energi har fysiske leveringsforpliktelser som avviker fra den faktiske produksjonen, kjøpes eller selges differansen i spotmarkedet. Fysiske og finansielle kontrakter benyttes for å sikre den underliggende produksjonen. Alle kontrakter føres som en justering av den underliggende inntekten fra produksjonen basert på marginen mellom kontraktspris og spotpris (systempris for finansielle kontrakter).

De finansielle kraftkontraktene er nærmere beskrevet i note 28. Agder Energi har i tillegg langsiktige fysiske avtaler med industrikunder. Totalt utgjør disse om lag 21 TWh, i perioden frem til 2030.

Konsernets energisalg og -kjøp er spesifisert i tabellen nedenfor. Kraft solgt på Nord Pool Spot fra vannkraftvirksomheten og kraft kjøpt på Nord Pool Spot til sluttbrukervirksomheten er presentert brutto.

Energisalg

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Spot og regulerkraft	1 463	1 863
Konsesjonskraft og fysiske kraftavtaler inngått før 1991 1)	97	159
Fysiske kraftavtaler inngått etter 1991 1)	353	62
Finansielle avtaler inngått for sikringsformål 2)	553	513
El-sertifikat (egen produksjon)	20	4
Annet	77	103
Sum produksjonsvirksomhet	2 564	2 704
Sluttbruker	2 257	2 669
Nett	29	30
Fjernvarme	92	83
Elimineringer	-107	-131
Sum	4 835	5 355

1) Energiloven trådte i kraft i 1991.

2) Gjelder realiserte verdier, endring i urealiserte verdier fremkommer i note 6. Selv om formålet er sikring, benyttes ikke sikringsbokføring for disse avtalene.

Energikjøp

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Spot og regulerkraft	69	71
Annet	58	59
Sum produksjonsvirksomhet	127	130
Sluttbruker	2 042	2 469
Nett	105	113
Fjernvarme	38	37
Elimineringer	-100	-124
Sum	2 212	2 624

Nedenfor angis nøkkeltall for produksjonsvirksomheten samt mer-/mindreverdier av produksjonen i forhold til spotverdi.

	2015	2014
Netto produksjonsvolum (fratrasket pumping) (GWh)	8 995	9 060
Magasinbeholdning pr. 31.12. (GWh)	5 185	3 900
Magasinbeholdning i % av kapasitet	99 %	74 %

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Spotverdi netto produksjon	1 731	2 102
Mer-/mindreverdi konsesjonskraft og fysiske avtaler inngått før 1991	-56	-109
Mer-/mindreverdi av sikringsavtaler	715	531
El-sertifikat (egen produksjon)	20	4
Mer-/mindreverdi andre forhold	27	46
Netto energiomsetning produksjonsvirksomhet	2 437	2 574

Sikringsavtaler gjelder både finansielle avtaler og langsiktige fysiske industriavtaler som inngår i en økonomisk sikringsstrategi.

Agder Energis produksjonsressurs er tilgjengelig gjennom konsesjoner. Agder Energi har direkte eller gjennom brukseierforeninger og felleskontrollerte virksomheter, regulerings- og ervervs-konsesjoner uten hjemfall til staten med unntak av noen mindre reguleringer i Arendalsvassdraget. Disse utgjør mindre enn 1 % av samlet reguleringsevne. Agder Energi har evigvarende leveringsforpliktelser på 543 GWh pr. år til kommuner som har rett til å kjøpe kraft til konsesjonskraftpris. Konsesjonskraftprisen fastsettes for de fleste konsesjoner årlig av Olje- og energidepartementet, men Agder Energi har noen konsesjoner der prisen fastsettes individuelt etter myndighetsbestemte retningslinjer. Konsesjonskraft blir inntektsført på leveringstidspunktet.

Mindreverdien for konsesjonskraften (målt mot markedspriser) er beregnet til 2,2 milliarder kr. Det er ikke gjort avsetninger i regnskapet for konsesjonskraft siden konsesjonskraftprisen er vurdert til å dekke kostnader ved produksjon. I beregningen er det benyttet en nominell rente før skatt på 5,0 %, en prisforskjell på 10 øre/kWh og en inflasjonsforventning på 2,5 %.

(Volum i GWh)	2015	2014
Konsesjonskraftvolum (GWh)	543	542
Konsesjonskraftpris (øre/kWh)	10,6	10,8

NOTE 3 OVERFØRINGSINNTEKTER

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) regulerer nettselskapenes inntekter gjennom fastsettelse av en årlig inntektsramme. Nettselskapet fastsetter nettleien til kundene med utgangspunkt i den tildelte inntektsrammen og forventet levert volum av elektrisk kraft. Ved ulikheter mellom faktisk og forventet volum, vil det beregnes en mer- eller mindreinntekt som utgjør differansen mellom avregnede nettinntekter og tillatte inntekter (inntektsrammen). Denne differansen blir i nettselskapets regnskap behandlet som henholdsvis gjeld eller fordringspost. I konsernregnskapet, som avlegges etter IFRS-prinsipper, kvalifiserer ikke mer- eller mindreinntekten som balansepost, og det er avregnede inntekter som resultatføres.

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Inntektsført i konsernet av neste års inntektsramme	44	188
Ikke balanseført akkumulert merinntekt nettvirksomhet	404	360

NOTE 4 ANDRE DRIFTSINNTEKTER OG ANDRE VAREKOSTNADER**Andre driftsinntekter**

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Entreprenørvirksomhet	5	996	899
Tjenestesalg		118	105
Kommunikasjon		373	285
Øvrig salg		228	181
Sum		1 715	1 470

Entreprenørvirksomhet knytter seg til Otera og er relatert til virksomhetsområdene elkraft, samferdsel og telecom.

Andre varekostnader

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Entreprenørvirksomhet	5	534	446
Kommunikasjon		212	142
Øvrig kjøp		260	227
Sum		1 006	815

NOTE 5 LANGSIKTIGE TILVIRKNINGSKONTRAKTER

Prosjekter under utførelse er relatert til entreprenørvirksomheten. Prosjektene utføres for kunde og regnskapsføres i samsvar med løpende avregningsmetode. Andel fortjeneste inntektsføres i takt med fullføringsgraden i prosjektet. Fullføringsgraden beregnes som forholdet mellom påløpte prosjektkostnader og estimerte total kostnader for prosjektet. Estimert tap på prosjektene er resultatført.

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Inntekter på fastpriskontrakt innregnet i driftsinntekter	403	382
Inntekter på kontrakter under utførelse	264	281
Opptjente, ikke fakturerte prosjektinntekter inkludert i andre fordringer	12	18
Forskuddsfakturert produksjon inkludert i annen kortsiktig gjeld	3	0
Påløpte kostnader på kontrakter under utførelse	220	238
Andel utestående fordringer holdt tilbake iht. betingelser i kontrakt	7	1
Gjenværende omsetning på tapsprosjekter	8	1

NOTE 6 UREALISERTE VERDIENDRINGER ENERGIKONTRAKTER

Spesifikasjon av resultatmessige effekter av finansielle instrumenter pr. klasse:

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Produksjonssikringsportefølje eksklusiv industrikraft	26	670	-139
Erstatningskraftavtaler med finansielt oppgjør	21	61	-71
Langsiktige kraftavtaler med finansielt oppgjør	21	34	28
Sluttbrukerportefølje	26	-25	26
Sum		740	-156
Tilbakeføring av urealiserte verdier pr. 01.01. på kontrakter som er realisert i løpet av året 1)		-313	-368
Verdiendringer på kontrakter som ikke er realisert pr. 31.12.		1 053	212
Sum		740	-156

Oppstillingen over gjelder kraftkontrakter som er pliktig vurdert til virkelig verdi over resultatet etter IAS 39.

1) Verdi ved inngangen til 2015 (2014) av kontrakter som har blitt realisert i løpet av 2015 (2014).

NOTE 7 LØNN OG PERSONALKOSTNADER

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Lønninger		874	831
Arbeidsgiveravgift		137	127
Pensjonskostnader (inkl. arbeidsgiveravgift)	22	109	44
Andre ytelser og refusjoner		24	24
Balanseført lønn ved egne investeringsarbeider		-245	-216
Sum		899	810
Antall årsverk videreført virksomhet pr. 31.12.		1 270	1 220

Når det gjelder ytelser til ledende ansatte, vises det til note 32.

NOTE 8 EIENDOMSSKATT OG KONSESJONSAVGIFTER

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Konsesjonsavgifter	51	48
Eiendomsskatt	163	161
Sum	214	209

Konsesjonsavgifter er evigvarende erstatningsutbetalinger som skal kompensere for skade eller ulempe som er påført av vannkraftutbygginger. Avgiften betales årlig og prisjusteres med konsumprisindeksen ved første årsskifte fem år etter at konsesjonen ble gitt, deretter hvert femte år. Årlige og varige erstatningsutbetalinger til kompensasjon for skade eller ulempe som er påført ved vannkraftutbygginger, prisjusteres etter samme regler som for konsesjonsavgifter.

Nåverdien av konsesjonsavgiftforpliktelsene, som det ikke er avsatt for i regnskapet, er for konsernet beregnet til 1,9 mrd. kroner diskontert med en rente på 2,5 %.

NOTE 9 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Kostnader eiendom	87	78
Leie maskiner og inventar	25	15
Kjøp av materiell og utstyr	62	41
Reparasjoner og vedlikehold utstyr	24	19
Entreprenørtjenester	82	115
Drift/vedlikehold IT	32	46
Tekniske konsulenter	51	40
Administrative konsulenter	82	58
Andre fremmede tjenester	35	40
Kontorkostnader, telefon, porto, mv.	41	41
Kostnader transportmidler	39	31
Leasing	34	26
Kostnader og godtgjørelser reise, diett, bil, mv.	56	52
Salgs-, reklame-, representasjonskostnader, kontingenter og gaver	30	33
Forsikringspremier	16	18
Andel andre driftskostnader i felleskontrollert virksomhet	80	85
Avsetning frikraft og erstatning *)	-2	63
Øvrige driftskostnader	33	26
Sum	807	827

*) For avsetning til frikraft og erstatninger på -2 mill. kr (63 mill. kr), gjelder 0 mill. kr (56 mill. kr) effekt av endret diskonteringsrente ved beregning av avsetningene. Forholdet har ingen kontanteffekt.

NOTE 10 HONORAR TIL EKSTERN REVISOR

Ernst & Young er konsernets revisor og reviderer mor- og datterselskaper med unntak av enkelte mindre datterselskap.

(Beløp i mill. kr eks. mva.)	2015	2014
Lovpålagt revisjon	3,0	3,6
Andre attestasjonstjenester	0,4	0,4
Skatterådgivning	0,1	0,1
Andre tjenester utenfor revisjonen	0,1	0,3
Sum	3,6	4,4

NOTE 11 FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	16	84	-11
Renteinntekter utlån 1)		8	9
Andre renteinntekter		0	11
Andre finansinntekter		0	6
Finansinntekter		8	26
Urealiserte verdiendringer valutakontrakter 2)	26	-26	-178
Urealiserte verdiendringer valutalån		-98	-110
Urealiserte verdiendringer rentekontrakter og basisswaper	26	-14	-161
Urealiserte verdiendringer valuta og rente		-138	-449
Rentekostnader lån 3)		216	241
Rentekostnader finansielle rentederivater		61	52
Aktiverte byggelånsrenter		-31	-26
Realisert netto valutatap		150	3
Realisert tap aksjer		5	0
Nedskrivning finansielle anleggsmidler 4)		11	2
Andre finanskostnader		12	12
Finanskostnader		424	283
Netto finansposter		-470	-717

1) Gjelder renteinntekter på finansielle eiendeler vurdert til amortisert kost.

2) Fordeler seg som følger:

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Tilbakeføring av urealiserte verdier pr. 01.01. på kontrakter som er realisert i løpet av året *)		195	53
Verdiendringer på kontrakter som ikke er realisert pr. 31.12.		-221	-231
Sum		-26	-178

*) Verdi av kontrakter som var inngått ved inngangen til 2015 (2014) og som har blitt realisert i løpet av 2015 (2014).

3) Vedrører rentekostnader på lån vurdert til amortisert kost.

4) Nedskrivning aksjer og andre finansielle anleggsmidler.

NOTE 12 SKATT

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Skattekostnad i resultatregnskapet		
Overskuddsskatt, betalbar	254	238
Grunnrenteskatt, betalbar	216	269
Endring utsatt skatt alminnelig inntekt	226	-54
Endring utsatt skatt grunnrente	35	26
Korreksjon tidligere års ligning	-14	-6
Sum skattekostnad i resultatregnskapet	718	473

Avstemming av nominell og effektiv skattesats

Resultat før skatt	1 929	998
Forventet skattekostnad	521	269

Skatteeffekt av

Permanente forskjeller	-9	-4
Balanseføring av tidligere ikke-innregnet underskudd til fremføring	0	-80
Grunnrenteskatt	251	295
Endringer vedrørende tidligere år	-14	-6
Netto effekt endrede skattesatser	-32	0
Sum skattekostnad	718	473

Effektiv skattesats	37 %	47 %
---------------------	------	------

Spesifikasjon av midlertidige forskjeller og negativ grunnrenteinntekt til fremføring**Alminnelig inntekt**

Driftsmidler	2 628	2 303
Omløpsmidler/kortsiktig gjeld	-96	15
Pensjonsforpliktelser	416	-196
Andre langsiktige forpliktelser	-781	-825
Derivater	116	-328
Annet	8	-185
Brutto forskjeller	2 290	784
Skattesats	25 %	27 %
Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt(+)	573	212

Grunnrenteinntekt

Midlertidige forskjeller	312	218
Negativ grunnrenteinntekt til fremføring som forventes anvendt gjennom inntjening de neste 10 år	-704	-824
Brutto forskjeller	-392	-606
Skattesats	33 %	31 %
Netto utsatt skattefordel(-)/utsatt skatt(+)	-129	-188

Herav presentert i regnskap som:

Utsatt skatt	817	439
Utsatt skattefordel	-374	-415

Utsatt skattefordel av negativ grunnrenteinntekt til fremføring som ikke er balanseført	-518	-456
---	------	------

I vurderingen knyttet til sannsynliggjøring av konsernets mulighet til å utnytte opparbeidet negativ grunnrenteinntekt til fremføring, er det ved beregning av utsatt skattefordel grunnrente lagt til grunn et konservativt fremtidig prisbilde på kraft og et fremtidig rentenivå på statskasseveksler mellom 1,3 % og 2,9 %.

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Bevegelse i netto utsatt skatt(+)/skattefordel(-) gjennom året		
Netto utsatt skatt(+)/skattefordel(-) 31.12. forrige år	24	146
Netto avgang	0	1
Netto tilgang fra kjøpt virksomhet i året	0	-8
Endring i utsatt skatt(+)/utsatt skattefordel(-) innregnet i egenkapitalen*	8	0
Endring i netto utsatt skatt(+)/utsatt skattefordel(-) innregnet i totalresultatet**	149	-88
Endring i utsatt skatt(+)/utsatt skattefordel(-) innregnet i resultatet	261	-27
Netto utsatt skatt(+)/skattefordel(-) 31.12.	443	24

* Herav gjelder 8 mill. kr effekter knyttet til endring av skattesatser i 2015

** Herav gjelder -8 mill. kr effekter knyttet til endring av skattesatser i 2015

Årets endring i utsatt skatt på poster innregnet i totalresultatet

Estimatavvik pensjon	-151	63
Kontantstrømsikring	2	26
Netto endring i utsatt skatt på poster innregnet i totalresultatet	-149	88

NOTE 13 AV- OG NEDSKRIVNINGER

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Avskrivning immaterielle eiendeler	14	21	19
Nedskrivning immaterielle eiendeler	14	42	0
Avskrivning varige driftsmidler	15	513	556
Nedskrivning varige driftsmidler	15	1	14
Sum av- og nedskrivninger i driftsresultatet		577	588
Nedskrivning finansielle eiendeler	11	11	2
Sum av- og nedskrivninger i kontantstrømoppstilling		588	590

NOTE 14 IMMATERIELLE EIENDELER

(Beløp i mill. kr)	Goodwill	Program- vare	Andre immaterielle eiendeler	Sum immaterielle eiendeler
Anskaffelseskost	141	57	110	308
Akkumulerte av- og nedskrivninger	0	-30	-55	-85
Balansført verdi 31.12.14	141	27	55	223
Balansført verdi 01.01.15	141	27	55	223
Tilgang	9	103	6	118
Valutaomregningsdifferanser	-1	0	0	-1
Avskrivninger	0	-16	-5	-21
Nedskrivninger	0	0	-42	-42
Balansført verdi 31.12.15	149	114	14	277
Anskaffelseskost	150	161	116	427
Valutaomregningsdifferanser	-1	0	0	-1
Akkumulerte av- og nedskrivninger	0	-47	-102	-149
Balansført verdi 31.12.15	149	114	14	277
Økonomisk levetid/avskrivningstid	Årlig test for verdifall	3-5 år	3-8 år	

Nedskrivningstest av goodwill

Konsernet tester goodwill for nedskrivning årlig, eller oftere hvis det er forhold som tyder på at det er inntrådt verdifall. Testen utføres i 4. kvartal og medførte ingen nedskrivning i 2015 på samme måte som i 2014. Agder Energi har ikke identifisert andre immaterielle eiendeler med ubegrenset levetid. Goodwill som har oppstått i forbindelse med oppkjøp er fordelt som følger:

Spesifikasjon av balansført goodwill

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Otera	94	94
LOS	12	12
NetNordic	18	11
NEG	9	9
Øvrige	16	15
Balansført verdi goodwill	149	141



NOTE 15 VARIGE DRIFTSMIDLER

(Beløp i mill. kr)	VANNKRAFTPRODUKSJON				NETTVIRKSOMHET	
	Rettigheter og konsesjoner	Tunneller og dammer	Maskin- og elektroteknisk	Kraftstasjonsbygg og grunnarealer	Regionalnett	Distribusjonsnett
Balansført verdi 01.01.14	1 137	2 299	1 987	876	1 113	2 315
Tilgang	-2	514	201	125	142	298
Avgang til bokført verdi	0	0	0	0	0	0
Avskrivninger	-5	-55	-143	-51	-66	-125
Nedskrivninger	0	0	0	0	0	0
Balansført verdi 31.12.14	1 130	2 758	2 045	950	1 189	2 488
Anskaffelseskost	1 168	3 972	4 418	1 872	1 978	4 386
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-38	-1 214	-2 373	-922	-789	-1 898
Balansført verdi 31.12.14	1 130	2 758	2 045	950	1 189	2 488
Balansført verdi 01.01.15	1 130	2 758	2 045	950	1 189	2 488
Tilgang	11	93	184	25	98	249
Avgang til bokført verdi	0	0	0	0	0	0
Avskrivninger	-5	-58	-136	-51	-56	-113
Nedskrivninger	0	0	0	0	0	0
Balansført verdi 31.12.15	1 136	2 793	2 093	924	1 231	2 624
Anskaffelseskost	1 179	4 065	4 602	1 897	2 076	4 635
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-43	-1 272	-2 509	-973	-845	-2 011
Balansført verdi 31.12.15	1 136	2 793	2 093	924	1 231	2 624
Avskrivningstid (år)	67/ ingen avskr.	67-99	20-50	50-67/ ingen avskr.	15-50	15-50

(Beløp i mill. kr)	Fjernvarme	Eiendommer	Øvrig	Anlegg under utførelse	Sum varige driftsmidler
Balansført verdi 01.01.14	507	155	215	1 375	11 979
Tilgang	18	1	117	-284	1 130
Avgang til bokført verdi	0	-3	-2	0	-5
Avskrivninger	-18	-7	-86	0	-556
Nedskrivninger	0	-6	-8	0	-14
Balansført verdi 31.12.14	507	140	236	1 091	12 534
Anskaffelseskost	637	199	669	1 091	20 390
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-130	-59	-433	0	-7 856
Balansført verdi 31.12.14	507	140	236	1 091	12 534
Balansført verdi 01.01.15	507	140	236	1 091	12 534
Tilgang	31	7	70	400	1 168
Avgang til bokført verdi	-2	-2	-25	-15	-45
Avskrivninger	-18	-9	-67	0	-513
Nedskrivninger	0	0	-1	0	-1
Balansført verdi 31.12.15	518	135	213	1 476	13 143
Anskaffelseskost	669	203	694	1 476	21 496
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-151	-68	-481	0	-8 353
Balansført verdi 31.12.15	518	135	213	1 476	13 143
Avskrivningstid (år)	8-60	25-99/ ingen avskr.	3-20		

Tilgang for anlegg under utførelse er beregnet som brutto tilgang fratrukket ferdigstilte anlegg overført til aktuell kategori. Periodisk vedlikehold inngår i den aktuelle kategorien. Aktiverte lånekostnader for 2015 er 31 mill. kr (26 mill. kr), beregnet med utgangspunkt i en rentesats på 3,4 % (3,6 %). Varige driftsmidler i FKV inngår i hovedgruppene under vannkraftproduksjon samt anlegg under utførelse med totalt 3 138 mill. kr. Av tilgangen under distribusjonsnett er 90 mill. kr (100 mill. kr) finansiert ved anleggsbidrag fra kunder. Oppgitte avskrivningstider gjelder for hoveddelen av driftsmidlene i hver kategori, det kan være mindre avvik fra disse.

Nedenfor følger en spesifisering av levetiden for de viktigste balanseførte eiendelene:

Vannkraftanlegg

	Avskrivningstid (år)
<i>Fallrettigheter</i>	Avskrives ikke
<i>Byggteknisk</i>	
- Steinfyllingsdam	99
- Fjellrom	99
- Betongdammer	67
- Kraftstasjonsbygning	67
- Ikke tekniske bygg	50
<i>Vannvei</i>	
- Sprengt i fjell	99
- Rørgate nedgravd	67
- Rørgate i dagen	40
<i>Luker, rister, porter, osv.</i>	
- Inntaksluker	50
- Damluker	50
- Rister	50
- Porter	50
- Bekkeinntak	50
<i>Veier og broer</i>	
- Veier/kaier	67
- Broer	50

Nettanlegg

	Avskrivningstid (år)
<i>Regionalnett:</i>	
- Linjer og jordkabler	50
- Høyspentanlegg	40
- Kontrollanlegg	20
<i>Distribusjonsnett:</i>	
- Linjer og kabler, høyspenning	50
- Linjer og kabler, lavspenning	40
- Nettstasjoner	35

Vannkraftanlegg

	Avskrivningstid (år)
<i>Maskin</i>	
- Løpehjul	40
- Turbiner	40
- Turbinregulator	40
- Maskinsalkran, luftsystem, lensepumper	25
- Grindrensker	10
<i>Prosessutstyr og kommunikasjon</i>	
- Kontrollanlegg	20
- Driftssentral	10
- Samband/styring/logging	10
<i>Elektro</i>	
- Trafo	40
- Generator	40
- Hjelpeanlegg (brytere, lavspentanlegg)	25
- Apparatianlegg og andre høyspentanlegg	25
<i>Periodisk vedlikehold (intervall)</i>	
- Byggrenovering	25
- Maskin - hovedrevisjon	20
- Elektro - hovedrevisjon	20

Andre eiendeler

	Avskrivningstid (år)
- Tomter	Avskrives ikke
- Administrative bygninger	50
- Transportmidler	8
- Inventar og utstyr	5
- Kontor- og datautstyr	3

NOTE 16 TILKNYTTETE SELSKAPER OG FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET

Agder Energi har investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet. Felleskontrollert virksomhet består av felleskontrollerte foretak og felles drift. Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak behandles etter egenkapitalmetoden, mens det for investeringer i felles drift benyttes forholdsmessig konsolidering.

Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak (behandlet etter egenkapitalmetoden)

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Tilknyttede selskaper	21	252
Felleskontrollerte foretak	40	45
Balansført verdi 31.12.	61	297
Resultatandel tilknyttede selskaper	-8	2
Resultatandel felleskontrollerte foretak	-23	-13
Gevinst ved salg	115	0
Resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	84	-11

Spesifikasjon av investeringer i tilknyttede selskaper:

(Beløp i mill. kr)	Eierandel	Balansført verdi 31.12.14	Tilgang	Avgang	Innarbeidet resultatandel	Balansført verdi 31.12.15
Småkraft AS 1)	20,0 %	234	6	-240	0	0
Steinsvik Kraft AS	20,0 %	0	8	0	0	8
Skagerak Venture Capital I KS/GP KS	19,6 %	16	0	0	-4	12
Teknova Invest AS	38,9 %	0	0	0	0	0
NorthConnect KS/NorthConnect AS	22,3 %	1	3	0	-4	1
Grønn Kontakt AS	25,2 %	1	0	0	-1	0
Sum tilknyttede selskaper		252	17	-240	-8	21

1) Selskapet er solgt i 2015.

Spesifikasjon av investeringer i felleskontrollerte foretak:

(Beløp i mill. kr)	Eierandel	Balansført verdi 31.12.14	Tilgang	Avgang	Innarbeidet resultatandel	Balansført verdi 31.12.15
Statkraft Agder Energi Vind DA	38,0 %	4	14	0	-17	2
Fosen Vind AS 1)	20,9 %	40	4	0	-5	38
Viking Varme AS	50,0 %	1	0	0	-1	0
Sum felleskontrollerte foretak		45	18	0	-23	40

1) Fosen Vind er solgt i 2016 uten vesentlige resultatmessige effekter.

Nedenfor følger en oppsummering av finansiell informasjon for vesentlige tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak.

(Beløp i mill. kr)	SAE Vind		Fosen Vind	
	2015	2014	2015	2014
Driftsinntekter	0	1	0	0
Resultat etter skatt	-28	-24	-26	-28
Anleggsmidler	93	85	173	176
Omløpsmidler	5	5	15	65
Langsiktig gjeld	0	0	0	7
Kortsiktig gjeld	9	4	6	44
Egenkapital	89	86	182	190

Felles drift (forholdsmessig konsolidering)

Investeringer i felles drift består av kraftverk og vassdragsreguleringsforeninger. Samarbeid er basert på avtaler som regulerer sentrale samarbeidsforhold, og eierne tar ut sin andel av produsert kraft mot å dekke en tilsvarende andel av kostnadene. Konsernet benytter forholdsmessig konsolidering og konsernets andel av inntekter, kostnader, eiendeler og gjeld tas inn proratarisk i konsernregnskapet. Agder Energi er medeier i følgende kraftverk og vassdragsreguleringsforeninger:

Otra Kraft eier kraftverkene Holen, Brokke og Skarg i Otravassdraget. Otra Kraft eies av Agder Energi Vannkraft med 68,6 % og Skagerak Kraft med 31,4 %, og styres gjennom selskapsmøtet. Selskapet har hovedkontor på Rysstad i Valle.

Ulla Førre-anleggene eies av Statkraft, Lyse Energi, Skagerak Energi, Haugaland kraftlag og Agder Energi Vannkraft. Agder Energi Vannkraft har uttaksrett/eierandel på 6,0 % i Ulla Førre-anleggene.

Finndøla kraftverk eies av Agder Energi Vannkraft og Skagerak Kraft med 50 % hver.

Hekni kraftverk er et tingsrettslig sameie mellom Agder Energi Vannkraft som eier 66,67 % og Skagerak Kraft som eier 33,33 %. Sameiet styres gjennom et styringsutvalg. Det er Agder Energi Vannkraft som fremstår som eier utad.

Otteraaens Brugseierforening består av medlemmene Agder Energi Vannkraft, Skagerak Kraft og Vigelands Brug. Foreningen styres gjennom et styre. Agder Energi Vannkrafts eierandel inklusiv andelen av Otra Kraft er ca. 73,8 %. Otteraaens Brugseierforening har forretningsadresse i Valle.

Arendals Vasdrags Brugseierforening består av medlemmene Agder Energi Vannkraft, Skafså Kraftverk, Skagerak Kraft og Arendals Fossekompani. Foreningen styres gjennom et styre, og har forretningsadresse i Arendal. Agder Energi Vannkrafts andel er ca. 52,2 %. Ingen deltaker kan stemme for mer enn 50 % av stemmene.

Sira-Kvina eies av Agder Energi Vannkraft (12,2 %), Lyse Produksjon (41,1 %), Statkraft Energi (32,1 %) og Skagerak Kraft (14,6 %). Selskapet styres gjennom styret. Selskapet har forretningsadresse Tonstad.

Nedenfor følger en oversikt over konsernets andel av regnskapsposter i felleskontrollerte eiendeler. Energisalg i oversikten er ikke faktiske inntekter, men beregnet ut i fra Agder Energi Vannkrafts faktiske uttak av kraft multiplisert med gjennomsnittlig kraftpris, samt Agder Energi Vannkrafts andel av konsesjonskraftinntektene.

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Energisalg	845	813
Andre driftsinntekter	6	3
Sum driftsinntekter	851	816
Overføringskostnader	-51	-43
Energikjøp	-13	-12
Eiendomsskatt og konsesjonsavgifter	-26	-22
Avskrivninger	-94	-92
Andre driftskostnader	-82	-89
Sum driftskostnader	-266	-258
Driftsresultat	585	558
Anleggsmidler	3 138	3 151
Omløpsmidler	84	165
Sum eiendeler	3 222	3 316
Andre avsetninger for forpliktelser	5	12
Kortsiktig gjeld	63	146
Netto eiendeler	3 154	3 158

NOTE 17 FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Investeringer i aksjer og andeler		14	31
Lån til tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		7	123
Andre fordringer 1)		196	163
Pensjonsfordringer	22	602	138
Sum		819	455

1) Hoveddelen gjelder ansvarlig lån til Ventelo og selgerkreditt gitt i forbindelse med salget av aksjene i Ventelo, samt langsiktige kundefordringer på 48 mill. kr.

Virkelig verdi av de finansielle anleggsmidlene er nærmere beskrevet i note 25 og 27.

NOTE 18 FORDRINGER

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Kundefordringer	1 131	1 080
Avsetning for tap på kundefordringer	23	13
Sum kundefordringer	1 108	1 067
Opptjente inntekter	180	213
Forskuddsbetalte kostnader	74	27
Forordringer felleskontrollert virksomhet	26	73
Andre forordringer	66	66
Andel omløpsmidler felleskontrollert virksomhet	58	92
Sum forordringer	1 512	1 538

Aldersfordeling kundefordringer

(Beløp i mill. kr)	Ikke forfalt	Forfalt 0-30 dager	Forfalt 31-60 dager	Forfalt 61-90 dager	Forfalt mer enn 90 dager	Totalt
2015	985	70	33	6	37	1 131
2014	939	90	14	8	29	1 080

NOTE 19 BETALINGSMIDLER

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Bankinnskudd konsernkontosystem	193	0
Kontanter, bankinnskudd, kortsiktige plasseringer	276	42
Bundne midler (bl.a. depotkonto, skattetrekk- og klientmidler)	4	12
Sum	473	54

Morselskapet har avtale med bank om konsernkontosystem med tilhørende kassekreditt på 500 mill. kr. Datterselskap i konsernet som eies med mer enn 50 %, er i det vesentlige deltakere i konsernkontosystemet og er solidarisk ansvarlig overfor banken for kassekreditten.

Det er stilt bankgaranti for skattetrekk tilsvarende 52 mill. kr som omfatter morselskap og datterselskapene.

NOTE 20 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

Aksjekapitalen består av	Antall	Pålydende pr. aksje	Aksjekapital (i 1 000 kr)
Aksjekapital	2 700 000	670	1 809 000
Sum	2 700 000		1 809 000

**Aksjonærversikt Agder Energi AS**

	Antall A-aksjer	% A-aksjer	Antall B-aksjer	% B-aksjer	Sum aksjer	% tot. ant. aksjer	Aksje- kapital
Statkraft Industrial Holding AS	743 197	41,289 %	485 990	53,999 %	1 229 187	45,525 %	823 555
Arendal kommune	115 017	6,390 %	57 507	6,390 %	172 524	6,390 %	115 591
Kristiansand kommune	95 400	5,300 %	47 700	5,300 %	143 100	5,300 %	95 877
Grimstad kommune	53 327	2,963 %	26 663	2,963 %	79 990	2,963 %	53 593
Flekkefjord kommune	53 269	2,959 %	14 650	1,628 %	67 919	2,516 %	45 506
Lyngdal kommune	49 745	2,764 %	13 680	1,520 %	63 425	2,349 %	42 495
Kvinesdal kommune	49 254	2,736 %	13 545	1,505 %	62 799	2,326 %	42 075
Lillesand kommune	40 901	2,272 %	20 450	2,272 %	61 351	2,272 %	41 105
Marnardal kommune	44 500	2,472 %	12 238	1,360 %	56 738	2,101 %	38 014
Sirdal kommune	43 845	2,436 %	12 057	1,340 %	55 902	2,070 %	37 454
Mandal kommune	42 343	2,352 %	11 644	1,294 %	53 987	2,000 %	36 171
Vennesla kommune	42 343	2,352 %	11 644	1,294 %	53 987	2,000 %	36 171
Froland kommune	31 847	1,769 %	15 924	1,769 %	47 771	1,769 %	32 007
Søgne kommune	33 601	1,867 %	9 240	1,027 %	42 841	1,587 %	28 703
Evje og Hornnes kommune	27 511	1,528 %	13 756	1,528 %	41 267	1,528 %	27 649
Songdalen kommune	31 689	1,761 %	8 714	0,968 %	40 403	1,496 %	27 070
Lindesnes kommune	31 470	1,748 %	8 654	0,962 %	40 124	1,486 %	26 883
Hægebostad kommune	28 776	1,599 %	7 913	0,879 %	36 689	1,359 %	24 582
Farsund kommune	27 502	1,528 %	7 563	0,840 %	35 065	1,299 %	23 494
Birkenes kommune	22 679	1,260 %	11 340	1,260 %	34 019	1,260 %	22 793
Åmli kommune	21 921	1,218 %	10 960	1,218 %	32 881	1,218 %	22 030
Risør kommune	21 052	1,170 %	10 525	1,169 %	31 577	1,170 %	21 157
Valle kommune	20 327	1,129 %	10 164	1,129 %	30 491	1,129 %	20 429
Bygland kommune	19 995	1,111 %	9 998	1,111 %	29 993	1,111 %	20 095
Iveland kommune	19 155	1,064 %	9 578	1,064 %	28 733	1,064 %	19 251
Tvedestrand kommune	19 066	1,059 %	9 533	1,059 %	28 599	1,059 %	19 161
Åseral kommune	21 776	1,210 %	5 988	0,665 %	27 764	1,028 %	18 602
Vegårshei kommune	14 553	0,809 %	7 277	0,809 %	21 830	0,809 %	14 626
Bykle kommune	13 232	0,735 %	6 616	0,735 %	19 848	0,735 %	13 298
Gjerstad kommune	12 423	0,690 %	6 211	0,690 %	18 634	0,690 %	12 485
Audnedal kommune	8 284	0,460 %	2 278	0,253 %	10 562	0,391 %	7 077
Totalt	1 800 000	100 %	900 000	100 %	2 700 000	100 %	1 809 000

Aksjekapitalen på 1 809 mill. kr er fordelt på A-aksjer og B-aksjer.

Aksjer i aksjeklasse A kan kun eies av aksjonærer som oppfyller betingelsene for å få tidsbegrenset konsesjon til vannfall i henhold til den enhver tid gjeldende konsesjonslovgivning. Aksjer i aksjeklasse B er fritt omsettelige. For øvrig har aksjer i aksjeklasse A og aksjeklasse B like rettigheter i selskapet.

Selskapet har inngått en avtale om industrielt samarbeid med den største aksjonæren Statkraft Industrial Holding AS. Det foreligger videre aksjonæravtale mellom aksjonærer i selskapet.

Selskapet har en bedriftsforsamling med 15 medlemmer hvor medlemmene velges for to år av gangen.

Foreslått utbytte for 2015 beløper seg til 660 mill. kr, som tilsvarer kr 244 pr. aksje.

NOTE 21 AVSETNINGER FOR FORPLIKTELSE

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Pensjonsforpliktelser	22	296	415
Andre langsiktige forpliktelser		1 052	1 060
Sum		1 348	1 475

Spesifikasjon av andre langsiktige forpliktelser

(Beløp i mill. kr)	Frikraft og erstatninger 1)	Frikraft og erstatninger 2)	Finansielle kontrakter 3)	Andre avsetninger	Sum
Balanse 01.01.14	521	137	105	70	833
Urealiserte verdiendringer	71	0	-28	0	43
Avsatt	0	63	0	132	195
Benyttet avsetning	0	0	0	-11	-11
Balanse 31.12.14	592	200	77	191	1 060
Balanse 01.01.15	592	200	77	191	1 060
Urealiserte verdiendringer	-61	0	-34	0	-95
Avsatt	0	9	0	103	112
Benyttet avsetning	0	0	0	-25	-25
Balanse 31.12.15	531	209	43	269	1 052

1) Evigvarende forpliktelser vedrørende frikraft som er regnskapsført som finansielt instrument til virkelig verdi iht. IAS 39 som følge av mulighet for finansielt oppgjør. Se også notene 25 og 27.

2) Evigvarende forpliktelser vedrørende frikraft og erstatninger som er regnskapsført iht. IAS 37. Disse frikraftavtalene har ikke mulighet for finansielt oppgjør. Erstatningene har årlige kontantoppgjør som inflasjonsjusteres hvert femte år.

3) Langsiktige finansielle kontrakter som er vurdert etter IAS 39. Se også notene 25 og 27.

NOTE 22 PENSJONER**Konsernets pensjonsordninger**

Konsernet har en ytelsesbasert tjenstepensjonsordning i Agder Energi pensjonskasse for personell ansatt før 1. april 2007. Denne pensjonsordningen fyller lovbestemte krav til offentlige tjenstepensjonsordninger. Personell ansatt etter 1. april 2007 og ansatte i selskaper utenfor Norge, har innskuddspensjon. Konsernets ordninger tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger

Konsernet har en offentlig, kollektiv pensjonsordning (sikrede pensjoner) for sine ansatte i Norge, som gir en bestemt fremtidig pensjonsytelse (ytelsesplan), basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Pensjonsordningen og dens fondsavsetninger er basert på lineær opptjening, og beregningene er foretatt i henhold til den beregningsmetode og med de beregningsforutsetninger som benyttes i henhold til gjeldende regnskapsstandard.

Alle estimatavvik som er oppstått i løpet av regnskapsåret innregnes som andre inntekter og kostnader i totalresultatet. Endring i ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplaner (planavvik), resultatføres direkte.

Pensjonsforpliktelsen er beregnet av uavhengig aktuar i desember i regnskapsåret som et estimat på situasjonen pr. 31.12. Tilsvarende er brutto pensjonsmidler pr. 31.12. estimert av ledelsen på samme tidspunkt (desember).

Enkelte nåværende og tidligere ledende ansatte har avtale om pensjonsytelser ut over hva som dekkes av den kollektive pensjonsordningen, se note 32. Avsetning for disse ordningene inngår i ufondert pensjonsforpliktelse.

Innskuddsbasert pensjon

Personell ansatt etter 1. april 2007 har krav på innskuddspensjon.

AFP-førtidspensjoner

Ansatte som er omfattet av offentlig, kollektiv pensjonsordning har en avtalefestet ordning for førtidspensjonering (AFP). Dette er en såkalt offentlig AFP-ordning etablert fra og med 2011 hvor det ikke ytes statstilskudd til ordningen. Konsernet er dermed fullt ut ansvarlig for alle forpliktelser etter denne ordningen.

Ved beregning av pensjonsforpliktelsen er det forutsatt 100 % uttak ved fylte 64 år og pensjonsopptjeningen starter regnskapsmessig ved det seneste av fylte 50 år og ansettelsesdato.

Ansatte i Norge som er omfattet av innskuddspensjonsordningen, har krav på privat AFP som fra 2011 er et livsvarig tillegg til alderspensjon fra Folketrygden. Denne AFP-ordningen finansieres delvis med tilskudd fra arbeidsgiver. Staten dekker 33 % av kostnadene. AFP-ordningen er ansett å være en ytelsesbasert ordning, men blir inntil videre regnskapsført som en innskuddsordning. Årlig tilskudd til ordningen utgjorde i 2015 2,4 % (2,3 % i 2014) av lønnsgrunnlaget mellom 1 G og 7,1 G pr. ansatt i ordningen.

Aktuarielle forutsetninger

Ved beregning av pensjonskostnad og netto pensjonsforpliktelser er en rekke forutsetninger lagt til grunn (se tabell nedenfor). Diskonteringsrenten er fastsatt basert på OMF-renten mot tidligere 10-årig statsobligasjonsrente. De benyttede forutsetninger ved beregning av pensjonsforpliktelsen samsvarer med siste veiledende forutsetninger pr. 31.12.2015, med unntak for diskonteringsrente som i siste veiledning utgjør 2,7 % ved bruk av OMF-renten. Den benyttede diskonteringsrenten på 2,5 % anses å være innenfor akseptabelt/normalt avvik fra det veiledende punktestimatet og det er derfor ikke innhentet oppdaterte beregninger. Bruk av siste punktestimat ville ha gitt en forventet nedgang i brutto pensjonsforpliktelser på ca. 2-3 %.

Konsernet legger til grunn den siste oppdaterte versjonen av aktuarselskapets risikotabeller (GAP 07-tabell) for forventet gjennomsnittlig levealder, uførhet, mv. Nedenfor er det vist et utdrag av risikotabellene. Tabellen viser forventet levealder og sannsynligheten for at en ansatt i en gitt aldersgruppe blir ufør eller dør innen ett år.

Alder	Uføre i %		Død i %		Forventet levealder	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
20	0,07	0,07	0,01	0,01	85	89
40	0,22	0,22	0,06	0,05	84	88
60	2,16	2,59	0,52	0,37	84	87
80	-	-	6,04	3,35	87	90



(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Årets pensjonskostnader er beregnet som følger			
Nåverdi av årets pensjonsopptjening		64	55
Rentekostnader av netto pensjonsforpliktelse		7	7
Resultatført virkning av planendringer		0	-49
Arbeidsgiveravgift		9	8
Medlemsinnskudd		-6	-7
Årets pensjonskostnader, ytelsesbasert ordning		73	14
Privat AFP-ordning (inkludert arbeidsgiveravgift)		6	6
Innskuddsbaserte pensjonsplaner (inkludert arbeidsgiveravgift)		30	24
Totale pensjonskostnader i årets resultat	7	109	44

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler

Endring brutto pensjonsforpliktelse

Brutto pensjonsforpliktelse 01.01.		2 348	1 972
Nåverdi av årets opptjening (inkludert arbeidsgiveravgift)		73	63
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen		66	79
Planendringseffekter resultatført		0	-49
Utbetaling pensjon/fripoliser		-82	-72
Salg av virksomhet		0	-12
Estimatavvik gjennom året		-519	366
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12. (inkludert arbeidsgiveravgift)		1 886	2 348

Fordeling ytelsesbasert pensjonsforpliktelse

Fondert pensjonsforpliktelse		1 599	2 044
Ufondert pensjonsforpliktelse		287	304
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.		1 886	2 348

Endring brutto pensjonsmidler

Virkelig verdi pensjonsmidler 01.01.		2 071	1 764
Forventet avkastning på pensjonsmidler		59	73
Estimatavvik gjennom året		-32	158
Premieinnbetalinger		149	96
Salg av virksomhet		0	-8
Konvertering av ansvarlig lån til innskutt kapital		0	40
Utbetaling av pensjoner/fripoliser		-54	-51
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.		2 192	2 071

Netto pensjonsforpliktelse/-fordring (-) 31.12.

		-306	277
Balanseført pensjonsfordring	17	602	138
Balanseført pensjonsforpliktelse	21	296	415
Balanseført netto pensjonsforpliktelse/-fordring (-) 31.12.		-306	277



(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Endring i netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse		
Netto ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser 01.01.	277	208
Resultatførte pensjonskostnader	73	14
Konvertering av ansvarlig lån til innskutt kapital	0	-40
Salg av virksomhet	0	-4
Foretakets netto tilskudd inkl. arbeidsgiveravgift	-164	-103
Utbetalinger over driften	-6	-6
Estimatavvik gjennom året	-487	208
Balanseført netto pensjonsforpliktelse/-fordring (-) 31.12.	-306	277
Årets estimatavvik består av		
Demografiske endringer	-136	80
Endring i økonomiske forutsetninger	-384	286
Meravkastning midler	32	-158
Samlet estimatavvik pensjon innregnet i totalresultatet	-487	208

Estimatendringer oppstått i 2015 skyldes i hovedsak lavere benyttet pensjonsregulering, høyere rente samt forutsetning om noe høyere alder ved uttak av AFP.

Sensitivitetsanalyse ved endring i diskonteringsrente med +/-0,5 %-poeng

Økning i pensjonsforpliktelse ved reduksjon i diskonteringsrente	158	224
Reduksjon i pensjonsforpliktelse ved økning i diskonteringsrente	-141	-196

Følsomhetsanalysen omfatter kun endringer i diskonteringsrenten, siden det kun er denne som anses å ha vesentlig effekt på bokført pensjonsforpliktelse.

Forutsetninger brukt til å fastsette pensjonsforpliktelser pr. 31.12.

Diskonteringsrente	2,50 %	2,30 %
Årlig lønnsvekst	2,25 %	2,50 %
Økning i grunnbeløp (G)	2,25 %	2,50 %
Årlig regulering av pensjoner	1,50 %	2,50 %
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid (sikret)	8,7år	9,2 år
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid (usikret)	5,9 år	4,9 år
Fratredelsesrate i %	100 %	100 %
	ved 64,5år	ved 64 år

Forutsetninger brukt til å fastsette pensjonskostnader for året

Diskonteringsrente	3,00 %	4,10 %
Årlig lønnsvekst	3,00 %	3,50 %
Økning i grunnbeløp (G)	3,00 %	3,50 %
Årlig regulering av pensjoner	2,25 %	2,75 %

Prosentvis fordeling av pensjonsmidlene på investeringskategorier pr. 31.12.

Eiendomsfond	12 %	10 %
Rentebærende instrumenter	38 %	49 %
Aksjer	39 %	35 %
Annet (hedgefond mv.)	11 %	6 %
Sum	100 %	100 %

Pensjonsmidlene består av instrumenter som omsettes på børs eller fond hvor det stilles daglige priser.

	2015	2014
Antall personer som omfattes av pensjonsordningene		
Ytelsespensjon aktive	466	499
Ytelsespensjon, oppsatte rettigheter og pensjonister	1 028	1 161
Innskuddspensjon aktive	791	608
Aktive med krav på offentlig AFP og personell med førtidspensjon	369	381

NOTE 23 RENTEBÆRENDE GJELD

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Langsiktig rentebærende gjeld		
Obligasjonslån	5 336	5 557
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 944	1 558
Øvrig langsiktig rentebærende gjeld	4	0
Sum	7 284	7 115
Kortsiktig rentebærende gjeld		
Sertifikatgjeld	550	300
Trekk konsernkonto	0	84
Første års avdrag og forfall på langsiktig gjeld	1 195	800
Sum	1 745	1 184

Virkelig verdi på konsernets rentebærende gjeld er beskrevet i note 25. Alle de ovenstående balansepostene er vurdert til amortisert kost etter IAS 39. I note 28 fremgår ytterligere detaljer om rente, durasjon, likviditetsrisiko, kredittrammer, mv. Enkelte lån inngår i sikringsrelasjoner etter IAS 39. Se note 29 for nærmere beskrivelse.

NOTE 24 ANNEN KORTSIKTIG RENTEFRI GJELD

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Leverandørgjeld	399	292
Skyldig offentlige avgifter, skattetrekk og lignende	355	296
Andel kortsiktig gjeld i felleskontrollert virksomhet	63	121
Annen kortsiktig gjeld	553	528
Sum	1 370	1 237

NOTE 25 FINANSIELLE INSTRUMENTER

Finansielle instrumenter utgjør en vesentlig del av Agder Energis totale balanse og er av vesentlig betydning for konsernets finansielle stilling og resultat. Det største omfanget av finansielle instrumenter finnes innenfor energihandel og på finansområdet. Innenfor energihandel brukes finansielle instrumenter som del av en økonomisk sikringsstrategi. I styringen av konsernets risiko knyttet til kraftpris og valuta ses disse instrumentene i sammenheng med fremtidig fysisk handel, se note 28. I regnskapet innregnes fysisk handel først ved levering/kjøp, mens energi- og valutaderivativer vurderes til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Betydelige volum av slike derivater kan derfor medføre store svingninger i balanse og regnskapsmessig resultat, uten at dette gjenspeiler de fullstendige økonomiske resultater.

Finansielle instrumenter innenfor finansområdet består hovedsakelig av lån og rentebytteavtaler. I styringen av konsernets renterisiko ses disse to typene av finansielle instrumenter i sammenheng, og de vurderes også opp mot konsernets øvrige renterisiko, se note 28. I regnskapet vurderes lån til amortisert kost, mens rentebytteavtalene vurderes til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Dette kan gi svingninger i regnskapsmessig resultat, uten at dette gjenspeiler de fullstendige økonomiske resultater. Det finnes mindre unntak fra denne vurderingsasymmetrien, se note 29 om regnskapsmessig sikring.

For å synliggjøre de urealiserte effektene av kraft-, valuta- og rentekontrakter, er disse og de tilhørende verdiendringene presentert på egne linjer i balansen og i resultatregnskapet.

Tabellen nedenfor viser balanseført verdi og virkelig verdi for konsernets finansielle instrumenter med unntak av kundefordringer og leverandørgjeld hvor bokført verdi er tilnærmet lik virkelig verdi.

(Beløp i mill. kr)	Note	Balanseført verdi 2015	Virkelig verdi 2015	Balanseført verdi 2014	Virkelig verdi 2014
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet					
Derivater	26	1 824	1 824	864	864
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet		1 824	1 824	864	864
Investeringer tilgjengelig for salg					
Aksjer	17	14	14	31	31
Sum investeringer tilgjengelig for salg		14	14	31	31
Utlån og fordringer til amortisert kost					
Lån til tilknyttede selskaper	17	7	7	123	123
Andre langsiktige fordringer	17	196	196	163	163
Betalingsmidler	19	473	473	54	54
Sum utlån og fordringer til amortisert kost		676	676	340	340
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet					
Langsiktige forpliktelser frikraft og erstatninger	21	531	531	592	592
Langsiktige forpliktelser finansielle kontrakter	21	43	43	77	77
Derivater	26	924	924	710	710
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet		1 498	1 498	1 379	1 379
Finansielle forpliktelser til amortisert kost					
Obligasjonslån	23	6 343	6 318	6 357	6 385
Gjeld til kredittinstitusjoner	23	2 136	2 214	1 558	1 668
Sertifikatgjeld	23	550	550	300	300
Kassekreditt og øvrig kortsiktig rentebærende gjeld	23	0	0	84	84
Sum finansielle forpliktelser til amortisert kost		9 029	9 082	8 299	8 437

NOTE 26 DERIVATER

Agder Energi har både frittstående derivater (kun omtalt som derivater) og innebygde derivater.

De innebygde derivatene inngår i enkelte evigvarende frikraft- og erstatningsavtaler, samt i enkelte langsiktige finansielle kontrakter. Disse avtalene er i sin helhet vurdert til å falle inn under virkeområdet til IAS 39 og er regnskapsført til virkelig verdi. De innebygde derivatene er derfor presentert sammen med de underliggende avtalene. Avtalene er klassifisert som langsiktige forpliktelser, ref. note 21.

I tabellen under er derivater med henholdsvis positiv og negativ markedsverdi fordelt på porteføljetilhørighet. Porteføljene er nærmere beskrevet i note 28. Tallene for energiderivater er regnskapsførte verdier av kontrakter som etter kriteriene i IAS 39 faller inn under definisjonen av finansielle instrumenter. Avtaler om fysisk leveranse av kraft som tilfredsstiller kravene til egenleveranse i IAS 39, faller ikke inn under definisjonen av finansielle instrumenter. Det vil derfor være betydelige avvik mellom de regnskapsmessige verdiene og de underliggende realøkonomiske verdiene siden porteføljene inneholder kontrakter som både faller innenfor og utenfor IAS 39. En mindre del av konsernets rentederivater inngår i regnskapsmessige sikringsrelasjoner, se note 29 om regnskapsmessig sikring.

Agder Energi tilbyr flere fondskraftprodukter i sluttbrukermarkedet. Avtalene gjelder levering av fysisk kraft hvor Agder Energi på vegne av kundene driver aktiv forvaltning av kraftinnkjøp på Nasdaq (markeds plass for finansielle kraftkontrakter). Disse Nasdaq-posisjonene er målt symmetrisk. Dette innebærer at Agder Energi regnskapsfører tilsvarende finansielle kontrakter, men med motsatt eksponering av Nasdaq-posisjonene mot de sluttbrukerkundene som er omfattet av forvaltningsavtalene. Denne symmetriske behandlingen medfører at Agder Energi ikke har noen resultat effekt av disse finansielle posisjonene, men total kapitalen øker som følge av høyere brutto verdier på derivatene i balansen. Derivater som er eiendeler mot Nasdaq og forpliktelser mot kunder, utgjorde ved utgangen av 2015 5 mill. kr (0 mill. kr). Tilsvarende utgjorde derivater som er eiendeler mot kunder og forpliktelser mot Nasdaq 203 mill. kr (109 mill. kr). I sum utgjorde disse posisjonene et større beløp enn de 9 mill. kr (1 mill. kr) i kraftderivater ført som forpliktelser i tabellen nedenfor. Dette skyldes at Agder Energi har andre posisjoner mot Nasdaq som ved oppgjør motregnes mot ovennevnte posisjoner. Disse Nasdaq-posisjonene er derfor presentert netto i balansen.

(Beløp i mill. kr)	Note	Endring	2015	2014
Derivater eiendeler				
Finansiell kraftportefølje*			1 510	857
Valutainstrumenter, kraftomsetning			0	7
Rentebytteavtaler og basisswaper			314	0
Sum derivater			1 824	864
Derivater forpliktelser				
Finansiell kraftportefølje*			9	1
Valutainstrumenter, kraftomsetning			515	496
Rentebytteavtaler og basisswaper			401	213
Sum derivater			924	710
Nettoverdi derivater				
Finansiell kraftportefølje*	6	645	1 501	856
Valutainstrumenter, kraftomsetning	11	-26	-515	-489
Rentebytteavtaler og basisswaper**		126	-87	-213
Sum derivater		746	900	154

* Både finansiell produksjonssikringsportefølje og sluttbrukerportefølje inngår.

** Spesifikasjon av netto verdiendring rentebytteavtaler, se tabell nedenfor.

(Beløp i mill. kr)	Note	Endring
Urealisert verdiendring over resultatet	11	-14
Verdiendring i kontantstrømsikring	29	8
Verdiendring i virkelig verdi sikring	29	132
Netto verdiendring rentebytteavtaler og basisswaper		126

NOTE 27 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Tabellen nedenfor gir en oversikt over i hvilken utstrekning observerbare markedsdata benyttes i verdsettelsen av finansielle instrumenter balanseført til virkelig verdi. Oppstillingen er fordelt mellom de ulike kategoriene konsernets finansielle instrumenter klassifiseres i.

(Beløp i mill. kr)	Note	Sum	Nivå 1*	Nivå 2**	Nivå 3***
2015					
Derivater	26	1 824	0	1 824	0
Aksjer og andeler	17	14	3	0	11
Sum eiendeler		1 838	3	1 824	11
Frikraft og erstatninger	21	531	0	0	531
Finansielle kontrakter	21	43	0	0	43
Derivater	26	924	0	924	0
Sum forpliktelseser		1 498	0	924	574
2014					
Derivater	26	864	0	864	0
Aksjer og andeler	17	31	2	0	29
Sum eiendeler		895	2	864	29
Frikraft og erstatninger	21	592	0	0	592
Finansielle kontrakter	21	77	0	0	77
Derivater	26	710	0	710	0
Sum forpliktelseser		1 379	0	710	669

* Nivå 1 gjelder finansielle instrumenter hvor virkelig verdi er fastsatt basert på markedspriser i et aktivt marked.

** Nivå 2 gjelder finansielle instrumenter hvor virkelig verdi er estimert i en verdsettelsesmodell hvor kun markedsdata er benyttet som input.

*** Nivå 3 gjelder finansielle instrumenter hvor virkelig verdi er estimert i en verdsettelsesmodell hvor input ikke utelukkende består av markedsdata. Verdiendringer, som gjelder finansielle instrumenter på nivå 3, har i 2015 gitt en netto positiv resultateffekt på 81 mill. kr.

Eiendeler og forpliktelseser målt til virkelig verdi basert på nivå 3*

(Beløp i mill. kr)	Aksjer og andeler	Frikraft og erstatninger	Finansielle kontrakter
Inngående balanse 01.01.15	29	-592	-77
Resultatført gevinst og tap	-14	61	34
Avgang	-4	0	0
Utgående balanse 31.12.15	11	-531	-43

* Forpliktelseser er vist med negativt fortegn.

VIRKELIG VERDI AV ENERGIDERIVATER

I verdsettelsen av virkelig verdi av energiderivater er følgende parametre og forutsetninger anvendt:

Kraftpris

Nasdaq og andre bilaterale kontrakter verdsettes etter en glattet forwardkurve som er basert på sluttkurser på balansedagen. Benyttede kurser diskonteres.

Agder Energi har flere evigvarende leveranseavtaler (erstatningskraft) vurdert etter IAS 39. Markedsverdien av disse er beregnet med 200 års tidshorison. Det er benyttet Nasdaqs markedspriser de første fem år. For etterfølgende perioder benyttes beste estimat på fremtidige priser.

Valuta

For valutaderivater og kontrakter kvotert i utenlandsk valuta, er valutakurs på balansedagen og tilhørende valutaforwardkurve lagt til grunn ved beregningen for de første fem årene. For etterfølgende perioder benyttes egne valutakursforutsetninger.

Råvarer

Enkelte kraftkontrakter har en kontraktspris som refereres til prisutviklingen på ulike råvarer. I verdsettelsen benyttes det forwardpriser fra relevante råvarebørser. Dersom det ikke finnes kvoteringer for hele den aktuelle tidshorisonen, inflasjonsjusteres råvareprisene fra siste kvoterte pris i markedet.

CO₂

CO₂-kontrakter prises på grunnlag av forwardprisen på utslippskvoter på Nasdaq og ICE.

Renter

Markedsrentekurven (swaprenten) er lagt til grunn ved diskonteringen av energiderivater. Ved diskontering av evigvarende leveranseavtaler knyttet til erstatningskraft, benyttes en risikojustert nominell rente.

VIRKELIG VERDI AV VALUTA- OG RENTEDERIVATER

Rentebytteavtaler, valutabytteavtaler og valutaterminer

Verdsettelse av rente- og valutabytteavtaler samt valutaterminer skjer gjennom bruk av verdsettelsesteknikker der forventede fremtidige kontantstrømmer diskonteres til nåverdier. Beregning av forventede kontantstrømmer og diskontering av disse skjer ved bruk av observerte markedsrenter for de ulike valutaer (swaprentekurve) og observerte valutakurser (hvorav forward valutakurser avledes). Beregnede nåverdier kontrolleres mot tilsvarende beregninger fra motparter i kontraktene.

NOTE 28 FINANSIELL RISIKOSTYRING

Agder Energi er gjennom sin virksomhet eksponert for markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. I det følgende redegjøres det nærmere for disse risikotypene og hvordan de styres.

MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko vil i hovedsak være knyttet til kraftpriserisiko, valutarisiko og renterisiko. Risikostyringen i Agder Energi fokuserer på hele porteføljer av kontrakter og ikke spesifikt på kontrakter som faller inn under virkeområdet til IAS 39.

For både sikrings- og tradingformål er det etablert interne retningslinjer for grad av eksponering i markedet. Ansvar for den kontinuerlige oppfølgingen av tildelte fullmakter og rammer ligger i selskapets back- og middleoffice funksjon. Rammene for handel med både finansielle og fysiske kontrakter overvåkes systematisk og rapporteres jevnlig, både til selskapets ledelse og til konsernets enhet for risikostyring.

MARKEDSRISIKO KRAFTPRIS

Produksjonsportefølje

Agder Energis vannkraftproduksjon er utsatt for både pris- og mengderisiko fordi både fremtidig pris og tilsig er ukjent. Produksjonsporteføljen har til hensikt å ivareta vannkraftproduksjonen og risiko i tilknytning til denne.

Nettoeksponeringen i porteføljen består av forventet fremtidig produksjon, kjøps- og salgsforpliktelser under langsiktige fysiske kontrakter, samt kontrakter på Nasdaq og bilaterale finansielle kontrakter. Omfanget av bilaterale finansielle kontrakter er begrenset.

Agder Energi inngår salgavtaler og handler med ulike finansielle instrumenter for å sikre kraftsalgsinntektene. Dette bidrar til å stabilisere selskapets inntekter fra år til år, noe som anses ønskelig med tanke på den store usikkerheten som er knyttet til kraftprisen. I sikringshandelen tas det hensyn til både konsernets risikoholdning og kraftprisforventning. For risikostyringsformål ses finansielle og fysiske kontrakter under ett.

De fysiske salgsforpliktelsene i porteføljen består av kontrakter inngått på kommersielle vilkår, konsesjonskraftforpliktelser samt diverse frikraft- og erstatningskraftavtaler. De kommersielle avtalene har ulik varighet og er avsluttet innen utgangen av 2030. Konsernet har avtaler om erstatningskraft som er evigvarende og konsesjonskraftavtalene er også evigvarende. Disse evigvarende avtalene utgjør mindre enn ti prosent av konsernets middelproduksjon.

Sluttbrukerportefølje

Med sluttbrukervirksomhet menes salg til private konsumenter, offentlig virksomhet og private bedrifter. Det inngås både fysiske og finansielle kontrakter. Fysiske kontrakter leveres hovedsakelig til spotpris, variabel pris eller fast pris. Løpende leveranser av kraft skjer ved innkjøp til spotpris. Flere av de fysiske kontraktene som inngås har en volumfleksibilitet. For noen av de finansielle kontraktene som er inngått med sluttkunder, er det inngått back-to-back-avtaler på Nasdaq eller med andre motparter. Det tilbys også ulike fondskraftprodukter til kunder hvor det foretas finansielle handler på Nasdaq med utgangspunkt i de forventede fysiske leveransene.

Nettoeksponeringen i sluttbrukerporteføljene består av de til enhver tid oppdaterte salgsforpliktelser med ulik bindingstid for pris, samt kontrakter på Nasdaq og bilaterale finansielle kontrakter. I all hovedsak har de løpetider som ligger innenfor tre år. Porteføljen skal minimere kraftpriserisiko og sikre verdien av fremtidige inntekter fra dette området. Sluttbrukerporteføljen har en netto finansiell kjøpsposisjon.

Sluttbrukervirksomheten eksponeres for kraftpriserisiko når det avtales faste priser med sluttbruker og der endringer i flytende priser må varsles til sluttbrukerne med en viss frist. Når det foreligger slik priserisiko, sikres priser gjennom inngåelse av finansielle kontrakter på Nasdaq eller internt mot konsernets produksjonsportefølje. Det er fastsatt rammer for maksimal volumeksponering. Det rapporteres til ledelsen hvilken eksponering man har i forhold til de fastsatte rammer. Sluttbrukerporteføljene er også eksponert for en mengderisiko ved at mange fysiske fastpriskontrakter har volumfleksibilitet. Basert på erfaring, kunnskap om normale sesongsvingninger og kunnskap om andre spesifikke forhold som påvirker sluttbrukernes strømforbruk, gjøres det beregninger av hvilke volumer som kan forventes brukt, og som det må inngås sikringsforretninger for.

Tradingporteføljer

Agder Energi har ulike porteføljer for trading som forvaltes uavhengig av selskapets forventede kraftproduksjon. Alle tradingkontraktene vurderes til virkelig verdi.

I risikostyringen av disse porteføljene er VaR-beregninger det viktigste redskapet. Den økonomiske eksponeringen er til enhver tid begrenset i forhold til produksjonsporteføljen. Fullmakter for krafthandel er basert på beløpsgrenser for eventuelle tap. Risikostyringen er på operativt nivå fokusert på å minimere slike eventuelle tap.

Prissensitivitet kraft

Effekt på resultat av verdiendring på eiendeler og gjeld til virkelig verdi ved endring i kraftpriser

(Beløp i mill. kr)	Endring kraftpriser	
	-10 %	10 %
Sum endring i resultat før skatt	228	-228

Tabellen viser en partiell risikoanalyse av hvordan konsernets resultat før skatt påvirkes av verdiendringer på eiendeler og gjeld som følge av et parallelt skift i terminprisene på kraft med minus/plus 10 %. Analysen omfatter kun eiendeler og gjeld som etter IAS 39 er vurdert til virkelig verdi.

MARKEDSRISIKO - VALUTA

Agder Energi er utsatt for valutarisiko gjennom produksjonsvirksomheten og sluttbrukervirksomheten.

Den vesentligste valutaeksponeringen oppstår i produksjonsvirksomheten som følge av salg av fysisk kraft. Omsetningen på Nord Pool Spot gjøres opp i euro og i tillegg har Agder Energi inngått langsiktige kraftsalgsavtaler med oppgjør i euro. Ut over dette oppstår valutarisiko som følge av at finansiell handel på Nasdaq OMX også gjøres opp i euro.

Valutaeksponeringen fra kraftproduksjonen de kommende årene sikres innenfor gitte rammer. Valutasikringen kan skje uavhengig av sikring av kraftpris.

I sluttbrukervirksomheten skjer innkjøpet av kraft på Nord Pool Spot og gjøres opp i euro. Det oppstår derfor valutarisiko når det inngås salgsavtaler med kunder til fast pris i norske kroner. Valutarisikoen knyttet til slike fastpriskontrakter overføres til morselskapet og forvaltes på konsernnivå.

Oppfølging av at handel i valutainstrumenter skjer i henhold til vedtatte strategier og rammer gjøres av en uavhengig risikofunksjon.

Kurssensitivitet på valutaderivater fremgår av tabellen nedenfor:

Effekt på resultat av verdiendring på eiendeler og gjeld til virkelig verdi ved endring i valutakurs

(Beløp i mill. kr)	Endring valutakurs (NOK/EUR)	
	-5 %	5 %
Sum endring i resultat før skatt	290	-290

Tabellen viser en partiell risikoanalyse av hvordan konsernets resultat før skatt påvirkes av verdiendringer på eiendeler og gjeld som følge av et parallelt skift i valutakursen NOK/EUR på minus/plus 5 %. Med minus menes at norske kroner styrker seg målt mot euro. Analysen omfatter verdiendring på valutaterminer, basisswaper, valutalån, kraftderivater samt langsiktige kraftavtaler som regnskapsføres til virkelig verdi etter IAS 39.

MARKEDSRISIKO RENTE

Det alt vesentlige av renterisikoen er knyttet til innlånsporteføljen. Konsernet har i tillegg en motgående renteeksponering knyttet til skjermingsrenten i grunnrenteskattregimet og i referanserenten ved fastsettelse av inntektsrammen til nettvirksomheten. Rentebytteavtaler brukes for å oppnå ønsket renteeksponering på konsernets låneportefølje. Rentebindingsperioden styres ved valg av rentebinding på lån og rentederivater.

Rentebinding måles ved modifisert durasjon innenfor en definert ramme på 1 til 5 år. Durasjonen ved årsskiftet var 3,0 år. Valgt strategi har en målsetting om å gi lavest mulig netto finanskostnader over tid med en akseptabel risiko. Strategien er innrettet mot utnyttelse av konsernets naturlige sikringer i renteeksponeringen i inntektsrammen for nettvirksomheten og i skjermingsrenten i beregningen av grunnrenteskatten for produksjonsvirksomheten. Ansvar for inngåelse av posisjoner ligger hos konsernets sentrale finansavdeling. Eksponeringen mot renterisiko måles. Hvilken renteeksponering som eksisterer i forhold til fastsatte rammer i finansstrategien rapporteres månedlig til konserndirektør økonomi, finans og risiko. I tillegg følges renteeksponering opp som en del av konsernets risikorapport til konsernstyret.

Effekt på resultat ved endring i rentenivå

(Beløp i mill. kr)	Endring rente	
	-1 prosentpoeng	1 prosentpoeng
Endring rentekostnad (- innebærer økt kostnad)	63	-63
Resultatført verdiendring rentederivater	-154	140
Sum endring i resultat før skatt	-91	77
Verdiendring på sikringsinstrument, kontantstrømsikring	-67	60
Sum endring i totalresultat (før skatt)	-158	137

Tabellen viser en partiell risikoanalyse av hvordan konsernets resultat før skatt påvirkes av et parallelt skift i rentekurven med pluss/minus 1 %-poeng. I tillegg vises effekt på andre inntekter og kostnader som følge av at enkelte rentederivater er utpekt som sikringsinstrument i kontantstrømsikring. Alle effekter er vist før skatt. Analysen omfatter kun rentebærende gjeld som etter IAS 39 er vurdert til amortisert kost samt rentederivater.

Spesifikasjon av renter pr. valuta

	2015	2014
Nominell gjennomsnittlig rente, norske kroner	3,4 %	3,7 %
Nominell gjennomsnittlig rente, euro	3,0 %	3,1 %

Rentebinding låneportefølje

(Beløp i mill. kr)	1-3 år	3-5 år	Over 5 år	Sum
Lån i norske kroner	1 185	593	222	2 000
Lån i euro	162	129	711	1 002
Sum	1 347	722	933	3 002

Tabellen over viser rentebinding ut over ett år. Både pålydende på fastrentelån og pålydende på renteswaper som bytter fra flytende rente til fastrente inngår i tabellen.

KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er risikoen for at en part i en finansiell eller fysisk handel vil påføre den annen part et finansielt tap ved ikke å innfri sine forpliktelser. Agder Energi påtar seg motpartsrisiko ved salg av kraft, distribusjon av kraft (nettleie) og ved salg av andre varer og tjenester. Ved handel med finansielle instrumenter foreligger det også motpartsrisiko. Hoveddelen av inngåtte finansielle kraftkontrakter cleares på Nasdaq. For disse kontraktene antas liten motpartsrisiko. For alle andre inngåtte kraftkontrakter fastsettes rammene mot den enkelte motpart med utgangspunkt i en intern kredittrating. Denne er blant annet basert på finansielle nøkkeltall. Motpartene blir her gruppert i ulike klasser som tildeles en ramme for eksponering. Bilaterale kontrakter er underlagt rammer for hver motpart både med hensyn til beløp og varighet.

For å redusere kredittrisikoen benyttes i noen tilfeller bankgarantier ved inngåelsen av en avtale. Morselskapsgarantier benyttes også. I slike tilfeller vurderes og kategoriseres morselskapet på ordinær måte. Agder Energi har gode oppfølgingsrutiner for at utestående fordringer innbetales i henhold til avtale. Aldersfordelte kundelister følges opp kontinuerlig. Hvis en kontraktsmotpart får betalingsproblemer følges særskilte prosedyrer. Historisk har Agder Energi hatt små tap på fordringer.

Rammene for eksponering mot enkeltmotparter overvåkes og rapporteres jevnlig. Den samlede motpartsrisikoen beregnes og rapporteres i tillegg til at den konsolideres på konsernnivå.

Maksimal kredittrisiko av energiderivater er tilnærmet lik de bokførte verdier innregnet i balansen. For energiderivater er kredittrisiko redusert for alle kontrakter som er handlet over Nasdaq ved at motparter har stilt sikkerheter i form av kontantdepot eller bankgarantier. For bilaterale kontrakter, herunder langsiktige kraftkontrakter med industrikunder, er det normalt ikke stilt slike sikkerheter.

LIKVIDITETSRISIKO

Agder Energi påtar seg likviditetsrisiko ved at løpetiden på finansielle forpliktelser ikke samsvarer med den kontantstrømmen som eiendelene genererer, samt ved variasjon i sikkerhetskrav knyttet til finansielle kontrakter i terminmarkedet (Nasdaq). Agder

Energi håndterer risikoen gjennom likviditetsprognoser og simuleringer, samt etablering av likviditetsrammer. Agder Energi har etablert lånerammer i bank på 1 000 mill. kr for å dekke refinansieringsrisiko. Rammene er av en størrelse som gir tilstrekkelig tid til å etablere alternativ finansiering. I tillegg er det avtalt ramme for bankgaranti på 125 mill. euro for å dekke sikkerhetskrav i forbindelse med krafthandel, samt kassekredittramme på 500 mill. kr til dekning av løpende drift. Alle rammene var ubenyttet ved årsskiftet. Agder Energi anses i kapitalmarkedet å ha lav kredittrisiko og har god tilgang til kredittmarkedet.

Likviditetsrisiko følges opp regelmessig og ansvaret for å sørge for tilstrekkelig likviditet innenfor rammene i finansstrategien ligger hos konsernets sentrale finansavdeling. Nøkkeltall for likviditetsrisiko inngår som en del av konsernets risikoreport til styret. Det er målsatt nøkkeltall for minimum gjenværende løpetid for låneporteføljen, minimum andel låneforfall innenfor ett år dekket av lånerammer i bank, minimum likviditetsreserve, samt utnyttelse av sikkerhetsrammer for krafthandel.

Forfallsplan forpliktelser

(Beløp i mill. kr)	Forfall 2016	Forfall 2017	Forfall 2018	Forfall 2019	Forfall 2020	Forfall etter 2020	Forfall ikke spesifisert
Obligasjonslån og gjeld til kredittinstitusjoner	1 195	1 420	955	1 350	1 350	2 205	0
Sertifikatlån og kassekreditt	550	0	0	0	0	0	0
Rentebetalinger	259	230	212	175	140	335	0
Sum rentebærende gjeld	2 004	1 650	1 167	1 525	1 490	2 540	0
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet	220	202	96	19	22	0	939
Øvrig kortsiktig rentefri gjeld	1 370	0	0	0	0	0	0
Sum ikke rentebærende gjeld	1 590	202	96	19	22	0	939
Totalt	3 594	1 852	1 263	1 544	1 512	2 540	939

Spesifikasjon av valutafordeling for lån

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Lån i norske kroner *	7 408	6 780
Lån i euro	1 617	1 519
Sum	9 025	8 299

* Konsernet har et obligasjonslån på 100 mill. USD. Lånet er presentert under lån i norske kroner, siden konsernet har inngått swaper som medfører at konsernet ikke har noen USD-eksponering knyttet til lånet. Se note 29 om regnskapsmessig sikring.

Lån i euro benyttes som kontantstrømsikring for fremtidige inntektsstrømmer i euro, men sikringsbokføring benyttes ikke.

Kredittrammer i bank

Morselskapet har avtale om langsiktige kommitterte kredittrammer i bank på 1 000 mill. kr for å understøtte det kortsiktige låneprogrammet ved eventuelle urolige finansmarkeder. Videre har morselskapet avtale med bank om konsernkontosystem med tilhørende kassekredittramme på 500 mill. kr. Ubenyttede samlede kredittrammer var ved årsskiftet 1 500 mill. kr.

NOTE 29 REGNSKAPSMESSIG SIKRING

Agder Energi har enkelte rentebytteavtaler koblet opp mot spesifikke lån og som inngår i kontantstrømsikring, dvs. at Agder Energi bytter fra flytende til fast rente. Sikret pålydende utgjør 91 mill. euro.

Ut over dette har konsernet to basisswaper som kvalifiserer for regnskapsmessig sikring. Konsernet har utstedt en fastrenteobligasjon i USD med forfall i 2017. Til denne er det inngått swaper som medfører at Agder Energi mottar fast rente i USD og betaler en kombinasjon av fast og flytende rente i NOK. Regnskapsmessig er disse swapene ansett for å være en virkelig verdi-sikring hvor man sikrer fra fast rente i USD til flytende rente i NOK. For en av disse swapene mottar konsernet fast rente i USD og betaler fast

rente i NOK. For regnskapsmessige formål anses denne swapen for delvis å være et bytte fra fast rente USD til flytende rente NOK, og denne delen av swapen er utpekt som en virkelig verdi-sikring. Videre anses den for å være et bytte fra flytende rente NOK til fast rente NOK, og denne delen av swapen er utpekt som en kontantstrømsikring.

I tillegg til ovennevnte hadde Agder Energi frem til utgangen av 2013 utpekt lån på 168 mill. euro som kontantstrømsikring av svært sannsynlige fremtidige kraftinntekter. Fra og med 2014 valgte Agder Energi å ikke tilfredsstille dokumentasjonskravene for sikringsbokføring av valutalånene. Sikringsbokføring for disse lånene ble dermed avsluttet ved inngangen til 2014. Urealiserte valutatap på lånene som har oppstått i perioden med sikringsbokføring vil reverseres over resultatet i samme periode som de sikrede kraftinntektene oppstår.

For øvrige økonomiske sikringsforhold tilfredsstiller ikke konsernet de omfattende dokumentasjonskrav som IFRS-reglene krever for å anvende sikringsvurdering i regnskapet.

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Virkelig verdi av derivater utpekt som sikringsinstrument		
Derivater utpekt som sikringsinstrument i virkelig verdi-sikring	321	189
Derivater utpekt som sikringsinstrument i kontantstrømsikring	-103	-112
Sum virkelig verdi av derivater utpekt som sikringsinstrumenter	218	77
Virkelig verdi-sikringer		
Verdiendring på sikringsinstrument i virkelig verdi-sikring	132	142
Verdiendring på sikringsobjekt i virkelig verdi-sikring, sikret risiko	-132	-142
Sikringsineffektivitet innregnet i resultatregnskapet	0	0
Kontantstrømsikringer		
Verdiendring ført over totalresultatet	8	-95
Sum verdiendring på sikringsinstrument innregnet i utvidet resultatregnskap	8	-95
Sikringsineffektivitet kontantstrømsikring innregnet i resultatregnskapet	0	0

NOTE 30 PANTSTILLELSER, FORPLIKTELSER OG GARANTIANSVAR

Pantstillelser

Agder Energi AS har ingen pantesikret gjeld. Pantesikret gjeld i datterselskaper er 1 mill. kr. I tillegg er 18 mill. kr i leasingforpliktelser klassifisert som finansiell leasing og dermed balanseført. Konsernet har 4 mill. kr i bundne midler som sikkerhet for finansiell krafthandel.

Forpliktelser og garantiansvar

Agder Energi har ingen misligholdsklausuler knyttet til finansielle nøkkeltall i sine låneavtaler.

Agder Energi har i låneavtaler avgitt negativ pantsettelseserklæring som omfatter datterselskapene. Dette innebærer at eventuell ny pantsettelse krever samtykke fra långiverne.

Agder Energi har bankgarantier som ikke er balanseført på 506 mill. kr. Av dette vedrører 314 mill. kr finansiell kraftutvekslingsavtale, 35 mill. kr er garantier knyttet til krafthandel, 52 mill. kr er knyttet til skattetrekk og 105 mill. kr er knyttet til kontraktsgarantier.

Garantier avgitt av morselskapet for datterselskapers eksterne forpliktelser utgjorde ved årsskiftet 9 mill. kr.

Kontraktforpliktelser

Konsernet har til enhver tid flere pågående investeringsprosjekter som innebærer forpliktelser til å oppfylle kontrakter med underleverandører. I tillegg har konsernet forpliktelser gjennom eierskap i felleskontrollert virksomhet og vassdragsreguleringsforeninger, jf. note 16.

Agder Energi Varme har inngått en langsiktig avtale om kjøp av varme fra det kommunalt eide selskapet Returkraft. Varmeavtalen som har en varighet på 20 år med opsjon på forlengelse, innebærer at Agder Energi Varme fra 2010 har forpliktet seg til å kjøpe et avtalt volum fra Returkrafts avfallsforbrenningsanlegg i Kristiansand.

Agder Energi har siden 2010 hatt hovedkontoret sitt i leide lokaler på Kjøita i Kristiansand. Det er inngått en 15 + 5 års leieavtale på bygget med utleier KN Kjøita AS. Selskapene i Otera holder hovedsakelig til i leide lokaler. I tillegg har flere selskaper i konsernet leasingavtaler for biler. Kostnadsført leiebeløp for disse avtalene utgjorde 62 mill. kr i 2015.

NOTE 31 BETINGEDE UTFALL OG HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Agder Energi har en omfattende virksomhet og vil derfor kunne være involvert i større eller mindre tvistesaker.

Betingede utfall

Skatt

Sentralskattekontoret for storbedrifter har stilt spørsmål ved den skattemessige behandlingen av en frikraftavtale i Agder Energi Vannkraft. Selskapet har kommentert og imøtegått skattekontorets foreløpige vurdering. Dersom skattekontorets forståelse av skattereglene legges til grunn, vil selskapet måtte kostnadsføre et skattebeløp tilsvarende ca. 20 mill. kr. På grunn av negativ grunnrenteinntekt til fremføring er kontantstrømeffekten imidlertid beskjedent.

Sluttoppgjør kraftutbygging

Kraftutbyggingsprosjektet Brokke Nord og Sør, Skarg kraftverk ble ferdigstilt i mai 2014. Otra Kraft DA var byggherre for prosjektet. Gjennomføringen av prosjektet skjedde i regi av to hovedentreprenører. Den ene hovedentreprenøren var ansvarlig for overføringene i Brokke Sør. Den andre hovedentreprenøren var ansvarlig for utbyggingen av Skarg kraftverk, overføringene til inntaksmagasinet til Skarg kraftverk og dam Sarvsfoss.

Otra Kraft, der Agder Energi har en eierandel på 68,6 prosent, ble i desember 2015 stevnet av hovedentreprenøren som hadde ansvaret for utbyggingen av Skarg kraftverk, overføringene til inntaksmagasinet til Skarg kraftverk og dam Sarvsfoss. Denne delen av prosjektet hadde en total kontraktssum på 472 mill. kr. I stevningen krever hovedentreprenøren at Otra Kraft skal betale et tillegg til mottatt sluttoppgjør på opptil 186 mill. kr. Otra Kraft på sin side har holdt tilbake et beløp tilsvarende 8 mill. kr i sluttoppgjøret til dekning av krav mot hovedentreprenøren.

Otra Kraft anser at hovedentreprenøren har mottatt det vederlaget som han har krav på. Med grunnlag i denne vurderingen er det ikke foretatt avsetninger i Agder Energis regnskap for 2015. Dersom hovedentreprenøren skulle få dom for sitt krav, vil Agder Energis andel av kostpris øke med ca. 133 mill. kr.

Hendelser etter balansedagen

Agder Energi har i 2016 solgt sin eierandel på 20,9 % i Fosen Vind. Videre er datterselskapet Bjerkreim Vind også solgt. Transaksjonene har ikke hatt vesentlige resultateffekter.

Det har ikke intrådt andre hendelser i 2016 som har vesentlig innvirkning på Agder Energis finansielle stilling eller resultat.

NOTE 32 YTELSER TIL LEDELSEN, MV.

Styret

Godtgjørelse til styret og bedriftsforsamlingen for 2015 var henholdsvis 967 500 kroner og 16 000 kroner. I 2014 utgjorde godtgjørelsen henholdsvis 1 102 500 kroner og 10 000 kroner. Styremedlemmene har ingen avtaler som gir dem rett til særskilt vederlag i form av bonus, overskuddsdeling eller opsjoner dersom de fratrer.

Alle de oppgitte godtgjørelsene er eksklusiv arbeidsgiveravgift.

Styret

(Beløp i kr)	Styrehonorar
Lars Erik Torjussen, styreleder	200 000
Katja Lehland, nestleder (01.01.-20.05.15)	62 500
Bente Z. Rist, styremedlem	110 000
Leif Atle Beisland, styremedlem	110 000
Steinar Bysveen, styremedlem*	0
Steinar Asbjørnsen, styremedlem*	0
Marit Grimsbo, styremedlem*	0
Siw Linnea Poulsson, styremedlem*	0
Johan Ekeland, ansattvalgt styremedlem	110 000
Øyvind Østensen, ansattvalgt styremedlem	110 000
Gro Granås, ansattvalgt styremedlem	110 000
Tore Kvarnes, ansattvalgt styremedlem	110 000

* Ansatte i Statkraft har ikke fått utbetalt styregodtgjørelse.

Det er ikke utbetalt noen særskilt godtgjørelse til det styreoppnevnte revisjonsutvalget i 2015.

Godtgjørelse til vararepresentanter til styret har i 2015 vært på 45 000 kroner.

Ingen av styremedlemmene mottok godtgjørelse fra andre selskaper i konsernet med unntak av ansattrepresentantene som mottar lønn for ordinært arbeid. Deres ytelser som ansatte i Agder Energi er ikke inkludert ovenfor. Ingen i styret har lån i selskapet.

Konsernledelsen

(Beløp i hele 1 000 kr)	Grunnlønn	Annen godtgjørelse 1)	Sum skattepliktig inntekt	Pensjonskostnad
Tom Nysted - konsernsjef	2 733	131	2 864	1 052
Pernille K. Gulowsen - konserndirektør økonomi, finans og risiko	1 720	111	1 831	627
Steffen Syvertsen - konserndirektør RO marked og forretningsutvikling	1 877	111	1 988	76
Frank Håland - konserndirektør organisasjon og fellestjenester	1 721	111	1 832	77
Jan Tønnessen - konserndirektør RO vannkraft	1 723	111	1 834	90
Edvard Lauen - konserndirektør RO kraftforvaltning	2 166	127	2 293	898

1) Annen godtgjørelse inkluderer bilgodtgjørelse, mobiltelefon og andre mindre godtgjørelser. For konsernsjef er det stilt leilighet til disposisjon i Kristiansand.

Lån/sikkerhetsstillelse og opsjonsordninger

Ingen medlemmer av konsernledelsen har lån i eller sikkerhetsstillelse fra selskapet. Selskapet har ikke noen opsjonsordninger for ledelse og de øvrige ansatte.

Bonus- og pensjonsavtaler

Konsernledelsen har ingen bonusavtaler for 2015.

Konsernsjef har en pensjonsavtale hvor han kan fratrukke ved fylte 67 år med 66 % av pensjonsgrunnlaget. Pensjonsgrunnlaget beregnes ut fra fastlønn, og pensjonskostnadene inkluderer alderspensjonsytelser utover 12G som ikke dekkes av Folketrygden og offentlig tjenstepensjonsordning. Det er krav om 30 års opptjening. Stillingen som konsernsjef fratrukes ved fylte 67 år, men hvor både selskapet og konsernsjef i perioden fra 62 år til fylte 67 år kan beslutte at han skal fratrukke som konsernsjef. Oppsigelsestiden er 6 måneder.

For de andre i konsernledelsen er avtalt oppsigelsestid 6 måneder. Det foreligger ingen avtaler om etterlønn. Konserndirektørene Pernille K. Gulowsen og Edvard Lauen har en avtalt pensjonsytelse på 66 % av pensjonsgrunnlaget ved fratredelse ved fylte 67 år. Det

er krav om 30 års opptjening. Disse to har pensjonsavtaler der pensjonsgrunnlaget beregnes ut fra fastlønn, og pensjonskostnadene inkluderer alderspensjonsytelser utover 12G som ikke dekkes av Folketrygden og offentlig tjenstepensjonsordning. Jan Tønnessen, Steffen Syvertsen og Frank Håland har en innskuddsbasert pensjon som følger konsernets ordning.

NOTE 33 NÆRSTÅENDE PARTER

Alle datterselskaper og felleskontrollerte virksomheter som angitt i note 16 er nærstående parter av Agder Energi. Personer som angitt i note 32 og som inngår i konsernets ledelse eller styre, er også nærstående parter av Agder Energi.

Agder Energis største eier er Statkraft Industrial Holding med 45,525 % av aksjene. Salg til selskap i Statkraft-konsernet utgjorde 69 mill. kr i 2015 og 26 mill. kr i 2014. Kjøp fra disse selskapene utgjorde 76 mill. kr i 2015 og 37 mill. kr i 2014. Statkraft Industrial Holding AS er også medeier i flere av de felleskontrollerte virksomhetene hvor Agder Energi har eierandeler.

Alle transaksjoner med nærstående parter er inngått til markedsmessige vilkår.

NOTE 34 TILGANG OG AVGANG AV VIRKSOMHET SAMT UTKJØP AV MINORITETER

Kjøp av virksomhet

Følgende tilganger av virksomheter fant sted i 2015 og 2014. Alle tilganger er regnskapsmessig behandlet etter oppkjøpsmetoden. Oversikten inkluderer ikke kapitalutvidelser eller annen finansiering fra Agder Energi.

Tilganger 2015

Selskap	Land	Kjøpt %-andel i 2015	Eierandel i % pr. 31.12.2015	Virksomhet
Otera Sverige AB	Sverige	24,0	100,0	Finansielle investeringer
NetNordic Enterprise Communications AS	Sverige	100,0	100,0	Telecom

Samlet kostpris for andeler kjøpt i 2015 utgjør 46 mill. kr.

Tilganger 2014

Selskap	Land	Kjøpt %-andel i 2014	Eierandel i % pr. 31.12.2014	Virksomhet
Baltic Hydroenergy AS	Norge	34,1	100,0	Vannkraft
Cleanpower AS	Norge	100,0	100,0	Salg av turbiner

Samlet kostpris for andeler kjøpt i 2014 utgjør 14 mill. kr.

Salg av virksomhet

Agder Energi har i 2015 ikke solgt datterselskaper eller virksomhet.

I 2014 ble Otera Elektro AS solgt. Resultat fra ikke videreført virksomhet i 2014 gjaldt Otera Elektro. Avtale om salg ble inngått i april 2014 og transaksjonen ble gjennomført i juni samme år.



Oppstillingen nedenfor viser hvordan resultat fra ikke videreført virksomhet fremkommer, fordelt mellom drift frem til avhendings-tidspunktet og resultat fra salg:

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Driftsinntekter	0	147
Driftskostnader	0	-163
Driftsresultat	0	-16
Skattekostnad	0	3
Resultat etter skatt	0	-13
Resultat fra salg av ikke videreført virksomhet	0	-20
Skatt av resultat fra salg av ikke videreført virksomhet	0	0
Resultat etter skatt fra ikke videreført virksomhet	0	-33
Netto kontantstrøm fra driften	0	-1
Netto kontantstrøm fra/til investeringsaktiviteter	0	11
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	0	0
Netto kontantstrøm fra ikke videreført virksomhet	0	10

NOTE 35 KONSERNETS SAMMENSETNING

Tabellen nedenfor viser hvilke selskaper som inngår i Agder Energi konsernet pr. 31.12.2015.

Datterselskap	Eierandel i %*	Land
Agder Energi Nett AS	100,0	Norge
Agder Energi Vannkraft AS	100,0	Norge
Agder Energi Kraftforvaltning AS	100,0	Norge
LOS AS	100,0	Norge
LOS Energy AB	100,0	Sverige
Otera AS	100,0	Norge
Otera Infra AS	100,0	Norge
Otera XP AS	100,0	Norge
Otera Sverige AB	100,0	Sverige
Otera AB	70,0	Sverige
Otera Ratel AB	100,0 (70,0)	Sverige
Otera Ratel AS	100,0 (70,0)	Norge
Agder Energi Varme AS	100,0	Norge
Norsk Varme- og Energiproduksjon AS	100,0	Norge
Baltic Hydroenergy AS	100,0	Norge
UAB Baltic Hydroenergy	100,0	Litauen
JSC Latgales Energetika	64,0	Latvia
Bjerkreim Vind AS	51,2	Norge
Stoaveien 14 AS	100,0	Norge
Stoa 192 AS	100,0	Norge
Stoa 234 AS	100,0	Norge
Trøngsla 8 AS	100,0	Norge
Åneveien 9 AS	100,0	Norge

*Tall i parentes angir indirekte eierandel for Agder Energi AS i de selskaper hvor det er minoritetsinteresser i mellomliggende selskaper.



Datterselskap	Eierandel i %*	Land
Agder Energi Venture AS	100,0	Norge
NEG AS	67,1	Norge
Norsk Energigjenvinning AS	100,0 (67,1)	Norge
NEG Skog AS	100,0 (67,1)	Norge
NEG Flis AS	100,0 (67,1)	Norge
Norsk Biobrensel AS	100,0 (67,1)	Norge
Norbio AB	100,0 (67,1)	Sverige
Norbio Energi AS	100,0 (67,1)	Norge
NetNordic Holding AS	59,4	Norge
NetNordic Bedriftskommunikasjon AS	100,0 (59,4)	Norge
NetNordic Bredbånd AS	100,0 (59,4)	Norge
NetNordic Services AS	100,0 (59,4)	Norge
NetNordic Finland OY	100,0 (59,4)	Finland
NetNordic AB	100,0 (59,4)	Sverige
NetNordic Enterprise Communications AB	100,0 (59,4)	Sverige
NetNordic Denmark AS	100,0 (59,4)	Danmark
NetNordic Enterprise Communications AS	100,0 (59,4)	Danmark
HPE Holding AS	100,0	Norge
Cleanpower AS	100,0	Norge
Bioenergy AS	67,9	Norge
Bio Energy Sales AS	100,0 (67,9)	Norge
Lahaugmoen Drift AS	100,0 (67,9)	Norge
Smart Grid Norway AS	90,6	Norge
Verdisikring Safety AS	100,0 (90,6)	Norge
Meventus AS	95,0	Norge
Meventus ApS	100,0 (95,0)	Danmark
Meventus AB	100,0 (95,0)	Sverige
ReSiTec AS	100,0	Norge
Netsecurity AS	81,9	Norge
AE Venture Energy AS	100,0	Norge
Enfo AS	100,0	Norge
Enfo Technology AS	100,0	Norge
Enfo Consulting AS	100,0	Norge

*Tall i parentes angir indirekte eierandel for Agder Energi AS i de selskaper hvor det er minoritetsinteresser i mellomliggende selskaper.

Bjerkreim Vind er solgt i 2016 uten vesentlige resultatmessige effekter.

Minoritetsinteresser

Hoveddelen av konsernets minoritetsinteresser er knyttet til de tre underkonsernene Otera AB, NEG AS og NetNordic Holding AS. Omsetning, resultat og de vesentligste balansestørrelser fremgår av tabellen nedenfor.

(Beløp i mill. kr)	Otera AB		NEG AS		NetNordic Holding AS	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Driftsinntekter	309	284	235	210	373	280
Resultat etter skatt	15	21	9	7	13	15
Minoritetens andel av resultat etter skatt	5	5	3	2	5	7
Eiendeler	136	98	138	128	160	118
Gjeld	249	30	100	98	107	79
Egenkapital 1)	-113	67	38	30	52	39
Minoritetens andel av egenkapital	0	16	13	10	21	18

1) Otera AB er et konsern hvor morselskapet er et rent holdingselskap, mens virksomheten utøves gjennom to datterselskaper. Konsernets negative egenkapital skyldes at morselskapet etter en virksomhetsoverføring er finansiert gjennom en selgerkreditt fra søsterselskapet Otera Sverige AB.

NOTE 36 ENDRING I REGNSKAPSPRINSIPP

Som beskrevet i regnskapsprinsippene har Agder Energi i 2015 endret prinsipp for regnskapsføring av nettleie som faktureres av sluttbrukervirksomheten på vegne av nettselskapene. Prinsippendringen er implementert retrospektivt. Tabellen nedenfor viser virkningen av endringen for 2014.

(Beløp i mill. kr)	Rapportert i årsregnskap for 2014	Endring	Omarbeidede sammenligningstall for 2014 i årsregnskap for 2015
Energisalg	5 814	-459	5 355
Energikjøp	3 083	-459	2 624

AGDER ENERGI AS

AGDER ENERGI AS

REGNSKAP OG NOTER

Klikk på teksten for å komme til ønsket sidetall

<i>Resultatregnskap</i>	90
<i>Balanse</i>	91
<i>Kontantstrømoppstilling</i>	92
<i>Regnskapsprinsipper</i>	93
<i>Noter</i>	95
<i>Revisjonsberetning</i>	105

NOTER

<i>Note 1 Transaksjoner og mellomværende med selskap i samme konsern</i>	95
<i>Note 2 Lønnskostnader, ytelser til ledelsen, mv.</i>	95
<i>Note 3 Pensjoner</i>	96
<i>Note 4 Honorar til ekstern revisor</i>	98
<i>Note 5 Andre driftskostnader</i>	98
<i>Note 6 Finansinntekter og finanskostnader</i>	98
<i>Note 7 Skatt</i>	99
<i>Note 8 Immaterielle eiendeler</i>	100
<i>Note 9 Varige driftsmidler</i>	100
<i>Note 10 Andre finansielle anleggsmidler</i>	100
<i>Note 11 Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper</i>	101
<i>Note 12 Betalingsmidler</i>	102
<i>Note 13 Egenkapital</i>	102
<i>Note 14 Rentebærende gjeld</i>	102
<i>Note 15 Annen kortsiktig rentefri gjeld</i>	103
<i>Note 16 Avsetning for forpliktelser</i>	103
<i>Note 17 Markedsmessig og finansiell risiko</i>	103
<i>Note 18 Betingede forpliktelser</i>	104
<i>Note 19 Pantstillelser, forpliktelser og garantiansvar</i>	104



RESULTATREGNSKAP

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Andre driftsinntekter	1	256	204
Sum driftsinntekter		256	204
Lønnskostnader	1, 2, 3	-178	-178
Avskrivninger og nedskrivninger	8, 9	-13	-21
Andre driftskostnader	1, 4, 5	-177	-154
Sum driftskostnader		-368	-353
Driftsresultat		-112	-149
Finansinntekter	1, 6	2 028	1 967
Finanskostnader	1, 6	-1 052	-687
Netto finansposter		976	1 280
Resultat før skattekostnad		864	1 131
Skattekostnad	7	-176	-243
Resultat etter skattekostnad		688	888
Disponering av resultat			
Foreslått utbytte	13	660	700
Overført annen egenkapital	13	28	188
Sum disponeringer		688	888
Resultat pr. aksje/resultat pr. aksje utvannet (kr)		255	329



BALANSE

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Immaterielle eiendeler	8	18	4
Varige driftsmidler	9	37	56
Investeringer i datterselskaper	11	3 274	3 285
Investeringer i tilknyttede selskaper	11	55	403
Andre finansielle anleggsmidler	10	7 259	6 648
Sum anleggsmidler		10 643	10 396
Fordringer	1	1 299	1 691
Betalingsmidler	12	919	224
Sum omløpsmidler		2 218	1 915
SUM EIENDELER		12 862	12 311
Innskutt egenkapital	13	1 907	1 907
Opptjent egenkapital	13	963	821
Sum egenkapital		2 870	2 728
Utsatt skatt	7	88	27
Avsetning for forpliktelser	3, 16	143	160
Langsiktig rentebærende gjeld	14	8 135	7 687
Sum langsiktig gjeld		8 366	7 874
Kortsiktig rentebærende gjeld	14, 17	550	300
Betalbar skatt	7	118	94
Annen kortsiktig rentefri gjeld	1, 13, 15	957	1 315
Sum kortsiktig gjeld		1 626	1 709
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		12 862	12 311

Kristiansand, 5. april 2016
I styret for Agder Energi AS

Lars Erik Torjussen

Lars Petter Maltby

Bente Z. Rist

Leif Atle Beisland

Steinar Bysveen

Marit Grimsbo

Steinar Asbjørnsen

Siw Linnea Poulsson

Johan Ekeland

Øyvind Østensen

Tore Kvarnes

Gro Granås

Tom Nysted
konsernsjef

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Kontantstrøm fra driften			
Resultat før skatt		864	1 131
Avskrivninger og nedskrivninger	6, 8, 9	170	21
Inntekter fra investeringer i datterselskaper		-1 104	-1 318
Betalte skatter		-90	-177
Endring netto driftskapital, mv.		-406	98
Netto kontantstrøm tilført fra driften		-566	-246
Investeringsaktiviteter			
Investeringer i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		-26	-18
Kjøp av virksomhet/finansielle investeringer og emisjoner i datterselskaper		-36	-28
Netto endring i utlån		-455	-933
Salg av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		7	1
Salg av virksomhet/finansielle investeringer		361	5
Netto kontantstrøm benyttet til investeringsaktiviteter		-149	-973
Finansieringsaktiviteter			
Opptak av ny langsiktig gjeld		1 450	2 325
Nedbetaling av langsiktig gjeld		-773	-1 336
Netto endring kortsiktig rentebærende gjeld		250	-600
Innbetaling av konsernbidrag		1 474	1 301
Utbetaling av konsernbidrag		-473	-84
Mottatt utbytte fra datterselskaper		182	0
Betalt utbytte		-700	-707
Netto kontantstrøm benyttet til finansieringsaktiviteter		1 410	899
Netto endring i betalingsmidler		695	-320
Betalingsmidler ved årets begynnelse		224	544
Betalingsmidler ved årets utgang		919	224

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Periodiserings-, klassifiserings- og vurderingsprinsipper

I samsvar med god regnskapsskikk bygger regnskapet på transaksjons-, opptjenings-, sammenstillings-, forsiktighets-, sikrings- og kongruensprinsippet. Ved usikkerhet anvendes beste estimat. Regnskapet utarbeides etter ensartede prinsipper som anvendes konsistent over tid. Forutsetning om fortsatt drift er lagt til grunn.

Prinsipper for inntekts- og kostnadsføring

Inntekter/kostnader resultatføres når de er opptjent/påløpt. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunkt. Tjenester inntektsføres i takt med utførelse.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter transaksjonstidspunktet, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel eller langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til gjenvinnbart beløp ved observert verdifall i henhold til foreløpig norsk regnskapsstandard om nedskrivning av anleggsmidler.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler er balanseført i den utstrekning kriteriene for balanseføring er oppfylt, med unntak av forskning og utvikling som kostnadsføres løpende. Dette innebærer at utgiftene til immaterielle eiendeler er balanseført når det er ansett som sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene knyttet til eiendelene vil tilflyte selskapet, og at man har kommet fram til en pålitelig måling av anskaffelseskost for eiendelen.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet økonomisk levetid. Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres som driftskostnader, mens påkostninger og utskiftninger tillegges driftsmidlenes kostpris og avskrives sammen med disse. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved kjøp av driftsmidlet.

Langsiktige finansinvesteringer

Aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter er oppført etter kostmetoden. Dette innebærer at aksjer/andeler balanseføres til kostpris og mottatt utbytte inntektsføres som annen finansinntekt. Mottatt konsernbidrag inntektsføres samme år som det avgis i datterselskap. Videre inntektsføres utbytte fra datterselskap samme år som det avsettes i datterselskap (gjennomgående utbytte). Investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom de er gjenstand for et verdifall som ikke anses for å være av forbigående karakter. Utbytte fra tilknyttede selskaper inntektsføres når utbytte er vedtatt.

Renteinstrumenter

Rentebytteavtaler er inngått for å tilpasse løpetiden og rentesensitiviteten i låneporteføljen innenfor de fastlagte rammer nedfelt i policy og strategi. Rentebytteavtalene styres samlet sammen med konsernets totale innlånsportefølje. Inngåtte avtaler i sikringsporteføljen fyller således kriteriene for sikringsbokføring, der alle resultatmessige effekter føres over leveringsperioden og verdien av porteføljen ligger utenfor balansen.

Valuta og valutainstrumenter

Finansavdelingen styrer konsernets samlede valutaeksponering. Agder Energi AS er til en viss grad motpart innad i konsernet når det ikke er hensiktsmessig å sikre valutaeksponering i datterselskaper direkte i markedet. Hvis morselskapet er gått inn som motpart i forbindelse med datterselskapers behov for å sikre seg mot effekten av valutasingninger knyttet til

kraftomsetningen, er disse kontraktene vurdert som en del av konsernets valuta-sikring. Disse kontraktene føres i balansen til virkelig verdi og verdiendringer resultatføres.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende, med fradrag for påregnelig tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Konsernkontoordning

Agder Energi AS inngår i konsernkontoordning med datterselskaper. Dette innebærer at konsernet har en felles bankkonto for plassering av kortsiktig likviditet og kortsiktige låneopptak. Renteinntekter og rentekostnader knyttet til konsernkontoordningen klassifiseres som eksterne i resultatregnskapet til selskapet.

Pensjoner

Ytelsespensjon

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang, osv. Pensjonsmidler er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen. Aktuarielle tap og gevinster (estimatavvik) gjennom året føres mot balansen ved slutten av året, slik at balansen til enhver tid reflekterer de fulle forpliktelser. Endringer i pensjonsforpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplaner, resultatføres umiddelbart for den delen av planendringen som er opptjent på endringstidspunktet. Pensjonskostnader og netto pensjonsforpliktelser inkluderer påslag for arbeidsgiveravgift.

Innskuddspensjon

For innskuddsbaserte ordninger tilsvarer pensjonskostnaden årets belastede premie/innskudd.

Skatter

Overskuddsskatt blir beregnet etter ordinære skatteregler. Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi, samt skattevirkninger av underskudd til fremføring. Utsatt skattefordel vil bare bli balanseført i den grad det er sannsynlig at fordelene vil bli realisert i fremtiden. Skatt knyttet til egenkapitaltransaksjoner føres mot egenkapitalen.

Gjeld

Agder Energi AS benytter amortisert kost, det vil si effektiv rentes metode, for føring av renter og gjeld. Effektiv rentes metode innebærer at lånets balanseførte verdi settes til summen av fremtidige kontant-

strømmer knyttet til lånet neddiskontert med den opprinnelige effektive renten beregnet for disse. Dette betyr at kostnader ved låneopptak går til fradrag når lånet balanseføres første gang, og gjennom lånets løpetid vil forskjellen mellom nominell rente (det som betales) og effektiv rente (det som kostnadsføres) føres mot lånet i balansen som en amortisering. Prinsippet innebærer i praksis at lånekostnader går til reduksjon på bokført lånesaldo, slik at man ikke bokfører gjelden til pålydende.

Foreslått utdelt utbytte fra Agder Energi AS avsettes som gjeld pr. 31. desember.

Usikre forpliktelser og betingede eiendeler

Det avsettes for usikre forpliktelser med sannsynlighetsutfall over 50 %. Avsetningen utgjør beste estimat av verdien av oppgjøret. Usikre forpliktelser med sannsynlighetsutfall under 50 %

opplyses om i note. Betingede eiendeler regnskapsføres ikke, men opplyses om i note dersom sannsynligheten er over 50 % for at selskapet vil motta et oppgjør. Beløpsfesting er unnlatt i de tilfeller dette samsvarer med god regnskapsskikk. God regnskapsskikk tilsier videre at den regnskapspliktige skal kunne regnskapsføre forpliktelser/gi opplysninger etter beste skjønn, uten at det skal kunne få konsekvenser for utfallet av en rettsvist.

Kontantstrømpstilling

Kontantstrømpstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Kontanter og kontant-ekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med forfallsdato kortere enn tre måneder fra anskaffelsesdato.



Agder Energi Venture eier ReSiTec som gjenvinner silisiumpulver fra solcelleindustrien og selger det i foredlet form til bl.a. produksjon av ildfast sten, keramer og elektronikk. Fra venstre Håkon Tanem, styremedlem i ReSiTec og porteføljeforvalter i Agder Energi Venture, Tor Øystein Repstad, styreleder i ReSiTec og adm. dir. i Agder Energi Venture og Knut Mørk, adm. dir. i ReSiTec.

NOTER

NOTE 1 TRANSAKSJONER OG MELLOMVÆRENDE MED SELSKAP I SAMME KONSERN

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Fordring og gjeld til selskap i konsern			
Andre finansielle anleggsmidler	10	6 825	6 248
Kundefordringer		56	13
Andre kortsiktige fordringer		1 225	1 664
Sum fordringer		8 106	7 926
Leverandørgjeld	15	1	1
Annen kortsiktig gjeld	15	153	475
Sum gjeld		154	476
Inntekter og kostnader fra selskap i konsern			
Andre driftsinntekter		236	176
Sum driftsinntekter		236	176
Andre driftskostnader		13	5
Sum driftskostnader		13	5
Inntekter fra investeringer i datterselskaper	6	1 104	1 319
Andre rente- og finansinntekter		267	211
Andre rente- og finanskostnader		65	45
Netto finansposter		1 306	1 484

NOTE 2 LØNNSKOSTNADER, YTELSE TIL LEDELSEN, MV.

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Lønnskostnader			
Lønn		128	143
Arbeidsgiveravgift		20	20
Pensjonskostnader inklusiv arbeidsgiveravgift	3	20	3
Andre ytelser og refusjoner		10	12
Sum		178	178
Antall årsverk pr. 31.12.		147	157

Når det gjelder ytelser til ledende ansatte og godtgjørelser til styret i Agder Energi AS henvises det til note 32 i konsernregnskapet.

NOTE 3 PENSJONER**Foretakets pensjonsordninger**

Foretaket har etablert ytelsesbasert tjenstepensjonsordning i Agder Energi pensjonskasse for personell ansatt før 1. april 2007. Denne pensjonsordningen fyller lovbestemte krav til offentlige tjenstepensjonsordninger. Personell ansatt etter nevnte dato har innskuddspensjon.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger

Foretaket har en offentlig pensjonsordning (sikrede pensjoner) for sine ansatte, som gir en bestemt fremtidig pensjonsytelse (ytelsesplan), basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Pensjonsforpliktelsen er beregnet i desember i regnskapsåret som et estimat på situasjonen pr. 31.12.2015 av uavhengig aktuar. Tilsvarende er brutto pensjonsmidler pr. 31.12.2015 estimert av ledelsen på samme tidspunkt (desember).

Estimatendringer oppstått i løpet av året er ført direkte i balansen og utgjør 114 mill. kr i økt egenkapital.

AFP-førtidspensjoner

Selskapet har ulike AFP-ordninger avhengig av om den ansatte er omfattet av ytelsesbasert alderspensjonsordning eller innskuddsbasert pensjonsordning.

Ansatte som er omfattet av offentlig, kollektiv pensjonsordning har i tillegg til tjenstepensjon en avtalefestet ordning for førtidspensjonering (AFP). Dette er en såkalt offentlig AFP-ordning etablert fra og med 2011. Det ytes ikke statstilskudd til ordningen. Selskapet er dermed ansvarlig for alle forpliktelser etter denne ordningen.

Ansatte som er omfattet av innskuddspensjonsordningen har krav på privat AFP. Denne AFP-ordningen finansieres med tilskudd fra arbeidsgiver. Årets tilskudd utgjorde 2,4 % (2,3 % i 2014). Ytterligere økninger kan forventes i årene fremover.

Aktuarielle forutsetninger

Ved beregning av pensjonskostnad og netto pensjonsforpliktelser er en rekke forutsetninger lagt til grunn (se tabell nedenfor). Diskonteringsrenten er fra og med 31.12.2012 basert på OMF-renten.

Foretaket legger til grunn sist oppdaterte versjon av aktuarselskapets tabell (Gap 07) for forventet gjennomsnittlig levealder, uførhet, mv.

Årets pensjonskostnader er beregnet som følger

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	16	15
Renteinntekter/rentekostnader av pensjonsfordring/forpliktelse	-1	0
Resultatført virkning av planendringer	0	-16
Arbeidsgiveravgift	2	2
Medlemsinnskudd	-1	-2
Årets pensjonskostnader ytelsesbasert ordning	17	0
Innskuddsbaserte pensjonsplaner (inkludert arbeidsgiveravgift)	3	3
Totale pensjonskostnader i årets resultat	20	3

Totale regnskapsførte pensjonskostnader omfatter også usikrede lederordninger.

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Brutto fondert pensjonsforpliktelse	342	422
Ufondert pensjonsforpliktelse	112	124
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12. inklusiv arbeidsgiveravgift	454	546
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	644	560
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	-190	-13

Endring i ytelsesbasert pensjonsforpliktelse

Netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse 01.01.	-13	21
Resultatførte pensjonskostnader	17	0
Konvertering av ansvarlig lån til innskutt kapital	0	-40
Foretakets tilskudd inklusiv arbeidsgiveravgift	-36	-22
Utbetalinger over driften	-2	-3
Estimatavvik gjennom året	-156	31
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	-190	-13

Pensjonsfordring	302	138
Pensjonsforpliktelse	112	124
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	-190	-13

Årets estimatavvik består av:

Gevinst(-)/tap(+) som følge av endringer i bestand	-42	15
Gevinst(-)/tap(+) ved endring i forutsetninger	-68	41
Meravkastning midler	-45	-25
Estimatavvik gjennom året innregnet i balansen	-156	31

Estimatendringer oppstått i 2015 skyldes i hovedsak lavere benyttet pensjonsregulering og meravkastning midler i ordningen.

Forutsetninger brukt til å fastsette pensjonsforpliktelse 31.12.

	2015	2014
Diskonteringsrente	2,50 %	3,00 %
Årlig lønnsvekst	2,25 %	3,00 %
Økning i grunnbeløp (G)	2,25 %	3,00 %
Årlig regulering av pensjoner	1,50 %	2,25 %
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid (sikret)	8,3	8,3
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid (usikret)	6,3	6,0

De benyttede forutsetninger ved beregning av pensjonsforpliktelsen samsvarer med siste veiledende forutsetninger pr. januar 2016, med unntak for diskonteringsrente som i siste veiledning utgjør 2,7 %. Den benyttede diskonteringsrenten på 2,5 % anses å være innenfor akseptabelt/normalt avvik fra det veiledende punktestimatet og det er derfor ikke innhentet oppdaterte beregninger. Bruk av siste punktestimat ville ha gitt en forventet nedgang i brutto pensjonsforpliktelser på ca. 2-3 %.

Antall personer som omfattes av pensjonsordningene

	2015	2014
Ytelsespensjon aktive	77	86
Ytelsespensjon, oppsatte rettigheter og pensjonister	316	308
Innskuddspensjon aktive	70	67
Aktive med krav på offentlig AFP og personell med førtidspensjon	73	81

NOTE 4 HONORAR TIL EKSTERN REVISOR

Totale honorarer til revisor for revisjon og øvrige tjenester utgjør som følger:

(Beløp i 1 000 kr eksklusiv mva.)	2015	2014
Lovpålagt revisjon	462	626
Andre attestasjonstjenester	0	41
Skatterådgivning	21	17
Andre tjenester utenfor revisjonen	11	51
Sum	494	735

NOTE 5 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Kostnader eiendom, leie maskiner og inventar	47	59
Kjøp av materiell og utstyr	3	3
Fremmede tjenester	101	80
Kontorkostnader, telefon, porto, mv.	4	3
Kostnader og godtgjørelser reise, diett, bil, mv.	7	6
Salgs- reklame-, representasjonskostnader, kontingenter og gaver	5	6
Øvrige driftskostnader	9	-4
Sum	177	154

NOTE 6 FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Inntekter fra investering i datterselskaper*	1 104	1 318
Resultat fra investering i tilknyttede selskaper	100	0
Agio	557	383
Andre rente- og finansinntekter	267	266
Sum finansinntekter	2 028	1 967
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	157	2
Disagio	557	365
Andre rente- og finanskostnader	338	320
Sum finanskostnader	1 052	687
Netto finansposter	976	1 280

* Resultat fra investering i datterselskaper består av avsatt utbytte, konsernbidrag fra datterselskaper samt gevinst ved salg av datterselskaper. Dette er inntektsført da disse postene anses å reflektere avkastning på investeringene.

NOTE 7 SKATT

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Skattekostnad består av		
Betalbar overskuddsskatt	160	221
Endring utsatt overskuddsskatt	20	34
Korreksjon tidligere års likning	-3	-12
Skattekostnad i resultatregnskapet	176	243
Betalbar skatt i balansen		
Resultat før skattekostnad	864	1131
Permanente forskjeller	-174	-158
Endring i midlertidige forskjeller	-100	-94
Konsernbidrag uten skatteeffekt	0	-59
Grunnlag betalbar overskuddsskatt	591	820
Betalbar overskuddsskatt	160	221
Avgitt konsernbidrag med skatteeffekt	-41	-128
Betalbar skatt i balansen	118	94
Avstemming av nominell skattesats mot effektiv skattesats		
Resultat før skattekostnad	864	1 131
Forventet skattekostnad etter nominell sats	233	305
Skatteeffekter av		
Ikke fradragsberettigede kostnader/ikke skattepliktige inntekter	-47	-58
Korreksjon tidligere års likning	-3	-4
Effekt endret skattesats	-7	0
Skattekostnad i resultatregnskapet	176	243
Effektiv skattesats	20 %	21 %
Spesifikasjon av midlertidige forskjeller/utsatt skattefordel		
Driftsmidler	-15	-16
Omløpsmidler/kortsiktig gjeld	258	87
Pensjonsforpliktelser	237	98
Derivater	-127	-70
Sum grunnlag utsatt skatt(+)/skattefordel(-) overskuddsskatt	354	99
Sum balanseført utsatt skatt(+)/skattefordel(-)	88	27
Bevegelse i netto utsatt overskuddsskatt gjennom året:		
Netto utsatt skatt(+)/skattefordel(-) 01.01.	27	4
Korrigert netto utsatt skatt(+)/skattefordel(-) ved fusjon	0	-3
Endring i netto utsatt skatt(+)/skattefordel(-) på poster ført mot egenkapital	42	-8
Endring i utsatt skatt(+)/skattefordel(-) innregnet i resultat	20	34
Netto utsatt skatt(+)/skattefordel(-) overskuddsskatt 31.12.	88	27
Årets endring i utsatt skatt på poster ført mot egenkapital		
Estimatavvik pensjon	-42	8
Sum endring	-42	8

NOTE 8 IMMATERIELLE EIENDELER

(Beløp i mill. kr)	Programvare
Anskaffelseskost 01.01.15	21
Tilgang	20
Avgang	0
Anskaffelseskost 31.12.15	41
Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12.15	21
Akkumulerte nedskrivninger pr. 31.12.15	2
Bokført verdi 31.12.15	18
Årets avskrivninger	6
Økonomisk levetid/avskrivningstid	3-8 år

NOTE 9 VARIGE DRIFTSMIDLER

(Beløp i mill. kr)	Eiendommer	Transp.midl. inventar, maskiner, mv.	Anlegg under utførelse	Sum varige drifts- midler
Anskaffelseskost 01.01.15	32	46	15	93
Tilgang	3	2	-15	-10
Avgang	3	1	0	4
Anskaffelseskost 31.12.15	32	47	0	79
Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12.15	7	27	0	34
Akkumulerte nedskrivninger pr. 31.12.15	0	8	0	8
Bokført verdi 31.12.15	25	12	0	37
Årets avskrivninger	2	5	0	7
Økonomisk levetid/avskrivningstid	25 år - avskrives ikke	3-8 år		

Negativ tilgang anlegg under utførelse på kr -15 mill. kr inngår i anlegg som er aktivert (tilgang) i note 8 Immaterielle eiendeler i 2015.

NOTE 10 ANDRE FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Lån til foretak i samme konsern	1	6 825	6 248
Lån til tilknyttede selskaper		2	119
Andre langsiktige fordringer 1)		130	143
Pensjonsfordringer	3	302	138
Sum finansielle anleggsmidler		7 259	6 648

1) Andre langsiktige fordringer inkluderer i hovedsak ansvarlig lån og selgerkreditt som ble gitt i forbindelse med salget av aksjene i Ventelo. I tillegg kommer garantistillelse mot Nasdaq.

NOTE 11 INVESTERINGER I DATTERSLSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER

(Beløp i mill. kr)	Forretnings- kontor	Selskapets egenkapital	Selskapets resultat	Eierandel og stemmeandel	Regnskapsført verdi*
Datterselskaper					
Agder Energi Vannkraft AS	Kristiansand	2 248	672	100 %	1 937
Agder Energi Kraftforvaltning AS	Kristiansand	33	2	100 %	20
Agder Energi Nett AS	Arendal	758	118	100 %	613
LOS AS	Kristiansand	325	74	100 %	324
Otera AS	Kristiansand	41	-17	100 %	137
Agder Energi Varme AS	Kristiansand	116	-4	100 %	125
Agder Energi Venture AS	Kristiansand	45	-19	100 %	68
Stoaveien 14 AS	Kristiansand	2	1	100 %	1
Stoa 192 AS	Kristiansand	1	1	100 %	2
Stoa 234 AS	Kristiansand	1	0	100 %	2
Trøngsla 8 AS	Kristiansand	3	0	100 %	2
Åneveien 9 AS	Kristiansand	1	0	100 %	1
Bjerkreim Vind AS 2)	Egersund	40	0	51 %	10
Baltic Hydroenergy AS	Kristiansand	22	0	100 %	34
Sum aksjer i datterselskaper					3 274

Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak 1)

Statkraft Agder Energi Vind DA***	Kristiansand	89	-28	38 %	2
Fosen Vind AS*** 2)	Trondheim	181	-26	21 %	38
North Connect KS**	Kristiansand	4	-10	22 %	4
North Connect AS**	Kristiansand	1	0	22 %	1
Steinsvik Kraft AS	Bergen	112	0	20 %	8
Grønn Kontakt AS	Kristiansand	1	-2	25 %	1
Teknova Invest AS	Kristiansand	0	-1	39 %	1
Sum tilknyttede og felleskontrollerte foretak					55

* Regnskapsført til laveste verdi av kostpris og virkelig verdi.

** Tilknyttet selskap.

*** Felleskontrollert foretak.

Agder Energi AS har i 2015 solgt sine andeler i Småkraft AS.

1) Egenkapital og resultat tilknyttede selskap og felleskontrollerte foretak er estimert for 2015.

2) Agder Energi har i 2016 solgt sin eierandel i Fosen Vind AS. I tillegg er datterselskapet Bjerkreim Vind AS solgt. Transaksjonene har ikke hatt vesentlige resultateffekter.

NOTE 12 BETALINGSMIDLER

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Kontanter, bankinnskudd og kortsiktige plasseringer	212	11
Bankinnskudd konsernkontosystem	707	213
Sum	919	224

Agder Energi AS har etablert skattetrekkgaranti på 52 mill. kr som omfatter morselskapet og datterselskapene. Videre har selskapet avtale med bank om konsernkontosystem med tilhørende kassekredittramme på 500 mill. kr. Datterselskaper som eies med mer enn 50 % er i det vesentlige deltakere i konsernkontosystemet og er solidarisk ansvarlig overfor banken for kassekreditten.

NOTE 13 EGENKAPITAL

(Beløp i mill. kr)	Note	Aksje- kapital	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum egen- kapital
Egenkapital 31.12.14		1 809	47	51	821	2 728
Estimatavvik pensjon	3	0	0	0	114	114
Årets resultat		0	0	0	688	688
Avsatt til utbytte	15	0	0	0	-660	-660
Egenkapital 31.12.15		1 809	47	51	963	2 870

For opplysninger om aksjekapital og aksjonærinformasjon henvises til note 20 i konsernregnskapet.

NOTE 14 RENTEBÆRENDE GJELD

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Langsiktig gjeld med forfall senere enn 5 år		
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 069	1 012
Obligasjonslån	1 125	1 275
Sum	2 194	2 287
Langsiktig gjeld med forfall kortere enn 5 år		
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 049	507
Obligasjonslån	4 892	4 893
Sum	5 941	5 400
Sum langsiktig rentebærende gjeld	8 135	7 687
Kortsiktig rentebærende gjeld		
Sertifikatlån	550	300
Sum kortsiktig rentebærende gjeld	550	300

Garantier og forpliktelser knyttet til langsiktig rentebærende gjeld blir nærmere beskrevet i note 19.

NOTE 15 ANNEN KORTSIKTIG RENTEFRI GJELD

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Leverandørgjeld		24	11
Leverandørgjeld konsern	1	1	1
Skyldig offentlige avgifter, skattetrekk og lignende		14	14
Avsatt utbytte	13	660	700
Annen kortsiktig gjeld		104	115
Annen kortsiktig gjeld konsern	1	153	475
Sum annen kortsiktig rentefri gjeld		957	1 315

NOTE 16 AVSETNING FOR FORPLIKTELSER

(Beløp i mill. kr)	Note	2015	2014
Pensjonsforpliktelser	3	112	124
Andre langsiktige forpliktelser		31	36
Sum avsetning forpliktelser		143	160

Andre langsiktige forpliktelser inkluderer i 2015 avsetning til sluttpakker 1 mill. kr, samt avsetning knyttet til tapskontrakt for Kraftsenteret 30 mill. kr. I 2014 var avsetningen til sluttpakker 6 mill. kr og avsetning knyttet til tapskontrakt for Kraftsenteret 30 mill. kr.

NOTE 17 MARKEDSMESSIG OG FINANSIELL RISIKO**Riskopolicy og risikostrategi**

Konsernstyret har fastsatt en overordnet riskopolicy med rammer og retningslinjer for en enhetlig risikoholdning i konsernet. For å styre hvordan man forholder seg til markedsmessig og finansiell risiko, er det med bakgrunn i riskopolicy utarbeidet egne risikostrategier for områdene:

- Produksjon
- Frittstående krafthandel
- Sluttbruker
- Finans (rente og valuta)

Et av hovedformålene med riskopolicy og risikostrategier er å styre usikkerhet i fremtidige kontantstrømmer.

Kraftderivater med datterselskaper og Nasdaq OMX som motparter

Flere av datterselskapene til Agder Energi AS foretar handel i finansielle kraftderivater på Nasdaq. Formelt skjer dette ved at Agder Energi AS er motpart med Nasdaq, og at Agder Energi AS samtidig inngår identiske kontrakter med de aktuelle datterselskapene.

Selskapet benytter sikringsbokføring på disse kontraktene, og de er derfor ikke balanseført. Netto verdi på kontrakter mot Nasdaq utgjorde pr. 31.12.2015 1 262 mill. kr. Verdi på kontrakter mot datterselskaper utgjorde -1 262 mill. kr.

Gjeldsportefølje

Agder Energi-konsernets samlede låneportefølje er lagt til Agder Energi AS. Låneporteføljen gir selskapet en betydelig renterisiko. Konsernet har en sentralisert finansavdeling i Agder Energi AS som er tillagt et konsernovergripende ansvar innen banktjenester, finansiering, valutahåndtering, corporate finance og andre finansielle tjenester.

Renterisikoen måles ved modifisert durasjon som styres innenfor en ramme på 1 til 5 år. Durasjonsrammer og andre rammer knyttet til renteporteføljer, likviditetsrammer, mv. er regulert gjennom risikopolicy og finansstrategi. Valgt strategi har en målsetting om å gi lavest mulig netto finanskostnader over tid med en akseptabel risiko. Eksponeringen mot renterisiko måles og følges opp. Ansvar for inngåelse av posisjoner ligger hos konsernets sentrale finansavdeling.

I morselskapets låneporteføljer inngår lån i utenlandsk valuta. Lån på 168 mill. euro ligger som en motvekt mot konsernets løpende inntekter i samme valuta. Agder Energi AS har lånt ut et tilsvarende beløp i euro til Agder Energi Vannkraft AS. I tillegg har Agder Energi AS inngått rente- og valutabytteavtale for lån til 86 mill. euro.

NOTE 18 BETINGEDE FORPLIKTELSER

Agder Energi AS hadde ingen vesentlige betingede forpliktelser ved utgangen av året.

NOTE 19 PANTSTILLELSER, FORPLIKTELSER OG GARANTIANSVAR

Pantstillelser

Agder Energi AS har ingen gjeld som er sikret i pant.

Forpliktelser og garantiansvar

Agder Energi AS har ingen misligholdsklausuler knyttet til finansielle nøkkeltall i låneavtaler. Agder Energi AS har i låneavtaler avgitt negativ pantsettelseserklæring som omfatter datterselskapene. Dette innebærer at eventuell ny pantsettelse krever samtykke fra långiverne.

Agder Energi AS har bankgarantier som ikke er balanseført på 506 mill. kr. Av dette gjelder 314 mill. kr finansiell kraftutvekslingsavtale, 35 mill. kr er garantier knyttet til krafthandel, 52 mill. kr er knyttet til skattetrekk og 105 mill. kr er knyttet til kontraktsgarantier.

Garantier avgitt av morselskapet for datterselskapers eksterne forpliktelser utgjorde ved årsskiftet 9 mill. kr.

Kontraktsforpliktelser

Agder Energi leier kontorlokaler på Kjøita i Kristiansand. Leieavtalen er mellom KN Kjøita AS og Agder Energi AS. Det gjenstår ved årets utgang 10 år av avtalen, med opsjon på ytterligere 5 år.



REVISJONSBERETNING



Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Gravane 12, NO-4610 Kristiansand
Postboks 184, NO-4662 Kristiansand

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 38 14 62 20
Fax:
www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

Til generalforsamlingen i
Agder Energi AS

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Agder Energi AS, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av oppstilling over finansiell stilling per 31. desember 2015, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger

Styrets og konsernsjefs ansvar for årsregnskapet

Styret og konsernsjef er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU for konsernregnskapet, og for slik intern kontroll som styret og konsernsjef finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.



Konklusjon om selskapsregnskapet

Etter vår mening er selskapsregnskapet for Agder Energi AS avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2015 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Konklusjon om konsernregnskapet

Etter vår mening er konsernregnskapet for Agder Energi AS avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling per 31. desember 2015 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret og konsernsjef har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Kristiansand, 5. april 2016
ERNST & YOUNG AS



Johan Bringsverd
statsautorisert revisor



SAMFUNNANSVAR I AGDER ENERGI 2015

Montørene Mats Grande t.v. og Niklas Syvertsen i Otera Infra legger høyspentkabel for Jernbanelverket i Oslo.



AGDER ENERGI

SAMFUNNSRAPPORT 2015

Klikk på teksten for å komme til ønsket sidetall

<i>Sosiale og miljømessige hensyn</i>	109
<i>GRI-rapportering i Agder Energi</i>	109
<i>Vesentlighetsanalyse</i>	111
<i>Endring i rapporten fra 2014</i>	112
<i>Interessenter og Agder Energi</i>	112
<i>Etiske retningslinjer og verdier</i>	113
<i>Konsernets verdier</i>	113
<i>Konsernmål og samfunnsansvar</i>	113
<i>Rammevilkår og nyskaping</i>	114
<i>Agder Energi leverandørkjede</i>	114
<i>Økonomisk verdiskaping</i>	115
<i>Samfunns- og verdiskapingsregnskap</i>	116
<i>Energi</i>	117
<i>Påvirkning og biologisk mangfold</i>	118
<i>Klimautslipp</i>	119
<i>Lokal forurensning</i>	120
<i>Avfall</i>	120
<i>Krafttak for klima</i>	121
<i>Helse, miljø og sikkerhet er viktigst</i>	121
<i>Ansatte i Agder Energi</i>	122
<i>Konkurransforhold</i>	123
<i>Metode</i>	123

SAMFUNNSANSVAR I AGDER ENERGI 2015

SOSIALE OG MILJØMESSIGE HENSYN

Agder Energi tar hensyn til sosiale og miljømessige faktorer i sin virksomhet. Hovedansvaret for konsernet er sikker og pålitelig produksjon og distribusjon av fornybar energi.

Konsernets forvaltning av samfunnsansvar fremgår av en rekke styrende dokumenter. Blant de mest sentrale er:

Konsernføring HR

Konsernføring HR skal sikre at selskapene i konsernet utøver konsistent lederskap og styring av sentrale HR-prosesser. Konsernføringen beskriver blant annet konsernets verdier og hvordan disse skal komme til uttrykk gjennom personalpolitikk, kompetanseutvikling, bedriftskultur og velferdstiltak.

Føringen slår fast at Agder Energi skal preges av et godt arbeidsmiljø. Agder Energi skal jevnlig gjennomføre arbeidsmiljøundersøkelser og sikre at nødvendige tiltak blir identifisert og implementert. I Agder Energi skal alle ansatte leve etter vedtatte verdier og etiske retningslinjer.

Konsernføring risikostyring

Konsernføring risikostyring legger et grunnlag for helhetlig og relevant risikostyring i Agder Energi-konsernet, og skal sikre konsernets resultatoppnåelse og

optimalisere konsernets kapitalanvendelse. Selskapene skal identifisere, vurdere, kontrollere og følge opp eget risikobilde. Selskapene skal evaluere sin risikostrategi årlig.

Konsernføring HMS

Konsernføring HMS gir en oversikt over førende prinsipper for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (HMS). Dokumentet omhandler også hvilke plikter og handlingsrom ledere og ansatte har innenfor dette området. Agder Energi har en nullvisjon for ulykker og skal holde et lavt nivå for sykefravær (<3,0 %). Agder Energi har valgt å ha ett felles HMS-styringssystem for hele konsernet. I tillegg har selskapene etablert egne selskapsvise håndbøker for selskaps-spesifikke forhold.

Nyansatte skal gjennomgå en generell introduksjon ved bedriften. Her inngår også en orientering spesielt innen HMS. Selskapene plikter å sørge for at nødvendig HMS-opplæring gjennomføres og dokumenteres.

Etikk i Agder Energi

Etikk i Agder Energi er en veiledning for medarbeidere, styremedlemmer, innleide, konsulenter og alle andre som opptrer på vegne av Agder Energi med hensyn til opptreden. Veiledningen er tydelig på hvilke problemstillinger den enkelte kan møte i sitt arbeid, og hva som er akseptabel og uakseptabel praksis. De etiske retningslinjene i Agder Energi er basert på lojalitet, integritet og tillit. Alle nyansatte skal gjennomføre et e-læringsprogram om de etiske reglene i Agder Energi.

Konsernføring innkjøp

Konsernføringen regulerer organisering av innkjøp, mål og tiltak. Den regulerer også det etiske forholdet til konsernets leverandører. Det slås fast at anskaffelsen skal gjennomføres på en måte som sikrer høy forretningsetisk standard i den interne saksbehandlingen. Alle som opptrer på vegne av konsernet skal opptre med god forretningsskikk overfor tilbydere og leverandører.

GRI-RAPPORTERING I AGDER ENERGI

Samfunnsansvarsrapporten dekker selskapene:

- Agder Energi AS
- Agder Energi Vannkraft AS
- Agder Energi Kraftforvaltning AS
- Agder Energi Nett AS
- Agder Energi Varme AS
- LOS AS
- Otera Infra AS
- Otera XP AS
- Otera AB
- Baltic Hydroenergy AS

Med disse selskapene anses all hovedaktivitet i konsernets virksomhet som

dekket. Basert på en kost/nyttevurdering er mindre selskap utelatt, uten at det vurderes å ha vesentlig betydning for totalbildet av konsernets påvirkning på samfunn og ytre miljø.

Agder Energi eier 100 prosent av Baltic Hydroenergy AS, som består av selskapene UAB Baltic Hydroenergy og JSC Latgales Energetika, hvor de eier henholdsvis 100 og 64 prosent.

Agder Energi Venture er inkludert i Agder Energis årsrapport, og det vil bli foretatt en årlig vurdering om det er hensikts-

messig og relevant å inkludere venturevirksomheter i samfunnsrapporten.

Samfunnsansvarsdelen dekker perioden mellom 1. januar 2015 og 31. desember 2015. Konsernet utformer årlig en rapport for sitt samfunnsansvar, som i 2015 for første gang er integrert i årsrapporten til Agder Energi. I tillegg til rapportering av samfunnsansvar på konsernnivå i årsrapporten utgis det et appendiks hvor rapporteringen er inndelt på selskapsnivå. Dette appendikset er tilgjengelig på www.ae.no.

Proessen

Samfunnsansvarsrapporten tar utgangspunkt i interessentgrupper som er målgrupper for rapporten, og de aspekter i GRI-rapporteringen som anses vesentlig for interessentene og for konsernet. Vesentlighetsvurderingen for samfunnsansvarsrapporteringen i 2015 ble gjennomført i to ledd.

Det ble først foretatt en vesentlighetsanalyse av alle de valgfrie rapporteringspunktene på konsernnivå, hvor man identifiserte de rapporteringspunktene som har høy vesentlighet for konsernets selskaper. Deretter gjennomførte de ulike selskapene en individuell vesentlighetsanalyse i dialogmøtet, og identifiserte rapporteringspunkter som synes viktige for selskapet og/eller selskapets interessenter.

Definisjon av innhold

Agder Energi har tidligere definert eiere, ansatte og kunder som målgrupper for rapporteringen. Disse målgruppene er videreført i denne rapporten, som følge av dialogmøter med selskapene og konsernhovedtillitsvalgt.

Hensikten med bærekraftsrapporten er å gi et balansert bilde av konsernets mest vesentlige økonomiske, miljømessige og sosiale påvirkning på omverdenen.

Rapportkvalitet

Samfunnsansvarsrapporteringen for 2015 rapporterer innenfor rapporteringsprinsippene i GRI G4. Rapporten har involvert alle rapporterende selskaper til en vesentlighetsvurdering. En viss grad av interessentinvolvering er oppnådd, da det er gjennomført møte med konsernhovedtillitsvalgt som ivaretar de ansattes interesser. I dialogmøtene med selskapene har disse rapportert ønsker fra kundene.

Konsernet ønsker å utvikle interessentinvolvering ytterligere i fremtidig rapportering. Det er en ambisjon å gjennomføre direkte dialogmøter med flest mulig interessenter.

I tillegg har konsernet valgt å støtte seg til den globale Greenhouse Gas Protocol (GHG) av World Resource Institute, som ble vedtatt i januar 2015. GHG-protokollen krever at selskapet skal rapportere CO₂-utslipp fra strømforbruk etter et markedsbasert system og med en nasjonal kraftmiks. I denne rapporten rapporterer konsernet CO₂-utslipp både etter opprinnelsessertifikatsystemet og i henhold til nasjonal kraftmiks.

Konsernet anser rapporteringen i henhold til GRI G4s standard. Disse prinsippene gjør rapporten etterprøvable med informasjon som antas relevant for interessentene.

Bærekraftsrapport 2014 ble revidert av Agder Energis konsernrevisjon. Revisjonsrapporten peker på forbedringsområder, og er således et viktig verktøy for videre arbeid med rapporten. Rapporten er ikke eksternt verifisert for å se at tallmaterialet som samles inn er etter GRIs standard, men dette vil være et fremtidig mål.

Informasjonsinnhenting til rapporten, og formidling av denne, er tilstrebet gjort på best mulig måte. I den grad bakgrunnsinformasjon er tolket er dette gjort i den hensikt å gi et så riktig og relevant bilde som mulig av den aktuelle situasjonen. Dataene som ligger til grunn for rapportering vedrørende ytre miljø er dels direkte måledata, dels egenrapportering av aggregerte tall fra selskapene og underleverandører, og dels gjennomsnittsberegninger. Dataene har derfor ulik grad av presisjonsnivå.

GRI-indeksen omfatter bare de punktene konsernet har valgt å rapportere på.

Det henvises kun til punkter i General Standard Disclosures og Specific Standard Disclosures som faktisk benyttes i rapporten. En komplett oversikt over GRIs rapporteringspunkter finnes på hjemmesidene til Det globale rapporteringsinitiativet: www.globalreporting.org

VESENTLIGHETSANALYSE

Aspektene som er relevant for Agder Energi.

Kode	Aspect		AE Vann- kraft	AE Nett	Otera	LOS	AE Kraftfor- valtning	AE Varme
Økonomi								
G4-EC9	Procurement Practices	Lokalandel av innkjøp		●				
Miljø								
G4-EU13	Biodiversity	Sammenligning med uberørte områder	●					
Samfunn								
G4-HR4	Freedom of Association and Collective Bargaining	Risiko for organisasjonsfrihet og retten til kollektiv forhandling i drift og hos leverandører			●			
G4-S08	Compliance	Sanksjoner for brudd på lover og regler	●					
G4-PR1-PR2	Customer Health Health and Safety	Sikkerhet for kunden ved bruk av våre produkter og tjenester		●				
G4-PR3-PR5	Product and Service Labeling	Produktinformasjon og kundetilfredshet				●	●	
G4-PR6-PR7	Marketing Communications	Forbudte/omstridte produkter og markedsføring utover akseptable grenser					●	
Obligatoriske								
G4-EU10	Availability and Reliability	Planlagt forsyningssikkerhet i fremtiden med økt behov		●				●
G4-EU15 -EU18	Employment	Prosentandel pensjonister om 5-10 år, underleverandører som jobber (HMS)	●	●	●	●	●	●
G4-EU22	Local Communities	Fysisk eller økonomisk fortrenge innbyggere	●	●				
G4-EU25	Customer and Safety	Skader og dødsfall på ikke-ansatte relatert til selskapet	●	●	●			●
G4-EU26 -EU30	Access	Strømbrudd, leveringsdekning og sikkerhet		●				●

Oversikten viser utfallet av dialogmøter med selskapene, og hvilke rapporteringspunkter hvert av selskapene mener er relevante for sitt selskap.

ENDRINGER I RAPPORTEN FRA 2014

Anvendelsen av G4 Electric Utilities Sector Disclosures medførte vesentlig flere potensielle rapporteringspunkter for selskapene, som utgangspunkt for vesentlighetsanalysene. For at antallet mulige rapporteringspunkter skulle bli håndterbart for selskapene, gjennomførte Agder Energi en vesentlighetsanalyse på konsernnivå. Basert på resultatet fra konsernanalysen gjennomførte hvert selskap en vesentlighetsanalyse av utvalgte frivillige rapporte-

ringspunkter. Alle selskapene har rapportert på nye obligatoriske punkter som fremgår i Electric Utilities Sector Disclosures. Nytt fra Bærekraftrapport 2014 er at konserndelen er integrert i Agder Energi sin årsrapport, men dataene for hvert enkelt selskap, samt GRI-Indeksen er lagt inn i et appendiks som publiseres på www.ae.no.

I samfunnsansvarsrapporteringen i 2015 har Agder Energi støttet seg til GHG-

protokollens definisjon av CO₂-utslipp fra el, ved å oppgi utslippstall fra det enkelte selskap og konsern både med opprinnelsessertifikatsystemet og etter en norsk fysisk el-miks. I Bærekraftrapport 2014 støttet Agder Energi seg til GHG-protokollens definisjon av CO₂-utslipp fra el, ved å oppgi utslippstall fra det enkelte selskap både med opprinnelsessertifikatsystemet og etter en norsk fysisk el-miks kun for det enkelte selskap, men ikke for konsernet.

INTERESSENER OG AGDER ENERGI

Agder Energi definerer en interessent som en person eller en gruppe som påvirkes av eller kan påvirke konsernets virksomhet. Samarbeidet med interessenter er viktig for konsernet.

Agder Energi er et offentlig eid aksjeselskap og har en kjernevirksomhet som er helt avhengig av tillit fra interessenter. Samarbeid med interessenter er en del av vårt daglige virke. Hvert av selskapene definerer sine viktigste interessenter i sin forretningsplan. De som er relevante for flest selskap, blir da de mest relevante for konsernet. Blant viktige interessentgrupper er ansatte, eiere, kunder, myndigheter, leverandører og andre forretningspartnere. Samfunnsansvarsrapporteringen er en sentral del av kommunikasjonen med konsernets viktigste interessenter.

Ansatte

De tillitsvalgte og ledelsen i Agder Energi har flere regelmessige formaliserte møtepunkter for dialog rundt strategiske, så vel som driftsmessige, forhold. I tillegg er det flere uformelle arenaer for dialog. Det gjennomføres en arbeidsmiljøundersøkelse blant de ansatte i konsernet annet hvert år, og det er gjennomført en undersøkelse i 2015.

Eiere

Konsernledelsen møter hvert år eierkommuner gjennom møter med formann-

skap eller kommunestyre. De kommunale eierne arrangerer jevnlig eiermøter. Det siste eiermøtet i 2015 ble holdt i mai 2015. Hovedtema for eiermøtene er ofte eierforhold, men det er samtidig rom for å ta opp andre saker av betydning for kommunene, som utbyggingsprosjekter og leveringssikkerhet.

Kunder

LOS gjennomfører regelmessige kundeundersøkelser. Resultatene danner grunnlag for tilpasning av selskapets kommunikasjon med kundene. Agder Energi Nett utfører også regelmessige kundeundersøkelser. Disse er nærmere beskrevet i kapitlet «Samfunn» i denne rapporten.

Organisasjoner

Omfattende endringer i energibransjen stiller store krav til kunnskap som gjør det mulig å posisjonere seg for fremtiden. Dette er blant grunnene til at konsernet, datterselskap og ansatte både deltar i og er medlemmer av, en rekke regionale, nasjonale og internasjonale grupper, råd og utvalg som arbeider med konsernets og bransjens rammebetingelser. Dette gjelder både faglige og næringspolitiske

organisasjoner. Blant de mest fremtredende er Energi Norge, som er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for energibedrifter tilsluttet NHO. Andre organisasjoner som Agder Energi deltar i er; Eurelectric – The Association of the electricity industry in Europe, NORWEA – Norwegian Wind Energy Association (Norsk vindkraftforening) og NECS – Norwegian Energy Certificate System (forening for handel med opprinnelsesgarantier).

Utbyggingsprosjekter

I alle utbyggingsprosjekter legges det vekt på en god dialog med lokale myndigheter og andre interessentgrupper i nærmiljøet. Typiske interesseområder er ringvirkninger for lokalt næringsliv og forhold knyttet til ytre miljø. Ved konsesjonssøknader gjennomføres det høringer og folkemøter i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat.

Samarbeid

Agder Energi har hatt en samarbeidsavtale med klimaorganisasjonen ZERO siden 2013. ZERO har utfordret Agder Energi til å redusere sine klimautslipp i 2015.

Undervisning

Hvert år gjennomfører konsernet lovpålagt undervisning om elsikkerhet til alle elevene på 6. og 9. trinn ved grunnskolen på Sørlandet. Samtidig får elevene informasjon om fornybar energi.

Omdømme

Agder Energi gjennomfører omdømmeundersøkelser med jevne mellomrom. Resultatene har vært stabile over flere år og viser at befolkningen på Agder har høy kjennskap til konsernet. To av tre

respondenter mener konsernet har et godt eller svært godt omdømme.

ETISKE RETNINGSLINJER OG VERDIER

Konsernstrategien til Agder Energi forankrer konsernets verdier og har et tydelig fokus på etikk. De etiske retningslinjene er grunnlaget for all adferd i konsernet.

De etiske retningslinjene ble revidert og styregodkjent i desember 2013. Dokumentet «Etikk i Agder Energi» beskriver hvordan man skal opptre som representant for konsernet. Hovedpunktene ble utgitt i en egen håndbok i 2014. I mai/juni 2014 ble det sendt ut et e-læringsprogram om etiske dilemmaer

og håndtering av disse, til alle ansatte. Det ble fulgt opp at de ansatte gjennomførte e-læringsprogrammet. Målet med disse tiltakene er å skape en enda større bevissthet rundt etikk i Agder Energi.

Agder Energi har etablert et etisk råd som skal gi råd til ledere og ansatte i

etisk vanskelige saker. Rådet fungerer også som kontrollinstans for håndtering av varslinger. Agder Energi søker å være så åpen som praktisk mulig om arbeidet med samfunnsansvar. Konsernet ble i 2014 medlem av FNs Global Compact og forplikter seg til å drive virksomheten i tråd med deres prinsipper.

KONSERNETS VERDIER

Nærhet

Agder Energi har nærhet til kundene og regionen. Kunden skal vite at konsernet er der for dem. Åpen dialog basert på felles faktaforståelse vil bidra til å gjøre hverandre gode. Gjennom samarbeid sikres regional forankring og utvikling.

Troverdighet

Agder Energi er troverdig ved å holde løftene sine eksternt og internt. Hvordan resultatene oppnås er like viktig som selve måloppnåelsen. Den enkelte med-

arbeider må verne om sin integritet og troverdighet i ethvert virke i eller utenfor bedriften.

Handlekraft

Agder Energi skal vise handlekraft gjennom å ha en bevisst strategi og sikre gjennomføringsevne som skaper resultater, både som organisasjon og som enkeltpersoner. Organisasjonens handlekraft ligger i å benytte beslutningsprosesser som sikrer implementering og lønnsomhet. Enkeltpersoners

handlekraft ligger i å benytte de muligheter som ligger i strategien.

Nytenkning

Agder Energi skal stimulere til nytenkning og kreativitet for at ansatte skal bli dyktigere, mer effektive, og bidra til vekst og utvikling av konsernet. Nytenkning er en prosess hvor det bygges på hverandres bidrag og ideer. Det handler om å tenke nytt og å skape noe nytt, men også om å ivareta det beste konsernet har i dag.

KONSERNMÅL FOR SAMFUNNSANSVAR

Basert på strategi for samfunnsansvar, med støtte av etiske retningslinjer i Agder Energi og konsernføringer HR, er det utformet felles konsernmål for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, det ytre miljø og antikorrupsjon. De

felles konsernmålene følges opp av de enkelte selskapene.

Menneskerettigheter

Agder Energi og konsernets underleverandører (en underleverandør defineres som

en som utfører tjenester for, eller selger produkter til, Agder Energi), skal opptre i henhold til FNs internasjonalt anerkjente menneskerettighetskonvensjoner. Konsernet og underleverandørene skal ikke medvirke til brudd på menneskerettigheter.

Arbeidstakerrettigheter

Agder Energi og konsernets underleverandører skal følge Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILS) åtte grunnleggende konvensjoner om organisasjonsfrihet og retten til tariffavtaler, samt eliminering av tvangsarbeid, barne-

arbeid og diskriminering på arbeidsplassen.

Ytre miljø

Hvert selskap i Agder Energi utformer miljømål for sin virksomhet, tilpasset selskapets egenart. Underleverandører

skal ha prosedyrer for å sikre ivaretagelse av ytre miljø.

Antikorrupsjon

Agder Energi har som mål at ingen form for aktiv eller passiv korrupsjon finner sted i konsernets virksomhet.

RAMMEVILKÅR OG NYSKAPING

For å øke konsernets verdiskaping har Agder Energi som mål å være ledende i energibransjen med hensyn til å forstå, utnytte og påvirke rammevilkår. Utviklingen i markedene og relevant teknologi følges nøye. Dette arbeidet gir beslutningsgrunnlag blant annet for forbedringsprosesser, myndighetspåvirkning og fastsetting av konsernets posisjoner.

Forskning og utvikling

Konsernets arbeid med forskning og utvikling skal gi grunnlag for langsiktig lønnsom vekst og utvikling for å øke verdipotensialet for kjernevirksomheten. Gjennom eierskap i Teknova bidrar konsernet til å styrke det regionale forskningsmiljøet knyttet til fornybar energi. Agder Energi deltar også i et nasjonalt forskningssenter for miljøvennlig energi, CEDREN (Centre for Environmental Design of Renewable Energy). CEDREN har fokus på lokale utfordringer knyttet til fornybar energiproduksjon. Et av prosjektene samler

kunnskap om laks, miljø og kraft med sikte på å finne gode løsninger for både kraftproduksjon og lakseforvaltning.

Agder Energi har i samarbeid med Universitetet i Stavanger igangsatt et fireårig forskningsprosjekt. Prosjektet vil gi Agder Energi dybdekunnskap om hvordan norsk miljøpolitikk er innarbeidet i fornybarpolitikken, og i hvilken grad denne fremmer investeringer i vindkraft. Prosjektet innebærer at en av Agder Energis ansatte gjennomfører et doktorgradsprosjekt som er delfinansiert av Forskningsrådet, via Nærings-ph.d.-ordningen. Kandidaten disputerte den 9. mars 2016.

Agder Energi ønsker å bidra til at det utvikles et forskningsprogram innenfor kraftutveksling mellom Norge og øvrige land i Europa. Det er igangsatt et samarbeidsprosjekt, med blant annet Universitetet i Agder, der målet er å få ny

kunnskap om hvilken verdiskaping som strømkablene fra Norge til Europa representerer og hvordan dette potensialet kan videreutvikles. Kraftmarkedene og energipolitikken er i endring, noe som gir nye muligheter for klimavennlig norsk fornybar energi i et tettere samspill med Europa.

Innovasjon

For å sikre at Agder Energi er posisjonert for fremtidens teknologier og markeder, søkes det kontinuerlig etter muligheter utover dagens kjernevirksomhet. Gjennom datterselskapet Agder Energi Venture arbeider konsernet for å sikre langsiktige industrielle opsjoner for framtidig vekst. Hovedfokus er investeringer innen fornybar energiproduksjon og underleverandører til disse, samt smart grid og energieffektivisering. Målet er å skape ny lønnsom virksomhet som kan integreres i konsernets fremtidige virksomhet.

AGDER ENERGIS LEVERANDØRKJEDE

Agder Energi kjøper hvert år varer og tjenester for rundt 1,8 milliarder kroner.

Konsernet søker å samle sin innkjøpskompetanse på tvers av selskapene i konsernet. Felles avtaler for alle selskapene i konsernet konkurranseutsettes etter en forutgående markedsundersøkelse.

Agder Energi Nett og Agder Energi Varmer er underlagt lov om offentlige anskaffelser. Leverandører til nettselskapet må kvalifisere seg gjennom SELLIHCA,

som er et leverandørregister og kvalifiseringssystem for den nordiske energibransjen.

Ved større investeringsprosjekter kan de totale innkjøp være i størrelsesorden inntil en milliard kroner. Innkjøpene vil da typisk variere fra bygge- og anleggsarbeid til avanserte tekniske komponenter.

Tekniske anlegg vil ofte involvere underleverandører i flere land. Konsernet skal leve opp til føringer fra norske myndigheter, og samtidig etterleve de ti prinsippene i FN-initiativet The Global Compact innenfor områdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. Det er definert egne konsernmål hvor dette er stadfestet.

Konsernmålene finnes under avsnittet «Konsernmål for samfunnsansvar».

Konsernet inngår en rekke avtaler for driftskjøp, som varierer fra forbruksvarer til administrative tjenester. Avtalene er ofte i form av rammeavtaler der det avholdes minikonkurranser mellom leverandører. Alle anskaffelsene skal gjennomføres på en måte som sikrer høy

forretningsetisk standard. All opptreden på vegne av konsernet overfor tilbydere og leverandører skal skje i samsvar med god forretningsskikk.

Agder Energi har i sine kontrakter et krav om at leverandørene skal etterleve konsernets krav til samfunnsansvar, helse, miljø og sikkerhet. I 2015 har konsernet gjennomført revisjoner på at

disse kravene etterleves hos leverandørene. Sammen med en ekstern tredjepartsleverandør har konsernet i 2015 kontrollert rundt 5 % av leverandørene basert på en helhetlig risikovurdering. Det tilsvarer 12-15 av konsernets avtaleleverandører. Revisjonen er basert på kjente revisjonsstandarder.

ØKONOMISK VERDISKAPING

Konsernets visjon om å være ledende innebærer at Agder Energi skal posisjonere seg som et av de tre fremste energiselskapene innen fornybar energi, målt på kriterier som omsetning, størrelse og lønnsomhet. Økonomisk verdiskaping og

bærekraft er en forutsetning for en ansvarlig tilnærming til øvrige aspekter som inkluderes i begrepet samfunnsansvar. Konsernets rapportering på sentrale økonomiske indikatorer skjer gjennom kvartalsrapporter og års-

rapporter med tilhørende noteverk. Rapporteringen på konsernnivå avgis i henhold til regnskapsstandarden International Financial Reporting Standards (IFRS).

SAMFUNNS- OG VERDISKAPINGSREGNSKAP

Samfunnsregnskapet viser årets verdiskaping i konsernet og hvordan denne er fordelt på interessegruppene ansatte, långivere, det offentlige, eiere og selskapet selv. Verdiskapingen er justert for urealiserte verdiendringer på energi, valuta og rente.

(Beløp i mill. kr)	2015	2014
Driftsinntekter	7 621	7 964
Vareforbruk/driftskostnader	-4 084	-4 318
Brutto verdiskaping	3 537	3 646
Kapitalslit	-578	-588
Netto verdiskaping	2 959	3 058
Netto finansposter ekskl. rente	-116	-27
Ikke videreført virksomhet	-	-33
Verdier til fordeling	2 843	2 998
FORDELING AV VERDIER		
Ansatte		
Brutto lønn og sosiale kostnader	1 138	1 025
Skatt fra de ansatte	-288	-272
Arbeidsgiveravgift	-137	-127
Netto fordelt ansatte	713	626
Långivere		
Renter mv. til långivere	216	241
Netto fordelt långivere	216	241
Det offentlige		
Alminnelig skatt	467	178
Eiendomsskatt	163	162
Grunnrenteskatt	251	295
Skatt fra ansatte	288	272
Arbeidsgiveravgift	137	127
Netto fordelt det offentlige	1 306	1 034
Eiere		
Avsatt til utdeling fra selskapet	660	700
Netto fordelt til eiere	660	700
Selskapet		
Tilbakeholdte verdier	-43	380
Minoritetens andel av resultat	-9	17
Netto fordelt selskapet	-52	397
Sum fordelt	2 843	2 998

ENERGI

Agder Energi energiproduksjon (GWh)

	Kilde	2015	2014	2013	2012	2011
Elproduksjon	Vann	9 003	9 068	7 740	8 100	6 550
	Solceller	0,04	0,04	0,04	0,04	0,01
	Vind	0	0	0	5,4	6,1
Levert fjernvarme		139	1 333	151	142	122
Total Agder Energi energiproduksjon		9 142	9 201	7 891	8 247	6 678
Fornybarandel fjernvarme (%) uten el		95 %	91 %	83 %	79 %	72 %

Rapportering fra Baltic Hydroenergy AS inngår i samfunnsansvarsdelen, men inngår ikke i rapporteringsgrunnlaget for årsrapport- delen. Forskjellen i rapporteringsgrunnlaget medfører at energiproduksjonstallene i årsrapporten ikke er helt i samsvar med energiproduksjonstallene i denne tabellen.

Produksjonen i konsernets vannkraftanlegg, inkludert i Baltic Hydroenergy, var 9 003 GWh i 2015.

Den høye fornybarandelen i levert fjernvarme er i hovedsak fra leveranser fra Returkrafts avfallsforbrenningsanlegg i Kristiansand. På taket til konsernets hovedkontor i Kristiansand er det et testanlegg for solceller som produserte

0,04 GWh i 2015. Frikjølingsanlegget til Agder Energi Varme henter kaldt sjøvann fra 150 meters dyp og leverer blant annet til Agder Energis hovedkontor i Kristiansand. Agder Energi har flere vannkraftprosjekter som skal ferdigstilles de nærmeste årene. I tillegg arbeider konsernet med flere store prosjekter innen vannkraft som kan øke konsernets produksjon av fornybar energi fremover.

Agder Energi stasjonært energiforbruk (GWh)

	Kilde	2015	2014	2013	2012	2011
Energiforbruk i bygg og anlegg	Elektrisitet	14	17	13	14	15
	Olje	0	0	0	0	0
	Fjernvarme og kjøling	1	1	1	1	1
Total bygg og anlegg		15	18	14	14	16
Pumpekraft	Elektrisitet	100	91	66	79	90
Regional- og distribusjonsnett	Elektrisitetsforbruk nettap	390	360	369	350	294
Total stasjonært energiforbruk		500	469	449	443	400

Agder Energi har lokaler med bruksområder som spenner fra kontor og lager til produksjons- og distribusjonsanlegg for energi. Lokalene er bygd i henhold til forskriftene på byggetidspunktet. Et

gjennomsnittstall for forbruk pr. kvadratmeter vil derfor være lite relevant. Energiforbruket ved konsernets hovedkontor, som var nytt i 2010, hadde et forbruk på 115 kWh/m² i 2015. Det innebærer en

reduksjon i faktisk forbruk fra 116,3 kWh/m² i 2014. Overføringstapet i distribusjons og regionalnettet til Agder Energi Nett var 390 GWh i 2015.

PÅVIRKNING PÅ BIOLOGISK MANGFOLD

Ytre miljø tekniske anlegg

	2015	2014	2013	2012	2011
Totalt antall kraftstasjoner	45	40	36	34	34
Linje luftstrek (km)	13 520	13 500	13 477	13 442	13 309
Jord-/sjøkabel (km)	7 675	7 423	7 169	6 963	6 721
Lengde fjernvarme og kjøle nett (km)	72	69	66	62	52
Total km	21 267	20 992	20 712	20 467	20 082

Rapportering fra Baltic Hydroenergy AS inngår i samfunnsansvarsdelen, men inngår ikke i rapporteringsgrunnlaget for årsrapportdelen. Forskjellen i rapporteringsgrunnlaget medfører at tallene presentert i denne figuren ikke samsvarer helt med tallene som presenteres i årsrapporten.

Agder Energi har 61 hel- og deleide kraftstasjoner. Disse er lokalisert i Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Latvia og Litauen. Nettvirksomheten er i seg selv ikke forurensende, men linjene har en land-

skapsvirkning og det er fare for at fugler kan kollidere med linjene eller bli utsatt for strømgjennomgang. Reguleringsanlegg og kraftstasjoner medfører også at naturgitte forhold endres, men konsernets virksomhet belaster ikke natur eller samfunn utover det som er normalt for denne type virksomhet. Agder Energis kraftstasjoner er ikke plassert i verneområder eller i vernede vassdrag. I Mandalselva, som er et nasjonalt laksevassdrag, har Agder Energi seks kraftstasjoner. Konsernets mer enn 120 regulerings-

anlegg for vannkraft ligger hovedsaklig i områder som ikke er vernet.

I landskapsvernområdet Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane er det flere regulerte vann. Agder Energi bidrar til å avklare miljøkonsekvenser av kraftproduksjon, spesielt ved egne kraftverk. Innenfor rammene av gjeldende konsesjoner blir det arbeidet for å redusere negative miljøbelastninger gjennom pålagte og frivillige tiltak, som lokkevannføringer, bygging av laksetrapp, samt utsetting av fisk og rogn.

Ytre miljø biologisk mangfold

	2015	2014	2013	2012	2011
Utsetting av aure	40 100	48 700	48 700	45 200	57 200
Utsetting av yngel	0	0	0	100 764	100 000
Utsetting av rogn	300 000	300 000	506 000	344 764	380 000
Total	340 100	348 700	554 700	490 728	537 200

Lakseyngel er ikke blitt satt ut i 2015. I 2012 og 2011 ble det kun satt ut lakseyngel i Nidelva. I Mandalselva er dette avviklet på grunn av god bestandsutvikling.

Det er registrert avvik på manøvreringsreglementene i 2015. Reglementene stiller krav til minstevannføring for å bevare fri-luftsområder og sikre fiskebestander i berørte vassdrag. Dette er nærmere beskrevet under «lokal forurensning».

Prosjektet Iveland 2 kraftverk der Agder Energi eier 100 %, skal realisere ny fornybar energi ved å utnytte mer av vannføringen i Otra. Byggingen av prosjektet pågår, og medfører arealinngrep i henhold til konsesjonen.

Samfunnsansvar – vannhusholdning i 2015

Agder Energi disponerer vannet innen de manøvreringsreglement og konsesjoner som er gitt i medhold av vannressurs-

loven eller vassdragsreguleringsloven. Hver konsesjon inneholder vanligvis detaljerte bestemmelser om hvordan magasinet kan disponeres med tanke på vannstand gjennom året, og hvor mye vann skal slippes forbi kraftstasjonen – det vil si minstevannføring.

I noen tilfeller slippes det mer vann enn konsesjonen angir, vanligvis på grunn av avtaler eller fordi bestemmelsene i konsesjonen ikke er entydige. I noen

tilfeller har Agder Energi ut fra hensyn til miljø eller interesser langs vassdragene pålagt seg selv vannslipp eller magasinrestriksjoner, som går utover konsesjonen.

Ved Steinsfoss kraftverk i Otra er vannslipp forbi kraftverket nedfelt i en egen

avtale med Vennessla kommune. I Byglandsfjord er hensyn til laksefiske bleke omtalt i manøvreringsreglementet, men noen av detaljene omkring vannstand i gytetida er overlatt til konsesjonæren Otteraaens Brugseierforening.

I Mandalsvassdraget er enkelte magasinrestriksjoner, og enkelte vannslipp selv pålagt ut fra miljøhensyn. I Uldalsvassdraget er det enkelte selv pålagte magasinrestriksjoner om sommeren, og en målsetting om å unngå svært lav vannføring i Tovdalselva.

KLIMAGASSUTSLIPP

Agder Energi klimagassutslipp (tonn CO₂-ekv.)

	Kilde	2015	2014	2013	2012	2011
Total bygg og anlegg		542	1 708	1 116	612	1 901
Total transport		3 271	1 972	3 341	2 688	2 979
Total fjernvarmeproduksjon		1 029	1 114	2 489	3 955	2 358
Nettanlegg	Tap i distribusjons- og regionalnett	192 270	180 000	155 000	37 100	31 164
Total klimagassutslipp		197 112	184 794	161 946	44 355	38 402
Klimagassutslipp ved bruk av europeisk kraftmikts		197 112	184 794	161 946	157 243	129 626
Klimagassutslipp ved bruk av norsk kraftmikts		4 146				

Klimagassutslipp er beregnet ved omregning av energibruk og energibærer fra konsernets bygg og anlegg, tap i overføringsnettet, samt energi til produksjon av fjernvarme. Det totale elforbruket som det regnes klimautslipp fra, er redusert med mengden det er kjøpt opprinnelsessertifikater for. Agder Energi Nett, Agder Energi, Agder Energi Varme og Agder Energi Vannkraft har til sammen anskaffet opprinnelsesgarantier for 13,8 GWh. Statnett innløser opprinnelsesgarantier for elforbruket til pumpekraft for 2015 og foregående år.

Elektrisitet er en nøytral energibærer uten direkte utslipp. Ulike former for kraftproduksjon som ligger til grunn for elkraften har likevel ulike utslippsegenskaper. Opprinnelsesgarantier, som Statnett tildeleprodusenter av fornybar energi i Norge, dokumenterer at konsernets kraftproduksjon er basert på norsk vannkraft.

Klimagassutslipp fra elektrisitet er regnet ut fra en faktor på 493 gram CO₂/kWh, som tilsvare europeisk produksjonsmikts, i henhold til Norges vassdrags- og energidirektorats varedeklarasjon for 2014.

Av konsernets elforbruk i bygg og anlegg er 13,8 GWh, av totalt 14,5 GWh, basert på fornybare energikilder. Dette innebærer at 13,8 GWh av det fysiske forbruket av elektrisk kraft i konsernets bygg og anlegg (14,5 GWh), tilsvare en lik mengde opprinnelsesgarantier.

Agder Energi Nett får sine inntekter regulert av myndighetene. Inntektsrammen tar i liten grad høyde for kjøp av opprinnelsessertifikater for tap i overføringsnettet.

Opprinnelsesgarantier er regulert av EU-lovgivning og omsettes i ulike nasjonale

markeder. Flere av våre kraftstasjoner er sertifisert av tyske TÜV SÜD som utfører en årlig revisjon av disse. Andre stasjoner er godkjent for det svenske miljømerket Bra Miljøval. En del av omsetningen går inn i et fond som brukes til miljøforbedrende tiltak. Et eksempel på et slikt tiltak er den elektriske fiskesperren som Agder Energi har etablert ved utløpet fra Rygene kraftstasjon.

Det er også regnet ut CO₂-utslipp fra totalt elforbruk basert på norsk kraftmikts fra NVE, uten å hensynta eventuelt kjøp av opprinnelsessertifikater. Denne referansen til stedegen fysisk kraftmikts er basert på den globale GHG protokollen, som krever at CO₂-utslipp både fra markedsbasert og stedegen kraftmikts skal rapporteres.

LOKAL FORURENSNING

Ytre miljø lokal forurensning

	2015	2014	2013	2012	2011
NOx-utslipp (kg)	613	330	524	395	2 600
Alvorlige miljøhendelser	0	2	1	0	2
Mindre alvorlige miljøhendelser	15	10	6	5	1

I 2015 har det vært 10 brudd på manøvreringsreglement og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er orientert om alle hendelsene.

En av disse hendelsene skjedde på Arendals Vasdrags Brugseierforening sitt anlegg på Rusdam, hvor Agder Energi Vannkraft er operatør, mens ni brudd var fordelt på flere av Agder Energi Vannkraft sine anlegg. Vår vurdering er at ingen av bruddene medførte miljøskade, da de uten unntak var relativt kortvarige og overtredelsene var små. Vi velger likevel å trekke fram at forhold rundt oppstart av Skripelandsfoss kraftverk eid av Bekk og Strøm har forårsaket flere brudd på vannstandsbestemmelsene i Kolstraumen, hvor konsesjonen tilhører Agder Energi Vannkraft. For å forbedre situasjonen er det inngått et samarbeid om å utveksle data. Vi forventer at dette vil bedre

situasjonen. De andre bruddene på manøvreringsreglement skyldes teknisk svikt eller rutinesvikt. Det er iverksatt forbedringsarbeid, som enten er gjennomført eller som vil gjennomføres i forbindelse med oppgradering av Brokke driftssentral vinteren 2016.

I 2014 varslet NVE ileggelse av overtredelsesgebyr som følge av rask reduksjon i vannføring på Bjelland i Mandalselva og på Heisel i Otra. Vinteren 2015 vedtok NVE å ilegge Agder Energi Vannkraft gebyr for brudd på Vannressursloven §5 første ledd. Agder Energi Vannkraft aksepterte gebyret, og arbeider med å forbedre rutinene for å hindre at tilsvarende skal skje. NVE vedtok også å ilegge Otteraaens Brugseierforening (OB) gebyr for å ha brutt manøvreringsreglementet i Otra etter hendelsen på Heisel. OB påklaget avgjørelsen og fikk

medhold av Olje- og energidepartementet.

Nedstrøms utløpet av Brokke kraftverk i Otra er det observert gassovermetning som kan skade fisk. Otra Kraft arbeider med å kartlegge omfang og årsak til at gassmetning forekommer.

Agder Energi Nett har hatt seks mindre alvorlige miljøhendelser med lekkasje av olje fra nett- og trafostasjoner.

Virksomheten i konsernet tilsier ikke at utslipp av ozonnedbrytende stoffer har noe vesentlig omfang, og innsamling av data på dette feltet er derfor ikke blitt prioritert. Agder Energi Varme har tillatelser for utslipp til luft fra forbrenning og utslipp av varmt vann fra fjernkjølingssystemet i Kristiansand.

AVFALL

Ytre miljø avfall (tonn)

Type	2015	2014	2013	2012	2011
Farlig avfall	200	122	237	129	105
Papir (tonn)	43	44	47	67	139
Annet sortert avfall (tonn)	309	315	627	443	452
Restavfall til energigjenvinning (tonn)	103	89	207	79	87
Annet restavfall (tonn)	96	146	228	162	182
Total mengde avfall (tonn)	751	716	1 346	880	965
Sorteringsgrad avfall (%)	74	67	83	73	72

Rapporteringen omfatter konsernets største kontorbygg, samt virksomheten til selskapene Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Otera og Agder Energi

Varme. Avfallsmengden var i 2015 beregnet til 750 tonn. Anleggsrelatert avfall som håndteres av andre entreprenører enn Otera, er ikke inkludert. Otera Infra

har en sorteringsgrad på 74 %. Denne sorteringsgraden har Otera Infra oppnådd med et langsiktig og strukturert arbeid.

KRAFTTAK FOR KLIMA

Agder Energi ble i 2014 utfordret av miljøstiftelsen ZERO om å redusere CO₂-utslipp i forbindelse med flyreiser, bilkjøring og kjøttforbruk. Det ble satt mål om en reduksjon på 30 % i 2015.

Forbruket av rødt kjøtt i kantinene ble raskt redusert med 100 % ved å kutte helt ut å servere dette. For å redusere utslipp i forbindelse med flyreiser og bilkjø-

ring ble det satt i verk en rekke tiltak, blant annet ble det innført endringer i reiseretningslinjene. I forkant av reiser skal det vurderes om reisen til møtet er nødvendig, eller om møtet i stedet kan holdes via Lync/videokonferanse. Der- som en må reise skal en vurdere om en kan reise med tog i stedet for fly. Det ble også kjøpt flere el-og hybridbiler som ansatte kan benytte til tjenestekjøring,

og det ble arrangert kurs i økonomisk bilkjøring.

Arbeidet med å redusere konsernets CO₂-utslipp i forbindelse med virksomheten har et langsiktig perspektiv, og det vil gå noe tid før en vil se effektene av tiltakene som er satt i verk.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET ER VIKTIGST

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) er et prioritert område på alle nivåer av organisasjonen i Agder Energi. Arbeidet er regulert gjennom lovverket, egne føringer, instruksjoner og prosedyrer i henhold til konsernets HMS-styringssystem.

Agder Energi har mål om null ulykker og at alle medarbeidere skal ha en positiv opplevelse av arbeidsdagen. HMS-tallene for de seneste årene viser en utvikling i riktig retning. HMS er prioritert i alle ledd, og står først på agendaen både på møter for konsernledelsen og selskape- nes ledermøter. Samtlige ansatte blir opplært innen HMS, og selskaper med

mye utegående aktiviteter som Otera og Agder Energi Vannkraft har utvidet opplæring innen HMS.

Sykefraværet i 2015 var 3,5 %. Antall hendelser med personskade er redusert. H1, altså indikatoren for personskader med fravær, var 3. Det er konsernets beste resultat noensinne. Forbedringene har

kommet med målrettet arbeid der sikkerhetskultur har hatt en sentral plass.

Medarbeidernes deltakelse og medvirkning i HMS-arbeidet skjer blant annet gjennom selskapenes arbeidsmiljøutvalg og verneombud. Alle selskaper i konsernet er tilknyttet bedriftshelsetjeneste.

HMS

	Mål 2015	Status 2015	Mål 2014	Status 2014	Status 2013	Status 2012	Status 2011
HMS-resultater							
Sykefravær konsern	<3,5 %	3,5 %	<3,5 %	3,6 %	3,6 %	3,9 %	4,7 %
Ulykkestall konsern (H1)*	0	3	<2,5	3,6	3,9	6,8	7,5
Antall RUH	1 500	1 573	>2 500	1 083	2 024	1 263	763

ANSATTE I AGDER ENERGI

Agder Energi hadde ved utgangen av året 1 250 egne ansatte.

I 2015 ble det ansatt 73 nye medarbeidere i konsernet. 12 fast ansatte fikk nye stillinger internt i konsernet. Det er 55 midlertidige ansatte i Agder Energi. Det er 26 personer som er eksternt innleide.

Alle ansatte skal ha minst to medarbeidersamtaler i året med nærmeste leder. Konsernet ønsker å videreutvikle de ansattes kompetanse for å sikre at konsernet er rustet for fremtiden. Det

gjennomføres jevnlig lederutviklingskurs for alle nye ledere og potensielle ledere i konsernet.

Konsernet har arrangert 85 interne kurs i 2015 fra lovpålagt opplæring, HMS til bruk av nye datasystemer.

Diskriminering er under ingen omstendighet akseptert i Agder Energi. Diskriminering er definert som: «Forskjells-

behandling, ekskludering eller preferanser gjort med grunnlag i rase, kjønn, alder, funksjonshemming, seksuell legning, religion, politisk oppfatning, nasjonal eller etnisk opprinnelse, eller andre lignende forhold som fører til opphevelse eller svekking av likebehandling.» Konsernet skal arbeide systematisk med å øke kvinneandelen, spesielt i operative stillinger.

Ansatte i Agder Energi

	Total 2015	Total 2014	Total 2013	Menn 2015	Kvinner 2015	Kvinne- andel 2015	Kvinne- andel 2014	Kvinne- andel 2013	Kvinne- andel 2012	Kvinne- andel 2011
Totalt *)	1 004	1 029	1 450	842	162	16 %	17 %	15 %	14 %	15 %
Konsernstyre og styre i rapporterende selskap	58	54	68	46	12	21 %	13 %	21 %	18 %	21 %
Konsernstyre	12	12	12	7	5	42 %	42 %	33 %	33 %	25 %
Lederstillinger	112	118	87	91	21	19 %	18 %	14 %	11 %	17 %
Prosentandel fagorganiserte	48	54	55							
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 5 år	9,4	8,3								
Prosentandel som blir pen- sjonister i løpet av 6 til 10 år	10,9	9								

* Ekskl. ansatte i Agder Energi Venture-selskapene og Baltic Hydroenergy AS.

Arbeidstakerorganisasjoner

Medarbeiderne står fritt til å melde seg inn i arbeidstakerorganisasjoner. EI&IT-forbundet, Tekna, NITO og Negotia er alle representert med hver sin hovedtillitsvalgt i konsernet. I tillegg er det en felles konsernhovedtillitsvalgt. Det er etablert flere møteplasser mellom de tillitsvalgte, ledelsen i konsernet og ledelsen i datterselskapene. Blant de viktigste er konsernutvalg, konsernmøte, arbeidsmiljøutvalg og bedriftsutvalg.

Arbeidsforholdene er formalisert gjennom følgende avtaler:

- Hovedavtalene NHO-Tekna, LO-NHO, NHO-NITO og NHO-YS
- Everksoverenskomsten (NHO/EBL (Energi Norge)-LO/EL&IT)
- Landsoverenskomsten (NHO/NE LFO-LO/EL&IT)
- NITO-overenskomsten (NHO-NITO)
- Funksjonæravtalen (NHO-YS/Negotia)
- Agder Energis lokale særavtale fra 2007 for Agder Energi Varme (AE-EL&IT/NITO/NEGOTIA/TEKNA)
- Agder Energi Fellesavtale 2015 (Lokal særavtale) (AE-EL&IT/NITO/NEGOTIA/TEKNA) for selskapene:
 - Agder Energi AS
 - Agder Energi Vannkraft AS
 - Agder Energi Kraftforvaltning AS
 - Agder Energi Nett AS
- Lokal Særavtale LOS AS 2015
- Lokal Særavtale mellom Otera Infra AS og NITO/Negotia
- Lokal Særavtale mellom Otera Infra AS og EL&I

KONKURRANSEFORHOLD

Det er ikke registrert bøter eller andre restriksjoner som følge av brudd på lover og regler som omfatter konkurransehemmende adferd i konsernet.

Kundeundersøkelser

LOS

LOS er blitt målt i en ekstern kundeundersøkelse, EPSI Norges kundetilfreds-

hetsmåling. LOS skårer høyt i undersøkelsen. I EPSIs kundetilfredshetsundersøkelse fikk LOS en skår over gjennomsnittet i bransjen på 72. I denne kundeundersøkelsen gir privatkunder

LOS resultatet 74 av maksimalt 100. Det er en økning fra 72,8 i 2014.

METODE

Tema	Faktor	Enhet	Kilde 2015	Kommentar
Utslipp bensin	2,32	kg CO ₂ /liter	SFT via Klimaløfte	
Utslipp diesel	2,66	kg CO ₂ /liter	SFT via Klimaløfte	
Utslipp parafin	2,55	kg CO ₂ /liter	SFT Kvotekalkulator	
Personbil 2011-modell	134	g CO ₂ /km	Statens vegvesen Gjennomsnittlig CO ₂ -utslipp for nye personbiler i 2011	
Fly-CO ₂ gram CO ₂ -ekvivalenter pr. passasjerkilometer	144	g CO ₂ /km	Gjennomsnitt av skandinaviske tall på 158 g og europeiske på 130,4 g, eksklusiv indirekte utslipp	Kilde: DEFRA (Department of Environment, Food and Rural Affairs) 2012
Fyringsolje	2,76	kg CO ₂ /liter		
Fyringsolje inkl. virkningsgrad	311	g CO ₂ /kWh		
Gass (LPG) inkl. virkningsgrad	259	g CO ₂ /kWh		
Varedeklarasjon 2015 europeisk energimiks	493	g CO ₂ /kWh	NVE 2014 varedeklarasjon	
GHG stedsspesifikk elmiks Norge	10	g CO ₂ /kWh	GHG-protokoll 2015 og NVE norsk fysisk elmiks for 2014	
GWP - SF6	23 900	CO ₂ -ekv.		
Personer med fast godtgjøring for kjøring i arbeid, antatt gjennomsnittlig årlig kjørelengde	20 000	km/år		

God kraft. Godt klima.

Agder Energi

Postboks 603 Lundsiden, 4606 Kristiansand
Besøksadresse hovedkontor: Kjøita 18, 4630 Kristiansand
Telefon: 38 60 70 00
Organisasjonsnummer: NO 981 952 324